धान्याञ्चल गतिविधिका झलकहरू

१६ औं वार्षिक साधारण सभा-२०८१

१६ औं वार्षिक साधारण सभा-२०८१

नयाँ वर्ष २०८२ - शुभकामना आदान प्रदान

रक्तदान कार्यक्रम-२०८२

रक्तदान कार्यक्रम-२०८२

रक्तदान कार्यक्रम-२०८२

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. को १६ औं वार्षिक साधारण सभाको शुभ अवसरमा सम्पूर्ण सेयर सदस्य शुभेच्छुक, कर्मचारी लगायत सरोकारवाला सबैमा सुख, शान्ति, सु-स्वास्थ्य समृद्धि एवम् उत्तरोत्तर प्रगतिको हार्दिक मङ्गलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

काठमाडौं-१६, वनस्थली, नेपाल | 01-४९८६७०४, ५९०६७०४

dhanyanchal.com.np

दर्ता नं. २३३२/०६५/०६६ पान नं.: ३०३६९७४५१

"स्वरोजगार विकासको पूर्वाधार, धान्याञ्चल नै एकमात्र आधार"

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

DHANYANCHAL SAVING & CREDIT CO-OPERATIVE LTD.

काठमाडौं-१६, वनस्थली, नेपाल | ०१-४९८६७०४, ५९०६७०४

16th ANNUAL GENERAL MEETING

१६ औं वार्षिक प्रदिवेदन

२०८१/०८२

dhanyanchal.com.np

dhanyanchal.saving16@gmail.com

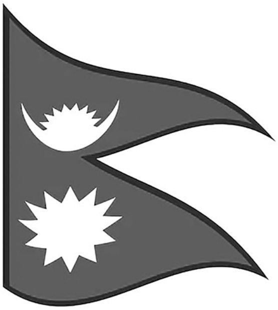

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको राष्ट्रिय गान

सयौं थुङ्गा फूलका हामी, एउटै माला नेपाली
सार्वभौम भई फैलिएका, मेची महाकाली ।

प्रकृतिका कोटी-कोटी सम्पदाको आँचल
वीरहरूका रगतले स्वतन्त्र र अटल ।

ज्ञानभूमि, शान्तिभूमि तराई, पहाड, हिमाल
अखण्ड यो प्यारो हाम्रो मातृभूमि नेपाल

बहुल जाति, भाषा, धर्म, संस्कृति छन् विशाल
अग्रगामी राष्ट्र हाम्रो, जय... जय... नेपाल ।

सहकारीका अन्तर्राष्ट्रिय सिद्धान्तहरू

तल उल्लिखित सहकारी सिद्धान्तहरू अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी महासंघ (ICA) ले सहकारी संस्थाहरूले आफ्ना मूल्यहरूलाई व्यवहारमा उतार्नका लागि प्रतिपादन गरेका मार्गदर्शनहरू हुन्ः

१) स्वेच्छिक तथा खुल्ला सदस्यता
(Voluntary and Open Membership)

२) सदस्यहरूद्वारा प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण
(Democratic Member Control)

३) सदस्यहरूको आर्थिक सहभागिता
(Member Economic Participation)

४) स्वायत्तता तथा स्वतन्त्रता
(Autonomy and Independence)

५) शिक्षा, तालिम र सूचना
(Education, Training & Information)

६) सहकारी संस्थाहरूका बिच सहयोग
(Co-operation among co-operatives)

७) समुदायप्रति चासो
(Concern for Community)

विषयसूची

क्र.सं.	विषय	पेज नं.
१.	सोह्रौं वार्षिक साधारणसभासम्बन्धी सूचना	
२.	सहकारीमा संस्थागत सुशासन, सुदृढीकरण तथा सहकारी सञ्चालनमा पदीय जिम्मेवारी	१
३.	सञ्चालक समितिको तर्फबाट अध्यक्षद्वारा प्रस्तुत वार्षिक प्रतिवेदन	१९
४.	लेखा सुपरिवेक्षण प्रतिवेदन	३९
५.	पुरस्कृत व्यक्तिहरू	४४
६.	स्वतन्त्र लेखा परीक्षण प्रतिवेदन	४५
७.	विभिन्न विभागहरू	६९

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.
DHANYANCHAL SAVING & CREDIT CO-OPERATIVE LTD.

दर्ता नं. २३३२/०६५/०६६
पान नं.: ३०३६९७४५१

"स्वरोजगार विकासको पूर्वाधार, धान्याञ्चल नै एकमात्र आधार"

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.
DHANYANCHAL SAVING & CREDIT CO-OPERATIVE LTD.
काठमाडौं-१६, वनस्थली, फोन नं.: ०१-४९८६७०४, ५९०६७०४

पत्र संख्या: २०८२/०८३

चलानी नं.: ३०

मिति : २०८२/०८/०१

श्री..ज्यू

....

....

विषयः सोह्रौं वार्षिक साधारणसभामा उपस्थित हुने बारे ।

उपर्युक्त सम्बन्धमा यस धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेडको मिति २०८२/०६/०४ गते बसेको सञ्चालक समितिको वर्ष १६, १३१ औं बैठकको निर्णय अनुसार तपसिल बमोजिमका विषयहरूमा छलफल गर्ने गरी यस संस्थाको सोह्रौं वार्षिक साधारणसभा निम्न मिति, समय र स्थानमा सम्पन्न हुने व्यहोरा अवगत गराउँदै उक्त वार्षिक साधारणसभामा यहाँको गरिमामय उपस्थितिका लागि हार्दिक अनुरोध गरिन्छ ।

साधारणसभा बस्ने मिति, समय र स्थान तदनुसारः

मितिः २०८२/०८/२०

समयः ८:००

स्थानः बालाजु, बाईसधारा पार्क, काठमाडौं

छलफलका विषयहरूः

क) सञ्चालक समितिको तर्फबाट अध्यक्षज्यूद्वारा प्रस्तुत आ.व. २०८१/२०८२ को प्रतिवेदनमाथि छलफल गरी पारित गर्ने ।

ख) लेखा समितिको तर्फबाट लेखा संयोजकज्यूद्वारा प्रस्तुत आ.व. २०८१/२०८२ को प्रतिवेदनमाथि छलफल गरी पारित गर्ने ।

ग) आ.व. २०८१/२०८२ को लेखा परीक्षकको प्रतिवेदन सहितको वासलात तथा नाफा/नोक्सान हिसाब छलफल गरी पारित गर्ने ।

घ) आ.व. २०८२/२०८३ को लागि लेखापरीक्षकको नियुक्ति एवं निजको पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने ।

ङ) साधारणसभाको निर्णय पुस्तिका (माइन्युट) प्रमाणित गर्न सेयरधनीका तर्फबाट १० जना प्रतिनिधि छनौट गर्ने ।

च) संस्थाका नीतिहरूमा आवश्यक संशोधन गर्ने तथा थप आवश्यक नीति, निर्देशिका र कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्न सञ्चालक समितिलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने ।

ज) विशेष प्रस्तावः

१) विनियमावली संशोधन २०७८ ।

२) संस्थाका आन्तरिक कार्यविधिमा संशोधन २०७८ ।

३) संरक्षित पुँजी फिर्ता कोषमा छुट्याइएको रकम सम्बन्धमा ।

झ) विविध ।

....
तुल्सीराम घिमिरे
सचिव
सञ्चालक समितिको आज्ञाले

www.dhanyanchal.com.np
Email: dhanyanchal.saving16@gmail.com

सहकारीमा संस्थागत सुशासन, सुदृढीकरण तथा सहकारी सञ्चालनमा पदीय जिम्मेवारी

भविश्वर घिमिरे
अध्यक्ष

सहकारीमा सुशासन भन्नाले संस्थाका उद्देश्यहरू हासिल गर्नका लागि सहकारी सिद्धान्त, मूल्य र मान्यता, सहकारी ऐन, नियम, निर्देशनको पालना, पारदर्शिता, प्रभावकारी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, सेयरधनी हितको प्रवर्द्धन र सरोकारवाला सबै पक्षहरूप्रति जवाफदेहिता र उत्तरदायित्व बहन गरी कार्यान्वयनमा सुशासनको प्रत्याभूति हुनुलाई यथार्थ रूपमा सुशासन भनिन्छ । सामान्य अर्थमा संस्थामा कायम हुने उत्कृष्ट कार्य पद्धति, संस्थाका उद्देश्यहरू हासिल गर्नका लागि संस्थाले अवलम्बन गरेका नीति तथा कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको महसुस हुनुलाई संस्थागत सुशासन भनिन्छ । अर्को अर्थमा कर्मचारीहरूको कामप्रतिको दायित्व, आत्मबोध, जवाफदेहिता तथा पारदर्शिता तथा सेयर सदस्यले अनुभूति गर्ने खालको कामलाई सञ्चालक समिति, लेखा सुपरिवेक्षण समिति एवम् अन्य उपसमितिका सदस्यहरूले आफ्नो कर्तव्यबोध महसुस गर्नुलाई पनि सुशासन भनिन्छ ।

सहकारी संस्थामा सामूहिक लगानी हुने भएकाले सहकारी संस्था सञ्चालन गर्दा सहकारीका अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य तथा सिद्धान्तका आधारमा साथै मुलुकको कानुनी प्रावधानका आधारमा गर्नुपर्दछ । संस्था सञ्चालनका लागि आन्तरिक वा बाह्य सम्बन्ध तथा समन्वय कायम गर्न संस्थागत सुशासन अत्यावश्यक हुन्छ । संस्थागत सुशासनमा आन्तरिक सम्बन्ध तथा समन्वयका लागि आन्तरिक प्रणालीको पर्याप्तता तथा परिपालना, राज्यबाट जारी विभिन्न सम्बन्धित तथा सरोकारवाला कानुनी प्रावधानहरूको परिपालना तथा नियामक निकायहरूबाट निर्देशित निर्देशनलगायतको परिपालना गर्दै संस्थालाई चुस्त दुरुस्त बनाएर तथा पारदर्शिता अपनाएर सञ्चालनका विधिहरू लागु गर्नु नै संस्थागत सुशासन हो ।

सहकारी संस्थालाई आर्थिक रूपले स्वस्थ र दुरुस्त राख्न, सरोकारवालाहरू एवम् सेयरधनीहरूको हित र अधिकारको प्रत्याभूति गराउन तथा सुशासन कायम गर्न संस्थामा महत्त्वपूर्ण व्यक्तिका रूपमा व्यवस्थापक एवं सञ्चालकको भूमिका महत्त्वपूर्ण रहनुपर्छ । सुशासनमा, असल कामको जस र खराब कामको अपजस पनि यिनै व्यक्तिले पाउँदछन् । यी व्यक्तिहरूको योग्यता, क्षमता, नैतिकता र इमानदारीमा नै संस्थाको निरन्तरता र स्वस्थ जीवन निर्भर हुन्छ । जबसम्म कर्मचारी र त्यसमा पनि विशेष गरी व्यवस्थापकले संस्थाभित्रका गतिविधिलाई चुस्त र दुरुस्त रूपले ब्यबस्थापन गर्न सक्दैन तवसम्म संस्थामा सुशासनको प्रत्याभूति गर्न सकिँदैन । साधारणसभावाट पारित गरिएका नीतिहरू, कार्यक्रमहरू प्रत्यक्ष रूपले सेयरधनी ले महसुस गर्ने गरी लागु गर्न सक्नुपर्दछ र काम गर्दा हीनताबोध तथा आलस्यको महसुस गर्नुहुँदैन । यसो गर्न सकियो भने मात्र सेयरधनीले सुशासनको महसुस गर्न सक्छन् । आफू जति दिन संस्थाभित्र रहने हो त्यो बेलासम्म संस्थालाई माथि राखेर काम गर्न सक्नुपर्दछ, हीनताबोध गर्नुहुँदैन ।

सहकारी संस्थाले संस्थागत सुशासनमा अवलम्बन गर्नुपर्ने मुख्य कुराहरू

- सहकारी संस्थामा सञ्चालक समिति सदस्यहरूद्वारा निर्वाचित उच्च कार्यकारी निकाय भएकाले यो अंग संस्थाका सदस्यहरूप्रति तथा समुदायप्रति उत्तरदायी हुनुपर्दछ ।
- संस्थागत सुशासनले सहकारी संस्थाको लागि सही निर्णय गराउँदै निर्णयको प्रभावकारी कार्यान्वयन गराउन मद्दत गर्दछ ।

- सुशासनले संस्थाको व्यावसायिक कार्यको कार्यान्वयन पक्षका लागि अर्थात् व्यवस्थापकीय क्षेत्रहरूको सामाञ्जस्यता कायम गर्दै संस्थाभित्र व्यवस्थापकीय जिम्मेवारीमा रहेका पदाधिकारीहरू, सुपरिवेक्षण समितिमा जिम्मेवारीमा रहेका पदाधिकारीहरू र कार्यान्वयन तहका पदाधिकारीहरू बिचमा सन्तुलन स्थापित गराउँदछ ।
- सहकारी संस्थामा निर्वाचित कार्यकारिणी समूह र निर्वाचित सुपरिवेक्षण समूहको आफ्नो कार्य क्षेत्र स्पष्ट रूपमा स्थापित गर्दै संस्थाको दैनिक कारोबार सञ्चालनका लागि नियुक्त भएका समूह र कर्मचारीहरूलाई संस्थाको पारिकल्पना, ध्येय र उद्देश्यमा केन्द्रित भई क्रियाकलाप गर्न नीतिगत कार्यदिशा सहितको प्रणाली संस्थामा स्थापित गर्नुपर्दछ ।
- सहकारीहरूले संस्थागत सुशासन अवलम्बन गर्नका लागि विभिन्न कार्यविधि तथा सञ्चालनका प्रकृयाहरू तय गरी अनिवार्य रूपमा लागु गर्नुपर्ने हुन्छ । कार्यविधिले संस्थामा विधिको शासन स्थापित गर्दछ र व्यवस्थापकीय अङ्गहरू चलायमान हुन्छन् । विभिन्न जिम्मेवारीमा रहेका पदाधिकारी तथा उपसमितिमा रहेकाहरू एकआपसमा केकस्ता काम कारवाहीप्रति उत्तरदायी हुने र आफ्ना सीमा के हुन् भन्ने विषयमा स्पष्ट भएमा संस्थाले परिपालना गर्नुपर्ने आधारभूत कुरामा समेत प्रभावकारिता ल्याउँछ ।

"सहकारीमा सुशासन भनेको सहकारीको विश्वव्यापी मूल्य, मान्यता र सिद्धान्त बमोजिम संस्था सञ्चालन गर्नु हो जसमा उत्तरदायित्व, पारदर्शिता, सहभागिता जस्ता पक्षहरूको निर्णय प्रकृयामा उच्च अभ्यास गरिन्छ ।"

संस्थामा कुनै पनि कार्यहरू सञ्चालन गर्दा सबै पक्षहरू अर्थात् सेयर सदस्य, सञ्चालक समिति, लेखा सुपरिवेक्षण समिति लगायत सम्पूर्ण तह वा निकायहरूको अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चितता तथा आर्थिक क्रियाकलाप र भएगरेका निर्णयहरूको सबैले बुझ्ने गरी पारदर्शिता कायम गर्नका लागि अग्रसर हुनुपर्दछ । संस्थामा रहेका सेयर सदस्यहरूको विश्वासको जग नै सहकारी हुनुपर्दछ । यसो गरियो भने संस्था जहिले पनि सुशासनयुक्त संस्थाको रूपमा रही उदाहरणका रूपमा अगाडि बढ्न सक्छ । यदि संस्थालाई राम्रोसँग अगाडि बढाउने हो भने संस्थाभित्रको व्यवस्थापकीय, प्राविधिक तथा संस्थागत पक्षलाई सुदृढ गरिनुपर्दछ । संस्थागत सुशासन कायम गर्न निम्न तत्वहरूको प्रमुख भूमिका महत्त्वपूर्ण देखापर्दछः

१) जवाफदेहिता

सहकारीमा जवाफदेहितालाई एक महत्त्वपूर्ण अङ्गका रूपमा लिइन्छ । संस्थामा हरेक पदाधिकारीहरू, कर्मचारीहरू, विभिन्न उपसमितिका सदस्यहरू तथा लेखा सुपरिवेक्षण समितिका सदस्य एवम् संयोजकले सहकारी संस्थाको हितका लागि आफूले गरेका निर्णय र कामप्रति जवाफदेही हुने व्यवस्था अनिवार्य रूपमा गर्नुपर्दछ । साथै संस्थाको कामप्रति कसैले जानकारी लिन चाहेको समयमा स्पष्ट जवाफ दिन सक्नुपर्दछ । नियम, कानुन, ऐन, विनियम तथा संस्थाका विभिन्न कार्यविधिहरू पूर्ण रूपमा अध्यन गरेको हुनुपर्दछ ।

२) सर्वसम्मत निर्णय

सहकारी संस्था आर्थिक संस्था भएकोले कुनै पनि विषयमा छलफल गर्दै जाँदा निर्णयमा पुग्नका लागि अल्पमत वा बहुमत भएमा वा पक्ष र विपक्ष भई मत बाफिने अवस्था भएमा अनिर्णयको बन्दी हुन जान्छ । जसका कारण सहकारी संस्था जुन गतिमा अगाडि बढ्नुपर्ने हो सो अनुरूप अगाडि बढ्न सक्दैन । कुनै पनि निर्णयहरू निर्णयार्थ प्रस्तुत गर्दा वा छलफल अगाडि बढाउँदा सर्वसम्मत निर्णयको पहल गर्नु अनिवार्य हुन्छ । सर्वसम्मत निर्णय सहकारी सञ्चालनका लागि, सेयरधनीमा सकारात्मक प्रभाव पार्नका लागि तथा संस्थाको सर्वोपरि हितका लागि कोशेढुङ्गा सावित हुन्छ ।

३) पारदर्शिता

सुशासनअन्तर्गत संस्थामा भएका हरेक क्रियाकलापहरू (जस्तैः आर्थिक क्रियाकलाप एवम् सम्पूर्ण प्रकृयाहरू) पारदर्शी हुनुपर्दछ । संस्थाले गर्ने हरेक सामाजिक क्रियाकलापहरू अनिवार्य रूपमा पुस्तिकामा उल्लेख

गर्नुपर्दछ । संस्थाले गरेका विभिन्न स्किम, कार्यक्रम, आय-आर्जन लगायतका कार्यहरू समेटिनुपर्दछ । वित्तीय विवरणहरू प्रमाणित गर्ने, संस्थाका क्रियाकलापहरू, कर्मचारी छनौट प्रकृयासमेत पारदर्शी र स्पष्ट हुन जरूरी छ । वार्षिक साधारणसभामा अध्यक्षको प्रतिवेदन, कोषाध्यक्षको आय-व्ययको विवरण, लेखा परीक्षकको प्रतिवेदन, विभागीय संयोजकहरूका प्रतिवेदन तथा विविध गतिविधि झल्किने फोटोहरू पनि सार्वजनिक गर्नुपर्दछ । यसो गरियो भने संस्थामा कुनै पनि गोप्य राख्नुपर्ने कुनै पनि सूचना हुने अनुमान गर्न सकिँदैन र पारदर्शिताले नै सहकारी संस्थालाई थप उचाइमा पुऱ्याउने हुँदा खुलापनतर्फ नै उन्मुख हुनुपर्दछ ।

४) जिम्मेवारी

संस्थाका हरेक क्रियाकलापहरूको जिम्मेवारी मूलतः नेतृत्वको नै हुन्छ । सहकारीमा आइपरेका विभिन्न पक्षको अनुगमन मूल्याङ्कन समेत नेतृत्वले मात्र गर्नुपर्ने बाध्यतालाई आफ्नो काँधमा मात्र सिमित नराखी योग्यता, क्षमता तथा दक्षताका आधारमा व्यवस्थापक तथा अन्य कर्मचारीहरूमा जिम्मेवारी हस्तान्तरण वा बाँडफाँड गर्दै अगाडि बढ्न सक्नुपर्दछ र प्रमुख नेतृत्वभन्दा तलको जिम्मेवारीमा रहनेहरूले सुशासनको महत्त्व बुझी जिम्मेवारी बोध गरेर अगाडि बढ्नुपर्दछ । कार्यबोझ नलिने, जिम्मेवारीबाट मुक्त हुन खोज्ने तथा संस्थाको व्यावसायिकतालाई महत्त्व नदिने तथा परम्परावादी सोचले संस्थागत सुशासनलाई बल पुग्न सक्दैन ।

५) सहभागिता

संस्थाको बैठकका निर्णय लिन दिन सक्ने आधार कस्तो छ भन्ने विषय पनि महत्त्वपूर्ण हुन्छ । त्यसैले निर्णय अर्थपूर्ण भयो वा भएन, सहभागिता कस्तो रह्यो, सेयर सदस्य तथा सरोकारवालाहरूको उपस्थिति कस्तो रह्यो, अधिकारको विकेन्द्रीकरण भयो कि भएन भन्ने कुरालाई समेत नेतृत्वले चनाखोपूर्ण तरिकाले ध्यान दिनुपर्दछ । बैठकमा उपस्थित हुँदा Diary Maintain गर्ने, अध्ययन गरेर मात्र बैठकमा आफ्ना धारणा प्रस्तुत गर्ने बानीको विकास गर्नुपर्दछ ।

६) कानुनी निस्पक्षता

सहकारी संस्था निश्चित रूपमा प्रचलित ऐन, कानुन र नीतिले चल्नुपर्दछ । संस्थाका हरेक गतिविधिहरू नीतिसङ्गत छन् वा छैनन् भन्ने आधारहरू स्पष्ट पार्न सक्नुपर्दछ । निर्माण भएका र साधारणसभाबाट स्वीकृत नियमावलीहरू, आचारसंहिता तथा कार्यविधिहरू स्पष्ट रूपमा अनुसरण गर्दै सोही अनुरूप चल्नुपर्दछ । नीतिनियम विपरीत जानेलाई दण्ड, सजायको स्पष्ट व्यवस्थाका साथै राम्रो गर्नेलाई उत्प्रेरणा र पुरस्कारको समेत व्यवस्था हुनुपर्दछ । प्रत्येक सहकारी संस्थाले आफ्नो सम्पूर्ण विवरण प्रस्ट रूपमा देखिने गरी सेयरधनी लक्षित वेभसाइट वा अन्य होर्डिङ बोर्ड या अन्य कुनै सामग्री मार्फत उल्लेख गर्नुपर्दछ । जसमा सेयर पुँजी, जगेडा कोष, अन्य कोषहरू, कुल बचत, कुल लगानीमा रहेको ऋण, भाखा नाघेको ऋण, भाखाभित्रको ऋण र चालु आर्थिक वर्षको सूचना प्रकाशित भएको मितिसम्मको आम्दानी र खर्च सार्वजनिक गर्नुपर्दछ । साथै वित्तीय विवरणको अवस्थासमेत सार्वजनिक गर्नुपर्दछ ।

सहकारीमा सुशासन कायम गर्न सञ्चालक समिति तथा कर्मचारीले खेल्नुपर्ने भूमिकाः

१) सहकारी ऐन, नियमावली, मापदण्ड, संस्थाको विनियम तथा कार्यविधिहरू एवम् नीतिहरूको अध्ययन गर्ने र सो आधारमा संस्था सञ्चालन गर्ने ।

२) सहकारीमा आवश्यक कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरू निर्माण गरी सो आधारमा संस्था सञ्चालन गर्ने ।

३) कार्यविधि, योजना तथा बजेट निर्माण गर्ने जिम्मेवारी सञ्चालकले लिई तिनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न व्यवस्थापनलाई स्वतन्त्रता प्रदान गर्ने ।

४) रणनीतिक योजना, वार्षिक कार्ययोजना तथा बजेट निर्माण गरी सो आधारमा संस्था सञ्चालन गर्ने ।

५) व्यवस्थापनद्वारा गरिएको कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने, लक्ष्य उपलब्धिको नियमित समीक्षा गर्ने र आवश्यक नियन्त्रणका कार्यहरू गर्ने ।

६) सञ्चालक तथा कर्मचारीहरू नैतिक रूपमा इमानदार र आर्थिक रूपमा अनुशासित हुने ।

७) छाता संघहरूमा स१चालित सहकारी स्तरीकरण कार्यक्रममा संस्थागत रूपमा सहभागी रहने ।

सहकारीका सञ्चालक तथा कर्मचारीहरूले कानुनमा उल्लेख गरेभन्दा पनि बढी उदारताका साथ नैतिक आचरणको पालना, सदस्य सहभागिता कायम गरेर सुशासनको प्रत्याभूति गराउनु पर्दछ । सहकारीमा सुशासन छ कि छैन भन्ने कुरा सञ्चालक तथा कर्मचारीको व्यवहार तथा आचरण एवम् सहकारीका सदस्यहरूमा देखिएको आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक उन्नयनबाट अनुभूति गर्न सकिन्छ । जब सदस्यहरूले संस्थाले प्रदान गरेको सेवाबाट उच्चतम सन्तुष्टि प्राप्त गर्दछन् अनिमात्र संस्थामा सुशासन भएको महसुस हुन्छ ।

सुदृढीकरण तथा सहकारी सञ्चालनमा पदीय उत्तरदायित्व

सहकारीहरूको संस्थागत विकास तथा क्षमता विकास कार्यले वित्तीय पहुँच अभिवृद्धिका लागि महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउँछ । सहकारीमा सुशासन भन्नाले सहकारीको दर्शन, मूल्य, मान्यता, सिद्धान्त, ऐन, नियम एवं विनियमहरूका आधारमा सहकारीकर्मीहरूको मर्यादित तथा विश्वसनीय आचरण, व्यवहार र सर्वमान्य व्यावहारिक अभ्यास स्थापित गरी संस्थामा सुशासन कायम गरी खुल्ला तथा स्वेच्छिक सदस्यको प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण, सदस्यहरूको आर्थिक सहभागिता, स्वायत्तता तथा स्वतन्त्रता, शिक्षा तालिम तथा सूचना, सहकारीहरू बिच सहयोग र समुदायप्रतिको चासो लगायतका अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त सिद्धान्तहरू सम्झनुपर्छ । सहकारी, समाजमा व्यक्तिहरूको सामूहिक भावना र क्रियाशीलताको पुँजी हो र समुदायका सदस्यहरूको आफ्नो इच्छाको संस्था, आफ्नो क्षमताको व्यवसाय र आफ्नो भावनाको अभियान पनि हो । यसमा सदस्यहरू आफ्नो भावना, सामर्थ्य र चाहनामा आफूहरूको सामूहिक लाभका लागि स्वयम् परिचालित हुन्छन् । नेपालमा सहकारीको इतिहास २०१३ सालदेखिको भए तापनि सहकारी अभियानको प्रारम्भ विशेष गरी सहकारी ऐन २०४८ पारित भएपश्चात् मात्र भएको हो । नेपालको सहकारी अभियानले ७ दशक लामो यात्रा पार गरिसकेको छ । सहकारी कुनै स्थान विशेषमा बसोवास गर्ने व्यक्तिहरू एकत्रित भई वा समान पेसा, व्यवसाय र कार्य गर्ने व्यावसायिक परिपाटी हो र व्यक्तिहरू स्वेच्छिक रूपमा सदस्य बनी सामूहिक पहलमार्फत आफ्नो आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विकासका लागि सहकार्य गर्ने माध्यम हो । समूहमा छरिएर रहेको पुँजी, प्रविधि र प्रतिभालाई एकत्रित गरी सेयर सदस्यमार्फत व्यावसायिक कार्य सञ्चालन गर्ने एवम् सामुदायिक सशक्तीकरणका लागि प्रतिबद्ध र स्वायत्त सङ्गठन हो सहकारी र यसले समान आर्थिक स्तर, इच्छा, रुचि र आवश्यकता भएका तथा एउटा निश्चित भूगोलमा वसोवास गर्ने वा समान प्रकृतिका कार्यमा संलग्न भएका मानिसहरूले आपसी हितका निम्ति आर्थिक कारोबार गर्न स्थापित गरिएको संस्था भन्ने बुझाउँछ । यसको स्वामित्व सामूहिक हुन्छ । यसमा कुनै एउटा व्यक्ति वा समूहको स्वामित्व हुँदैन, अर्थात् सबै सेयर सदस्य सङ्ख्यामा समान दर्जाका मालिक हुन्छन् र सदस्य बन्न निश्चित जिम्मेवारी वहन गर्नु पर्दछ । एकआपसमा मिलेर बस्नु, मिलेर सोच्नु र मिलेर काम गर्नु नै सहकारी हो । सहकारीका उद्देश्यहरू समय, परिवेश र विषयगत हिसाबले फरक फरक हुने सम्भावना रहे पनि मूलभूत रूपमा न्यायिक उद्देश्य, आर्थिक उद्देश्य, सामाजिक तथा सांस्कृतिक उद्देश्य, शैक्षिक उद्देश्य छन् भने खुला प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण, समानता, अनवरत शिक्षा, आर्थिक स्वामित्व आदि यसका सिद्धान्त हुन् ।

विश्वका धेरै मुलुकहरूले सहकारीका माध्यमबाट गरिबी न्यूनीकरण गर्दै देशको आर्थिक विकासमा उल्लेखनीय योगदान गरेको देखिन्छ । यसै सन्दर्भमा नेपालजस्तो न्यून आर्थिक वृद्धिदर भएको मुलुकले पनि गरिबी न्यूनीकरणका लागि सहकारीको व्यावसायिक प्रयोगमा जोड दिनु अपरिहार्य भएको छ । सहकारी क्षेत्रलाई राज्यले एउटा प्रमुख आर्थिक स्तम्भको रूपमा स्वीकार गरेको छ । मुलुकभरि सहकारी संघ र संस्थाले

गरिबी न्यूनीकरणका लागि महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलिरहेका छन् । जनचेतना, महिला सशक्तीकरण, सामूहिक वातावरण तथा 'मेरो नभई हाम्रो' भन्ने भावना विकास गर्ने कार्यक्रममा सहकारीको योगदान उल्लेखनीय रहेको छ । वर्तमान समयमा अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण स्थान ओगट्न सफल हुँदै आएको सहकारी क्षेत्रको सहभागिताविना राष्ट्रिय अर्थतन्त्र बलियो हुन सक्दैन ।

सञ्चालक समिति सहकारी संस्था कुशल रूपमा सञ्चालन गर्ने एक जिम्मेवार र आधिकारिक निकाय हो । संस्थाका सम्पूर्ण सदस्यहरूद्वारा प्रजातान्त्रिक तरिकाबाट निर्वाचन गरी सञ्चालक समितिको गठन गरिन्छ भने संस्था सञ्चालन गर्न स्वयम् नीतिनियम बनाउने देखि लिएर सेवाहरूको विकास एवम् विस्तार तथा संस्थाको सम्पूर्ण कारोबारको रेखदेख एवम् नियमको जिम्मा सञ्चालक समितिको नै रहन्छ । कर्मचारीको नियुक्ति, उनीहरूको श्रम एवम् मूल्याङ्कन, सेवा सुविधाको व्यवस्था तथा उनीहरूलाई पुरस्कृत तथा दण्डित गर्ने अभिभारा समेत सञ्चालक समितिको हुने भएकोले सञ्चालक समितिका पदाधिकारीहरू योग्य, कुशल इमानदार, सक्रिय, समय व्यवस्थापन गर्न सक्ने, अरूको कुरा सुन्न सक्ने, अध्ययनशील, विवेकी र संस्थाको हितमा सधै प्रतिबद्ध हुनु जरूरी हुन्छ । व्यक्तिभन्दा संस्थालाई माथि राखी दिएको जिम्मेवारी पूरा गर्न सक्ने व्यक्तिले मात्र सञ्चालकमा प्रतिनिधित्व गर्नुपर्दछ । त्यसै गरी लेखा सुपरिवेक्षण समितिलाई सहकारी संस्थाको सञ्चालक समितिले गरेका सम्पूर्ण क्रियाकलापको निरीक्षण एवम् मूल्याङ्कन गर्न साधारणसभाले निर्वाचित गरेको शक्तिशाली निकायको रूपमा लिइन्छ । यस समितिले सहकारी संस्थामा कुनै किसिमको अनियमितता हुन नदिन निरन्तर रूपमा संस्थाको सम्पूर्ण हिसावकिताब एवम् क्रियाकलापको निरीक्षण गरी आन्तरिक नियन्त्रण गर्नुपर्दछ । सदस्यलाई छिटोछरितो तथा सुरक्षित तरिकाबाट ऋण प्रदान गर्नको लागि संस्थामा ऋण उपसमितिको व्यवस्था गरिएको हुन्छ । यो उपसमितिमा सञ्चालक समितिका सदस्य एवम् पदधिकारीहरूमध्येबाट एक संयोजक र बाँकी दुईजना साधारण सदस्यहरूमध्येबाट सञ्चालक समितिले मनोनित गर्न सक्दछ । ऋण उपसमितिको काम सदस्यले पेस गरेका ऋण माग फारमहरू केलाई उनीहरूले माग गरेको ऋण आवश्यक हो होइन, धितोको व्यवस्था के छ, सदस्यले ऋण तिर्ने स्रोत के हो, उसको चरित्र के हो आदि कुराको मूल्याङ्कन गरी ऋण स्वीकृत गर्नु हो । सदस्यहरूलाई सहकारीसम्बन्धी शिक्षा, संस्थाको नीतिनियम सम्बन्धी सम्पूर्ण कुराको जानकारी तथा विभिन्न सीपमूलक तालिम दिने उद्देश्यले शिक्षा उपसमितिको गठन गरिएको हुन्छ । शिक्षा उपसमितिमा सञ्चालक समितिका सदस्य एवम् पदाधिकारीबाट एकजना संयोजक र बाँकी दुईजना साधारण सदस्य रहन्छन् ।

सदस्यहरूले चाहे साधारणसभा होस् चाहे संस्थाले बोलाएका शिक्षासम्बन्धी कार्यक्रममा होस् आफ्नो सहभागितालाई सक्रिय सहभागीता जनाउन सक्नुपर्छ । संस्थाको योजना, निर्माण, उत्पादन तथा सेवाको विकास, उद्यमी निर्माणमा नमुना प्रस्तुत गर्न सक्नुपर्छ । साधारणसभामा उपस्थिति र सक्रिय सहभागिता, सहकारी शिक्षा, कानुनी शिक्षा, वित्तीय साक्षरता, ऋण शिक्षा आदिमा जति आफ्नो सक्रिय उपस्थिति देखाउँछन् संस्था त्यति नै सबल र सक्षम हुन जान्छ । सिकाइ निरन्तर चलिरहने प्रक्रिया हो र यो कहिल्यै पूर्ण हुँदैन भन्ने कुरालाई सबैले मनन गर्दै सहकारी शिक्षा अर्थात् तालिममा अधिकतम सहभागिता जनाउन आवश्यक छ ।

सहकारीका सदस्यहरूले आफ्नो संस्थाप्रति विश्वास गर्नुपर्दछ । सदैव सकारात्मक सोच राखी संस्थाको वृद्धि र विकासमा आफ्नो योगदानलाई महत्त्वका साथ कायम राख्न सक्नुपर्दछ । संस्थामा आफूले सक्रिय आर्थिक सहभागिता जनाउँदै सहभागिताको स्तर वृद्धिमा ध्यान दिनुपर्दछ । आफ्नो सेयर पुँजीमा नियमित वृद्धि, बचतका उत्पादन तथा सेवामा सक्रिय सहभागिता एवम् सम्पूर्ण वित्तीय सेवामा आफूलाई केन्द्रित गर्नु आवश्यक छ । त्यस्तै ऋण सेवाको उपयोग गरी ऋणलाई उत्पादनसँग जोडेर आफ्नो जीवनस्तर परिवर्तनमा आफूले आफैँलाई सहयोग गर्नु आवश्यक छ । ऋणको सदुपयोग र उद्यमशीलताको विकासमा महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्न सक्नुपर्छ । समयमा बचत गर्न र समयमा ऋण असुली गरी वित्तीय अनुशासन कायम राख्न सक्नुपर्छ ।

सदस्यहरूले संस्थामा जति सक्रिय आर्थिक सहभागिता देखाउँछन्, जति संस्थाका विनियम र नीतिनियमको परिपालना गर्दछन्, संस्थाको प्रगति त्यति नै सबल हुने गर्दछ । जसले गर्दा संस्थाको छवि निर्माण भई संस्थाको प्रतिष्ठा कायम हुन जान्छ ।

सहकारी शिक्षा सम्पूर्ण सहकारीसम्बद्ध व्यक्तिहरूका लागि अत्यावश्यक हुन्छ । जबसम्म सञ्चालक समितिका पदाधिकारीहरूमा सहकारी शिक्षा हुँदैन तबसम्म संस्था लक्ष्यमा पुग्न सक्दैन । सिकाइका लागि तत्परताका साथै अपनत्वको भावना हुनुपर्दछ । सञ्चालक समितिका पदाधिकारीहरूमा संस्थाप्रतिको प्रतिबद्धताको आवश्यकता पर्दछ, जिम्मेवारीबोधको आवश्यकता पर्दछ र साथै संस्था मेरो हो र मैले जिम्मेवारी बहन गर्नुपर्दछ भन्ने भावना जागृत हुनु पर्दछ । साथसाथै पदाधिकारीहरू हरेक खालका अवस्थासँग परिचित हुनुपर्दछ । संस्थाले राखेका हरेक कार्यक्रममा सक्रिय उपस्थितिको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । कुनै पनि काम गरिरहँदा त्यसलाई बोझका रूपमा नलिई आनन्दको अनुभूति गर्ने र काममा रमाउने बानीको विकास गर्नु जरूरी हुन्छ । हरेक सदस्य संस्थाको स्थापनाको उद्देश्यमा प्रतिबद्ध हुनुपर्दछ र संस्थाले विधिसम्मत गरेका निर्णयहरूलाई कार्यान्वयनमा लैजान भूमिका खेल्नुपर्दछ ।

संस्थाका नीतिनियमहरूको पूर्ण परिपालना गर्दै बफादार सदस्य र सक्रिय सदस्य बन्ने बाटोमा आफूलाई अग्रसर तुल्याउनु पर्दछ ।

समितिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता

- आफ्नो वा कसैको व्यक्तिगत लाभ वा प्रतिशोधका लागि सहकारी नियमन गर्ने निकायमा उजुरीदर्ता वा कुनै कार्य गर्न गराउन नहुने;
- आफ्नो पदीय दायित्वको दुरूपयोग गरी व्यक्तिगत लाभ लिन वा दलगत राजनैतिक स्वार्थ पूर्ति गर्न नहुने, जानी जानी प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संस्थाको आदर्श तथा हित विपरीत हुने कुनै पनि क्रियाकलापमा संलग्न हुन नहुने;
- संस्थासंग कुनै पनि प्रकारको सापटी लिन नहुने, बुझाउनु पर्ने पेस्की, ऋण÷किस्ता समयमा नै चुक्ता गर्नुपर्ने र कुनै पनि प्रकारको हिनामिनामा संलग्न हुन नहुने;
- संस्थाको अहित हुने गरी प्रतिस्पर्धी हुने खालको कुनै व्यक्तिगत व्यवसाय वा कारोवार सञ्चालन गर्न नहुने;
- व्यक्तिगत लाभ आर्जन हुने गरी आफू आबद्ध रहेको संस्थासँग कुनै प्रकारको सर्त, सम्झौता, करार गरी कुनै ठेक्कापट्टा वा योजना सञ्चालन गर्न नहुने;
- पदीय दायित्व वहन गर्ने सदस्यहरूले कुनै बैंक, वित्तीय संस्था तथा सहकारी संस्थामा भाखा नघाई ऋण नतिर्ने ऋणीहरूको सूचीमा सूचीकृत हुन नहुने;
- आफ्नो पदीय जिम्मेवारी पूर्ण पालना गर्नुपर्ने र पदीय जिम्मेवारी पालना गर्दा आफ्नो हक, अधिकार, सुविधा वा सहुलयतको दुरूपयोग गर्न नहुने ।

पदीय मर्यादा कायम राख्नुपर्नेः

- समिति तथा उप-समिति एवं अन्य प्रकारका संस्थासँग सम्बन्धित वा संस्थाले आयोजना गरेका बैठक गोष्ठी, अन्तरक्रिया लगायतका कार्यक्रममा निर्धारित समयमा उपस्थित हुने र कार्यक्रम अवधिभर सक्रियपूर्वक सहभागी भई उत्तरदायित्व बहन गर्ने;
- सहकारी मूल्य, मान्यता, सिद्धान्तहरू तथा सहकारी ऐन, नियमावली र संस्थाको विनियमको पूर्ण पालना गर्ने/गराउने;
- आफू सदैव सकारात्मक रहेर तथा आफ्नो पदको मर्यादा र गरिमा कायम राखेर सबैलाई सभ्य, शिष्ट तथा मर्यादित व्यवहार गर्ने/गराउने,

- आफू आबद्ध संस्थाको पदीय अधिकारको दुरूपयोग गरी चलअचल सम्पत्ति प्रयोग गर्न नहुने तथा अनियमित तरिकाले कर्मचारी नियुक्ति नगर्ने/नगराउने,
- संस्था वा अन्य निकाय वा व्यक्तिसँग कुनै प्रकारको व्यक्तिगत लेनदेन गर्न वा संस्थालाई असर पर्ने गरी कुनै प्रकारको दान, दातव्य, उपहार, पुरस्कार वा चन्दा लिन दिन तथा यस्तै प्रकारको सहयोग उठाउने कार्यमा संलग्न नहुने/नगराउने,
- व्यक्तिगत लाभ आर्जन हुने गरी आफू आबद्ध रहेको संस्थासँग कुनै प्रकारको सर्त, सम्झौता, करार गरी र गराई कुनै पनि क्रियाकलाप सञ्चालन नगर्ने/नगराउने ।
- कार्यक्रम अवधिभर मद्यपान तथा धुम्रपान सेवन गर्नु/गराउन नहुने ।

सम्मानजनक व्यवहार गर्ने र गराउनेः

जात जाति, धर्म, भाषा, लिङ्ग, उमेर, राजनीतिक वा सामाजिक हैसियत, भौगोलिक अवस्था, सांस्कृतिक दृष्टिकोण, पहुँच वा सम्बन्ध, शारीरिक अवस्था, बैवाहिक स्थिति वा अन्य कुनै पनि आधारमा सदस्य प्रति भेदभाव नगरी सबैलाई सम्मानजनक किसिमले न्यायपूर्वक उचित र समान व्यवहारको सुनिश्चितता गर्ने/गराउने ।

पदाधिकारी तथा सदस्य विच कार्यजिम्मेवारीको न्यायोचित बाँडफाँड गर्नेः

पदाधिकारी वा सदस्यबिच जिम्मेवारी, अधिकार, सुविधा वा दायित्वको बाँडफाँड गर्दा राजनीतिक दलसँगको संलग्नता वा राजनीतिक आस्था वा महिला वा पुरूष सामाजिक समावेशीकरणका आधारमा भेदभाव गर्नुहुँदैन । तर विनियममा उल्लेख भएअनुसार विशेष जिम्मेवारी र अवसर दिनको लागि उल्लिखित प्रावधानले रोक लगाएको मानिने छैन ।

स्रोत साधनको पूर्ण सदुपयोग गर्नेः

- विनियम र नियमावली अनुसार आफूले पाउने सुविधाबाहेक सहकारी संस्थाको साधन, स्रोत, नगद वा जिन्सी सामान मास्न, उपभोग गर्न र दुरूपयोग गर्नु गराउनु हुदैन ।
- कुनै पनि पदाधिकारी र सदस्यले कानुनतः प्राप्त स्रोतसाधनको उपयोग गर्दा अधिकतम सदुपयोग र उत्पादनशील कार्यमा प्रयोग गर्नुपर्ने छ ।

कर्मचारीले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता

पेसागत आचरणः

- सहकारी मूल्य, मान्यता, सिद्धान्तहरू तथा सहकारी ऐन, नियमावली र आफू कार्यरत संस्थाको विनियम तथा कार्यविधिको पूर्णपालना, अध्ययन एवं सो-बमोजिमको पदीय जिम्मेवारी बहन गर्ने, कुनै पनि प्रकारको अनुचित प्रभाव, राजनैतिक आस्था, प्रलोभन, दबाव, भनसुन वा पूर्वाग्रहबाट प्रेरित नभई सबैप्रति स्वतन्त्र र निष्पक्षताका साथ पदीय जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने;
- आफ्नो पद तथा सेवा/पेसालाई मर्यादित बनाउन सदैव सकारात्मक रहनुपर्ने तथा अरु सबैको लागि अनुकरणीय हुने गरी सबैलाई सभ्य, शिष्ट र मर्यादित व्यवहार गर्नुपर्ने;
- आफ्नो जिम्मेबारीलाई मर्यादापूर्वक बहन गरी निष्पक्ष, स्वच्छ तथा छिटो छरितो ढङ्गबाट सदस्यलाई सेवा प्रदान गर्नुपर्ने;
- सदस्यको कामसँग सम्बन्धित बिषय, प्रतिक्रिया तथा सम्पादन गर्न लाग्ने समयसमेतको स्पष्ट जानकारी यथा समयमा गराउनुपर्ने;
- व्यक्तिगत लाभ आर्जन हुने गरी आफू आबद्ध रहेको संस्थासँग वा आफ्नो पदको दुरूपयोग गरी अन्य ब्यक्ति, संस्थाहरूसँग कुनै प्रकारको कारोबार नगर्ने;

- आफ्नो पदको दुरूपयोग गरी संस्थाको चलअचल सम्पत्ति अनधिकृत रूपमा प्रयोग गर्न नहुने, कार्यालयको कार्य सम्पादनका क्रममा सङ्गठनात्मक रूपमा माथिल्लो अधिकारीबाट प्राप्त आदेश तथा निर्देशन पूर्णरूपमा परिपालन गर्नुपर्ने;
- कार्यालयबाट प्राप्त स्रोतसाधनको उपयोग गर्दा अधिकतम सदुपयोग र उत्पादनशील कार्यमा प्रयोग गर्नुपर्ने;
- कार्यालय समय पूर्ण रूपमा पालना गर्ने, कार्यालय समयमा कार्यालयबाट बाहिर जानु परेमा अनिवार्य रूपमा आफूभन्दा माथिल्लो निकायसँग अनुमति लिई रजिस्टरमा उल्लेख गरेरमात्र जाने;
- प्रत्येक दिन कार्यालयमा हाजिर भइसकेपछि अघिल्लो दिनको समीक्षा र दिनभरि गर्ने कार्यका बारेमा आवश्यक छलफल गर्ने र कार्यालय समय सकिनुभन्दा अगाडि दिनभरिको कार्य समीक्षा गर्ने बानीको विकास गरी सबल र दुर्बल पक्ष निर्धारण गर्ने ।

राजनैतिक तटस्थता कायम गर्नुपर्नेः कर्मचारीले कार्यालय समयमा कुनै पनि राजनीतिक दल, तिनीहरूका भातृ सङ्गठन वा कुनै दलको नेताको समर्थन वा विरोधमा कुनै विचार व्यक्त गर्न वा त्यसमा कसैलाई समर्थन वा विरोध गर्नका लागि प्रभावमा पार्नु हुँदैन ।

गोपनियता कायम गर्नुपर्नेः कर्मचारीले आफ्नो पदीय हैसियत वा कार्यालयको कार्यसम्पादनको क्रममा वा अन्य कुनै प्रकारबाट प्राप्त भएको संस्थागत सूचना वा जानकारी आफ्नो कार्यालय र कार्यालयसँग सम्वन्धितको अहित हुने गरी वा कसैको व्यक्तिगत फाइदाको लागि प्रयोग गर्नुहुँदैन ।

कार्यालय समयमा व्यक्तिगत कार्य गर्न नहुनेः कर्मचारीले कार्यालय समयमा कार्यालयको कामको लागि निर्धारित समय र स्थलमा रहेर कार्यालयको काम मात्र गर्नुपर्नेछ । कार्यालय समयमा कार्यालयको कामसँग असम्बन्धित कुनै पनि कृयाकलापमा संलग्न हुन पाइने छैन । तर कार्यालयको काममा बाधा नपर्ने गरी प्रमुखको अनुमति लिएर बौद्धिक कार्यमा संलग्न हुन, आफ्नो योग्यता, सिप र क्षमता अनुसार सहकारी अभियानमा सञ्चालन हुने तालिम, प्रशिक्षण कार्यक्रम, सार्वजनिक क्षेत्रमा सञ्चालित महाविद्यालय, विश्वविद्यालय वा सार्वजनिक क्षेत्रमा तालिम, प्रशिक्षण सञ्चालन गर्ने, प्राज्ञिक वा शैक्षिक संस्थामा आफ्नो शैक्षिक योग्यता, पेसा वा कार्यसँग सम्बन्धित विषयमा प्रशिक्षण दिन/लिन बाधा पर्नेछैन ।

अभिलेख राख्नुपर्ने र सम्बन्धित निकायमा प्रतिवेदन पेस गर्नुपर्नेः कर्मचारीले कार्यालयको कार्यसम्पादनका क्रममा तयार भएका विवरणहरूको तोकिएको ढाँचामा सुरक्षित र अद्यावधिक अभिलेख राख्नुका साथै तोकिए बमोजिमका विवरण वा प्रतिवेदनहरू तोकिएको निकायमा उल्लिखित समयभित्र पेस गर्नुपर्दछ ।

सदस्यले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता

सहकारी मूल्य, मान्यता, सिद्धान्त र ऐन नियमको परिपालना गर्नुपर्नेः सहकारीका सदस्यहरूले सहकारी मूल्य, मान्यता, सिद्धान्त र सहकारी ऐन तथा नियमको पूर्ण रूपमा पालना गर्नुपर्ने ।

सक्रिय रूपमा सहभागी हुनुपर्नेः संस्थाका सदस्यहरूले भेला, सभा सम्मेलन तथा साधारणसभामा सक्रिय रूपमा सहभागी भई रायसल्लाह सुझाव पेस गनुपर्ने ।

नियमितता हुनुपर्नेः सहकारी संस्थाबाट प्राप्त सेवा सुविधाहरूको आफ्नो आर्थिक क्षमता अनुरुप नियमित रूपमा उपभोग गर्नुपर्ने ।

ऐक्यबद्धता जनाउनुपर्नेः संस्थाको नीति तथा कार्यक्रम, सेवासुविधा तथा संस्थाले सञ्चालन गर्ने प्रबर्द्धनात्मक र सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गतका क्रियाकलापहरूमा रचनात्मक रूपमा सहभागी हुनुपर्ने ।

संस्थाको अहित हुने कार्य गर्न नहुनेः सहकारी ऐन, नियमावली तथा संस्थाको विनियम विपरीत हुने गरी र संस्था वा सदस्यको पारस्पारिक हित विरूद्धमा कुनै प्रकारका प्रचारबाजी गर्ने, संस्थाको गोपनियता भङ्ग गर्ने, नकारात्मक प्रचार प्रसार गर्ने जस्ता क्रियाकलाप गर्न नहुने ।

कानुनको परिपालना

सहकारी ऐन २०७४ बमोजिम कुनै पनि सञ्चालक वा सेयरधनीको हकमा कानुनी प्रावधान

क) कुनै व्यक्ति एक स्थानीय तहको एकै प्रकृतिको एकभन्दा बढी संस्थाको सदस्य हुन नपाउने ।

ख) लगातार वार्षिक साधारणसभामा बिना सूचना तिनपटकसम्म अनुपस्थित भएमा सदस्यता खारेजी हुने ।

ग) संस्थाको विनियम, नीति तथा कार्यविधि बारम्बार उल्लङ्घन गरेमा सदस्यता खारेजी हुने ।

घ) कुनै सदस्यले सहकारी संस्थालाई तिर्नुपर्ने दायित्व समयभित्र भुक्तान नगरेमा वा नीतिनियम उलङ्घन गरेमा अन्य सदस्यले पाएको सुविधासरहको सुविधा प्राप्त गर्न नसक्ने ।

ङ) एउटै परिवारका एकभन्दा बढी व्यक्ति एकै अवधिमा उम्मेदरवार बन्न नसक्ने ।

च) अन्य कुनै पनि सहकारीमा भएको सञ्चालकले उम्मेदरवारी दिन नपाउने ।

छ) दुई करोडभन्दा बढी कारोबार गर्ने संस्थाको सञ्चालकले कर्मचारीको रूपमा काम गर्न नपाउने ।

ज) संस्थाको एक सदस्यले संस्थाको कुल सेयर पुँजीको २० प्रतिशतभन्दा बढी सेयर किन्न नसक्ने ।

झ) सदस्यता त्याग गर्दा दायित्व भुक्तान गरेको तिन महिनापछि बाँकी रकम फिर्ता पाउने ।

ञ) बचत फिर्ता गर्दा दायित्व भए सो कट्टा गरी बाँकी रकम फिर्ता पाउने ।

ट) सेयर लाभांश सेयर पुँजीको १८ प्रतिशतभन्दा बढी नपाउने ।

ठ) सदस्यले लगेको ऋण समयमा चुक्ता नगरेमा राखेको धितो लिलाम बिक्री हुन सक्ने ।

ड) सदस्यले ऋणको अपचलन गरेमा, भाखाभित्र नबुझाएमा संस्थाले नामनामेसीसहित कालो सूचीमा प्रकाशन गर्न सक्ने ।

ढ) झुट्ठा वा गलत विवरण पेस गरी कर्जा लिएमा वा ऋण हिनामिना गरेमा बिगोबमोजिम कैदको व्यवस्था ।

ण) कृत्रिम व्यवसाय खडा गरी ऋण लिएमा बिगोबमोजिम कैदको व्यवस्था ।

त) एकपटक दिइसकेको सुरक्षण रीतपूर्वक फुकुवा नभई ऋण पुनः लिएमा बिगोबमोजिम जरिमाना र कैदको व्यवस्था ।

थ) सदस्य बनेको तीन महिना पूरा नभई ऋण लगानी गरेमा ५ लाखसम्म जरिवाना हुने ।

द) लगातार तीनपटकसम्म सञ्चालक समितिको बैठकमा बिना जानकारी अनुपस्थित भएमा कारवाही हुने ।

सञ्चालक समितिमा क्षमता अभिवृद्धि

भनिन्छ, Knowledgeable Management and Skilful Personnel, सञ्चालक समितिका सदस्यहरू संस्थासँग आइपर्ने हरेक इस्युसँग जानकार हुनुपर्दछ । राष्ट्रिय एवम् अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका सहकारी ऐन, विनियम, नीतिहरूलगायत संस्थाका चुनौतीहरू हरेकमा ध्यान पुगेको हुनु पर्दछ, तर विशेषज्ञ नै हुनुपर्छ भन्ने छैन । सञ्चालक समितिमा रहँदा कहिल्यै पनि व्यक्तिगत मनोकाङ्क्षाभन्दा पनि संस्थागत मनोकाङ्क्षा राखी अगाडि बढ्न सक्नुपर्दछ ।

- सञ्चालक समितिको सदस्य हरेक क्षेत्रमा बिशेषज्ञ हुनु जरूरी छैन तर वित्तीय सहकारी सञ्चालक आधार भूत र मुख्य विषय विस्तृत रूपमा बुझ्ने वित्तीय परामर्शदाताको भूमिका निर्वाह गर्ने हुनुपर्छ । पदाधिकारीले

संस्था सञ्चालनको जिम्मेवारीपूर्ण निर्णय लिन, नीतिनिमार्ण गर्न, सुसूचित गर्न र प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्ने क्षमताको विकास गर्नुपर्दछ ।

- वित्तीय सहकारी सञ्चालनका दर्शन, आधारभूत सिद्धान्तहरू, मूल्य र मान्यताहरू, इतिहास एवम् आफ्नै साकोसको इतिहासको बारेमा जानकारी राख्नुपर्दछ ।
- समितिका पदाधिकारीले कानुनी संहिताहरू, साकोसको विनियम, नीतिनियम, त्यसको पालना र वैधानिक मुद्दाहरूका बारेमा सामान्य जानकारी राख्नुका साथै सदस्य सेवा र साकोसमा प्रयोग गरिएका प्रविधि वित्त र वित्तीय विवरण अध्ययन र समीक्षा गर्न समर्थ हुनुपर्दछ ।
- साकोसको लक्ष्य र उद्देश्य प्राप्तिको लागि निर्धारण गरिएका समाधानहरूको विषयमा समितिका पदाधिकारीले जानकारी राख्नुपर्दछ ।
- साकोसले सञ्चालनमा ल्याएका प्रविधि, समाधानहरू, हाल दिइरहेको सेवा वा सदस्यहरूले चाहना गरेका आवश्यक सेवाका विषयमा जानकार हुनुपर्दछ । वित्त बजारका मुद्रा प्रवाहमा चलिरहेको प्रतिस्पर्धाको बारेमा जानकार हुने, वित्त बजारका जल्दाबल्दा सवालहरू र अभियानले उठाएका आधारभूत विषयहरू, सदस्यहरूलाई प्रदान गर्ने वित्तीय सेवाका प्रविधिहरू, नेतृत्व, जनशक्ति व्यवस्थापन, योजना तथा बजेट, सूचना प्रविधि, बजारको अवसर, स्थानीय, राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक र सामाजिक वातावरण तथा साकोसको विकासको असरका विषयमा सञ्चालकहरू जानकार हुनुपर्दछ ।
- संस्थाको परिकल्पना र ध्येयको प्राप्तिको लागि आवश्यक पर्ने सञ्चालनसम्बन्धी वित्तीय अनुशासन, कर्मचारी नीति, रणनीतिक योजना र अन्य नीतिहरूको विषयमा सञ्चालक समिति जिम्मेवार हुन्छ ।
- साकोस आबद्ध माथिल्लो तहका संघहरूको क्रियाकलापले साकोसको सफलतामा विवेकी र दक्ष सञ्चालकले धेरै असर पार्दछन् तसर्थ सञ्चालक समिति सापेक्षित रूपमा बदलिने प्रवधिको विषयमा निरन्तर शिक्षित भई रहन आवश्यक छ ।

सञ्चालक समितिको मुख्य उत्तरदायित्व

सहकारीलाई सफल र सबल बनाउन सञ्चालक समितिको मुख्य दायित्व हुन्छ । सञ्चालक समितिका सदस्यहरूमा विशेष गरी नयाँ कुरा सिक्नका लागि इच्छाशक्ति हुनु, निर्णय गरेका कुराहरूलाई व्यवहारमा लागु गर्नु, सदस्यको पैसाको सुरक्षा गर्नु, संस्थाको परिकल्पना र ध्येय तथा लक्ष्य र उद्देश्यको यकिन गर्नु, संस्थामा प्रमुख कार्यकारी व्यवस्थापकको नियुक्ति गर्नु, व्यवस्थापकलाई सहयोग र कामको पुनरावलोकन गर्नु, संस्थाको प्रभावकारी योजना निश्चित गर्नु, स्रोतहरूको खोजी गर्नु, स्रोतहरूको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्नु, संस्थाका कार्यक्रम र सेवाहरूको तय गर्नु र अनुगमन गर्नु, संस्थाको जनछवि (Goodwill) वृद्धि गर्नु, न्यायालयको जस्तो न्याय सेवा दिनु र आफ्नो विशिष्टताको निर्णय गर्नुजस्ता उत्तरदायित्व बहन गर्नुपर्दछ । साथै सहज हुँदा अग्रसर हुने तर अप्ठ्यारो पर्दा भाग्ने, एकअर्कामा दोषारोपण गर्ने, निर्णय प्रक्रियामा मेरो सहभागिता छैन भन्नेजस्ता गैरजिम्मेवार कार्य गर्नुहुँदैन ।

सञ्चालकहरूको प्रभावकारी कामका लागि आवश्यक गुण विकास गर्ने उपायहरू

संस्थालाई प्रतिस्पर्धी र सेवामुखी बनाउनका लागि सञ्चालकहरूमा निम्नानुसारका गुणहरू विकास गर्नु आवश्यक देखिन्छः

- Change to lead को भावनालाई आत्मसात् गरेर अगाडि बढ्ने,
- ‘मैले भनेकै कुरा हुनुपर्छ’ भन्ने मानसिकताबाट पछि हट्ने,
- परिवर्तनलाई अँगाल्ने र स्वीकार्ने तथा नयाँ सोचलाई स्वागत गर्ने र मान्ने अनि आफ्नो गल्तीबाट सिकी अगाडि बढ्ने,

- काममा उत्साहित र सदस्यलाई सेवा गर्न समर्पित हुने साकोसको अग्रदूत भई काम गर्ने, अरु सञ्चालकहरूसँग सहयोगी हुने र एकपटक भइसकेको निर्णयलाई समर्थन गर्ने, सञ्चालक समितिको सर्वसम्मतिमा गरिएको निर्णयहरूका कार्यान्वयन गर्ने,
- मनमुटाव समाधान गर्ने रचनात्मक बाटो अपनाउने, तथ्यहरू र सर्वसम्मतिमा सदैव अडिग रहने,
- साकोसलाई क्रियाशील शक्ति बनाउने तथा सदस्यहरूको कल्याणको लागि ध्यान दिने,
- सञ्चालक साकोसका सबै सेवाहरूसँग परिचित हुने र सोको उपभोग गर्ने,
- उद्देश्यमूलक हुने, स्वतन्त्र निर्णयको अभ्यास र सही ढङ्गबाट अनावश्यक मनमुटाव रोक्ने,
- सदस्यको व्यक्तिगत सूचनाको गोप्यतामाथि कदर गरी बैठकको लागि आफूलाई तयारीमा राख्ने, अध्यक्ष र व्यवस्थापनबाट प्राप्त गरिएका प्रतिवेदनहरू अध्ययन गरी सबै बैठकमा भाग लिने,
- निरन्तर रूपले आफ्नो ज्ञान र सिपको सुधार गरी आफ्नो साकोसको वित्तीय प्रतिवेदन अध्ययन गर्ने वित्तीय विवरण, बजेट र पछिल्लो विस्तृत लेखा परीक्षण प्रतिवेदनबारे जानकारी लिने, यदि नबुझेको खण्डमा नबुझेसम्म सोधिरहने,
- साकोस सञ्चालन बारेमा व्यवस्थापकले सञ्चालकलाई पूरा सुसूचित गरे नगरेको यकिन गर्ने,
- सञ्चालकमा निर्णय क्षमता, स्पष्टता, पारदर्शिता तथा समयलाई बुझ्न सक्ने जस्ता विशेषता हुनुपर्ने,
- सञ्चालक परामर्शदाता भएकाले जहिले प्राविधिकहरूको आवश्यकता पर्छ बाहिरबाट भए पनि सहयोग लिने र
- कुनै पनि सञ्चालक समिति सबै कुरामा निपुण हुँदैन । जब विशेषज्ञताको आवश्यकता पर्छ यसको निम्ति शुल्क तिर्न परे पनि तिरेर विशेषज्ञ सुविधा लिने ।

सञ्चालकमा हुनुपर्ने महत्त्वपूर्ण सीप र ज्ञान

- संस्थागत उद्देश्य तथा लक्ष्य, आन्तरिक विधि तथा प्रक्रियाहरू एवम् संस्थागत संस्कारको विकास हुनुपर्ने
- सञ्चालक परामर्शदाता भएकाले हरेक क्षेत्रमा विशेषज्ञ हुनु जरुरी छैन तर आधारभूत कुरा भने विस्तृत रूपमा बुझ्ने र यथेष्ट जानकारी लिने ताकि आफूले जिम्मेवारीपूर्ण निर्णय लिन, नीतिनिर्माण गर्न, सुसूचित गर्न र सल्लाह दिन सकियोस्,
- बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको दर्शन, सिद्धान्त र इतिहास एवम् आफ्नै साकोसको इतिहासको बारेमा जानकारी राख्ने,
- सञ्चालकले साकोसको सञ्चालन, कर्मचारी नीति, रणनीतिक योजना र अन्य नीतिहरू बुझिराख्ने तथा अद्यावधिक नीतिनियम, त्यसको पालना र वैधानिक मुद्दाहरूका बारेमा सर्वमान्य जानकारी लिने,
- सदस्य सेवा र साकोसमा प्रयोग गरिएका वित्त र वित्तीय विवरण अध्ययन र समीक्षा गरी साकोसले हाल दिइरहेको सेवा र नयाँ सेवा वा सदस्यहरूले चाहना गरेका आवश्यक सेवाको विषयमा जानकारी लिने,
- वित्त बजारको कुनचाहिँ क्षेत्रमा प्रतिस्पर्धा चलिरहेको छ र वित्त बजारका हालका जल्दाबल्दा सवालहरू, सदस्यहरूलाई प्रदान गर्ने, वित्तीय सेवाका प्रविधिहरू, नेतृत्व, जनशक्ति व्यवस्थापन, योजना तथा बजेट, सूचना प्रविधि, बजार र बजेट, स्थानीय, राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक र सामाजिक वातावरण तथा साकोसको विकासमा त्यसको असरको विषयमा सुसूचित भई जिम्मेवार बन्ने,
- साकोसको सञ्चालन कर्मचारी नीति, रणनीतिक योजना र अन्य नीतिहरू, माथिल्लो तहका संघहरूका क्रियाकलापहरू तथा साकोसको सफलतामा विवेकी र दक्ष सञ्चालकले महत्त्वपूर्ण प्रभाव पारिरहने हुँदा सञ्चालक समिति निरन्तर शिक्षित र अद्यावधिक भइरहने ।

सञ्चालक समितिको मुख्य जिम्मेवारी

- पटक पटक संशोधन भइरहने ऐननियम र कानुनहरू अध्ययन गरी संस्थालाई कानुनी रूपले मजबुत बनाउने,
- कानुनी ढङ्गले संस्थालाई निरन्तरता दिन संस्था सञ्चालनका नीतिहरू तथा उद्देश्यहरू तय गरी सङ्गठन संरचना स्वीकृत गर्ने,
- संस्था सञ्चालनका स्रोतहरूको खोजीमार्फत संस्थाका उत्पादन तथा सेवाहरू र खर्चको प्रबन्ध मिलाई सदस्यको पैसाको सुरक्षा गर्ने,
- संस्थाको परिकल्पना र उद्देश्यको यकिन गरी संस्थाको व्यवस्थापकको नियुक्ति गर्ने, व्यवस्थापकलाई सहयोग गर्ने र निजको कामको पुनरावलोकन गर्ने,
- संस्थाको प्रभावकारी योजना निश्चित् गरी स्प्रेतहरूको खोज, प्रभावकारी व्यवस्थापन, कार्यक्रम निर्धारणजस्ता सेवाहरूको तय गर्ने र अनुगमन गर्ने,
- संस्थाको जनछवि वृद्धि गर्ने, न्यायालयको जस्तो न्याय सेवा दिने, आफ्नो विशिष्टताको निर्णयमार्फत साकोसको लागि रणनीति योजनाको तर्जुमा गरेर मासिक रूपमा पुनर्विचार गर्ने सञ्चालक समितिको संरचना र कामको परिभाषा स्थापना गरी भूमिका, जिम्मेवारी र सम्बन्ध परिभाषित गर्ने,
- व्यवस्थापकको छनौट र नियुक्ति गर्ने, कार्य विभाजन, व्यावसायिक योजनाको स्वीकृति, कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन तथा क्षतिपूर्तिको निर्णय गर्ने र व्यवस्थापकको लागि विकासको योजना स्वीकृत गर्ने,
- संस्था सञ्चालनका नीतिहरू र उद्देश्यहरू तय गरेर सङ्गठन संरचना स्वीकृत गरी वित्तीय संरचनाको अनुगमन गर्ने, नीति र बजेटमा आधारित भएर वृद्धि र विकासको योजना स्वीकृत गर्ने । सदस्यहरूको लागि गुणस्तरीय सेवा र सुविधाको गहन योजनामार्फत सदस्यहरूको पैसाको सुरक्षा र विकासको लागि मुख्य कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन नीति स्थापना गर्ने,
- साकोसको लक्ष्य र उद्देश्य हासिल गर्न प्रगतिको मूल्याङ्कन र विश्लेषणको आधारमा सदस्यताको सूचना र सहभागिताको सुनिश्चितता गरी लोकतान्त्रिक नियन्त्रणको प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने र
- सञ्चालक समितिको वार्षिक स्वमूल्याङ्कन गरी समितिको प्रभावकारिता र विकासको सुनिश्चतताको लागि संस्था, समुदाय र सरकारसँग सम्बन्ध व्यवस्थापन गर्न साकोसको नेतृत्वदायी कल्पनालाई जीवन्त बनाउन सहयोग र प्रवर्द्धन गर्ने ।

सञ्चालक समितिका सदस्यतामा हुनुपर्ने गुणहरू

कुनै पनि सहकारीको सञ्चालक समितिको सदस्य तथा पदाधिकारी हुनका लागि कम्तीमा सहकारी ऐन, विनियम, संस्थाका कार्यविधिहरूमा जानकार, समुदायको भावना बुझ्न सक्ने प्रेरणादायी भूमिका, अरूको अस्तित्वलाई स्वीकार गर्न सक्ने, मपाईँत्व कम, अरूले गरेको कामको स्वीकारोक्ति, मिजासिलो, अध्ययनशील, गुनासो व्यवस्थापन गर्न सक्ने, समय व्यवस्थापन गर्न सक्ने, नेतृत्वदायी, दूरदर्शी, निस्वार्थ परिकल्पना गर्ने, लक्ष्य र उद्देश्यबाट निर्देशित हुने, आफ्नो विषयमा जानकार, स्वतः स्वचालित हुने, धैर्य, निरन्तरता र लगनशीलताका साथ कार्यसम्पादन गर्ने, लक्ष्य केन्द्रित हुने, निर्णयक्षमतामा साहसी हुने, परिकल्पनाशील हुने, कार्यक्षमता बढाउने, नागरिकसँग भिज्ने क्षमता गतिशील हुनुपर्ने, उच्च विश्वासी हुनुपर्ने, 'व्यवस्थापन कुनै चाबी होइन, यो एक सम्मिश्रण हो' भन्ने बुझ्ने, भावनात्मक स्थायित्व हुनु पर्ने, मानवीय सम्बन्धको ज्ञान हुनुपर्ने, अरु व्यक्तिहरूको रायलाई कदर गर्ने, समूहमा काम गर्ने, दैनिक प्रभावकारी सूचना प्रणाली स्थापित गर्ने, मातहतका कर्मचारीलाई प्रेरित गर्ने, नवीन सोच र सिर्जनशील हुने, न्यायिक क्षमताको विकास गर्ने, उत्तरदायित्व र निर्णय सम्पादनमा जिम्मेवारी हुने, रणनीतिक परिवर्तनको लागि माध्यम बन्ने, व्यक्तित्व निर्माण गर्ने गराउने, आत्मसम्मान

अक्षुण्ण राख्ने, प्रतिस्पर्धी सेवा दिने, अन्य व्यक्तिलाई विकास गराउने, नीति निर्माणको ज्ञान, सिप र क्षमताको विकास गर्ने, विरोधाभासपूर्ण विषयमा सहनशील र समझदार हुने, प्रशासनिक नियन्त्रणको क्षमता हुने, लक्ष्यबाट निर्देशित हुने, समितिको भूमिका र दायित्वको विषयमा जानकार हुने, आत्मसमीक्षा गर्दै रूपान्तरण गर्ने जस्ता गुणहरू आवश्यक पर्दछन् ।

सञ्चालक समितिका काम, कर्तव्यहरू

सञ्चालक समितिको सदस्य तथा पदाधिकारी हुँदा संस्थासँग सम्बन्धित हरेक कुरालाई व्यवस्थापन गर्न सक्ने क्षमता राख्नुपर्दछ,

- संस्थाको दैनिक कार्य सञ्चालन गर्न व्यवस्थापकको नियुक्ति गर्ने,
- संस्थाका कर्मचारीहरूको नियुक्ति, सेवा सर्त, पदोन्नति, निलम्बन, बर्खास्त तथा सेवासुविधा र सजायसम्बन्धी कर्मचारी प्रशासन नियम र आर्थिक कारोबार सञ्चालनको लागि आर्थिक प्रशासन नियम बनाई साधारणसभामा अनुमोदनको लागि पेस गर्ने,
- विनियममा भएको व्यवस्था बमोजिम अध्यक्षबाहेक कुनै सञ्चालक वा साधारणसभाको सदस्यले राजिनामा दिएमा सो स्वीकृति गर्ने,
- संस्थाको वार्षिक कार्यक्रम तथा आम्दानी खर्चका विवरण तयार गरी स्वीकृतिका लागि साधारणसभामा पेस गर्ने,
- साधारणसभाद्वारा पारित कार्यक्रम तथा बजेट कार्यान्वयन गर्ने र वार्षिक लेखा परीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन साधारणसभामा पेस गर्ने,
- संस्थाको कोषको सुरक्षा तथा आर्थिक कारोबारमाथि नियन्त्रण गर्ने तथा सोको व्यवस्था मिलाउने,
- विनियममा व्यवस्था भए बमोजिमको प्रक्रिया अपनाई साधारणसभा बोलाउने,
- साधारणसभाबाट भएका निर्णयहरूको कार्यान्वयन गर्ने,
- संस्थाका कार्यहरू सुचारु रूपले सञ्चालन गर्न आवश्यकता अनुसार उपसमिति वा सल्लाहकारसमिति गठन गर्ने,
- संस्थाको दैनिक कार्य सञ्चालन गर्ने र अन्य विशेष काम गर्न व्यवस्थापक तथा उपसमिति वा समितिको कुनै पदाधिकारीलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने,
- विनियममा उल्लेख भएका उद्देश्य प्राप्तिका लागि आवश्यक अन्य सबै कार्य गर्ने,
- नयाँ सदस्यता प्रदान गर्ने र निर्वाचन उपसमिति गठन गर्ने,
- बाह्य संघ/संस्थासँग ऋण लिनेदिने सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने,
- सदस्यहरूबाट प्राप्त विभिन्न प्रकारका बचत र उनीहरूलाई लगानी गर्ने विभिन्न प्रकारका ऋणमा ब्याजदर निर्धारण गर्ने,
- हरहिसाबसम्बन्धी विवरण प्रमाणित गरी संस्थाको योजना र वार्षिक बजेट साधारणसभामा अनुमोदनका लागि पेस गर्ने,
- सदस्यहरूको हितलाई ध्यानमा राखी साधारणसभाले अख्तियार गरेका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

सञ्चालकको क्षमता वृद्धि गर्ने आधारहरू

सञ्चालक समितिको सदस्य तथा पदाधिकारीहरूको क्षमता वृद्धि नभएसम्म संस्थाले प्रगति गर्न सक्दैन । सञ्चालकको क्षमतासँग संस्थाको भविष्य जोडिने भएकाले निम्नानुसारका सन्दर्भबाट क्षमता अभिवृद्धि गर्न सकिन्छः

- समानता र न्याय उन्मुख परिवर्तनको लागि यथा अवस्थामा रहन चाहने गुण र व्यक्तिको विशेष हैसियतको अन्त्य आवश्यक हुन्छ । जनछवि निर्माणको लागि संस्थामा सदस्यले नियमित परिवर्तनको आभाष दिनुपर्दछ ।

- परिवर्तनको अनुभूति, परिवर्तनको इच्छा शक्ति, निर्णय क्षमताको लागि आफूलाई र सदस्यलाई प्रेरित गर्नुपर्दछ ।
- सञ्चालकहरूमा तालिम दिने सिप, नीति तथा योजना निर्माणको सिप, संस्थागत विश्लेषण गर्ने सिप, सोधखोज गर्ने सिपको विकास गर्नु आवश्यक हुन्छ ।
- सदस्यहरूलाई परिष्कृत व्यवहारको अभ्यासमा उनीहरूको जीवनस्तर बदल्नका लागि प्रयत्नशील रहनुपर्दछ ।
- प्रक्रिया र मुख्य व्यावसायिक सूचकहरूको माध्यमबाट नयाँ पहुँच, दूरदर्शिता र त्याग, समयनिष्ठ र सामूहिकता, निरन्तरता र नियमितता, यथार्थवादिता र वैज्ञानिक दृष्टिकोण, वस्तुपरकता र सत्यताको संस्कृति स्थापनार्थ निरन्तर सहयोगलाई अभिप्रेरित गर्नुपर्दछ ।

सन्दर्भसामग्री

सहकारी ऐन, २०७४ ।

सहकारी नियमावली, २०७५ ।

प्रमोदकुमार घिमिरे, सहकारी अवधारणा र लघुवित्त व्यवस्थापन ।

केशव बडाल, दिगो विकास लक्ष्यका लागि सहकारी ।

सहकारी सन्देशका विभिन्न अङ्कहरू ।

साकोस आवाज, नेफ्स्कुन, विभिन्न अङ्कहरू ।

नेफ्स्कुन तथा कास्कुनका विभिन्न प्रतिवेदनहरू एवम् सहकारी महासंघका हालसम्मका प्रकाशनहरू ।

सहकारी आचारसंहिता-२०७८ ।

सहकारी विभाग वेबसाईट ।

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेडको सोह्रौं वार्षिक साधारणसभा (२०८२ साल मंसिर २० गते शनिबार) मा सञ्चालक समितिको तर्फबाट अध्यक्ष श्री भविश्वर घिमिरेज्यूबाट प्रस्तुत प्रतिवेदन

'स्वरोजगार विकासको पूर्वाधारः धान्याञ्चल नै एकमात्र आधार' भन्ने मूल नारालाई आत्मसात् गरी स्थापना भएको धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेडको यस सोह्रौं वार्षिक साधारणसभामा हाम्रो निमन्त्रणालाई स्वीकार गरी उपस्थित हुनुभएका प्रमुख अतिथिज्यू, विशिष्ट अतिथिज्यूहरू, विभिन्न सहकारी संस्था तथा अन्य निकायबाट पाल्नुभएका अतिथिहरू, सल्लाहकारहरू, कार्यसमितिका सदस्यहरू, लेखा सुपरिवेक्षण समितिका सदस्यहरू, विभिन्न उप-समितिका सदस्यहरू, सेयरधनी सदस्यहरू, पत्रकारहरू, कलाकारहरूलगायत उपस्थित सम्पूर्ण जनहरूमा सर्वप्रथम धान्याञ्चल साकोसको तर्फबाट यहाँहरू सबैमा हार्दिक स्वागत तथा अभिवादन व्यक्त गर्दछु ।

आदरणीय सदस्यज्यूहरू,

आर्थिक समृद्धि र सामाजिक रूपान्तरणको मुद्दालाई सार्थक बनाउने उद्देश्यले २०६६ आषाढ ५ गते विधिवत् रुपमा धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. को नाममा सदस्यका सुखदुःखमा सहभागी हुँदै यात्रारम्भ गरेको यस सहकारीले आफ्नो कार्यकालको १६ वर्ष सफलताका साथ सम्पन्न गरी आज यस सम्मानित साधारणसभामा आफूलाई प्रस्तुत गरेको छ । सहकारीको आदर्श इमानदारी र पारदर्शितालाई आत्मसात् गर्दै स्थापित यो सहकारी आजसम्म आइपुग्दा प्रचलित सिद्धान्त र मूल्यमान्यतामा कहीँकतै र कहिल्यै पनि विचलित नभई संस्थाको उद्देश्य र आदर्शलाई प्राप्त गर्न मन, वचन र कर्मले दत्तचित्त रही आएको विषयसमेत हाम्रा विगत र वर्तमानका क्रियाकलापबाट स्पष्ट छ । विभिन्न आरोह-अवरोहको सामना गर्दै आज यो संस्था सहकारी क्षेत्रमा एक प्रतिष्ठित एवम् समुदायमा आधारित सहकारी संस्था बन्न सफल भएको छ । संस्थालाई यहाँसम्म ल्याइपुऱ्याउन योगदान गर्नुहुने सबैलाई स-सम्मान स्मरण गर्न चाहन्छु । मुलुकले आर्थिक समृद्धि, सामाजिक न्याय तथा गरिबी न्यूनीकरणका लागि सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रसहितको ३ खम्बे अर्थनीतिलाई प्राथमिकतामा राखेकाले सहकारी क्षेत्रको महत्त्व थप उजागर भएको सर्वविदितै छ । यो संस्था छरिएर रहेको पुँजीलाई एकीकृत गरी उत्पादन तथा सेवामूलक क्षेत्रमा लगानी गरेर सेयर सदस्यको जीवनस्तर उकास्ने र देशको अर्थतन्त्रमा समेत टेवा पुऱ्याउने मुख्य लक्ष्यका साथ अगाडि बढेको संस्था हो । संस्थाले सहकारीका मूल्य, मान्यता र सिद्धान्तहरूको अनुसरण गर्दै सदस्य सेवामा केन्द्रित भई सदस्यहरूलाई आवश्यक सेवा प्रदान गर्दै आएको कुरा यहाँहरूलाई अवगतै छ ।

२०७२ सालको भूकम्पले थिलोथिलो भएको अर्थतन्त्र केही मात्र सुध्रिने अवस्थामा आउँदै गर्दा लगातार तीनचार वर्ष कोभिड तथा विश्व अर्थतन्त्रमा रूस र युक्रेनका कारणले देखिएको त्रासदीपूर्ण अवस्थाले उत्पन्न गराएको समस्याका बिच तरलताको अभावका कारण विभिन्न संस्थामा विभिन्न समस्याहरू देखिएका भए पनि यस संस्थामा सदस्यहरूको आकाङ्क्षालाई राम्रैसँग सम्बोधन गर्ने प्रयास गरिएको र त्यसले यो संस्थाप्रतिको विश्वसनीयता अभिवृद्धि हुनुका साथै सेयरधनीज्यूहरूले संस्था दिगो रूपमा अगाडि बढेको महसुस गरेको सन्दर्भ पनि यहाँ स्मरणीय छ । समुदायमा पूर्ण रूपले केन्द्रित रहेर सञ्चालित यस संस्थाले सदस्यहरूको आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक पक्षको विकासमा सुरुवाती दिनदेखि नै विशेष योगदान गर्दै आएको कुरा यहाँहरूलाई विदितै छ । गुणस्तरीय वित्तीय सेवालाई प्रमुख लक्ष्य बनाई यस संस्थाले सदस्यहरूको सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेर विभिन्न सुरक्षाका योजनाहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ ।

विगत केही समयदेखि कोरोना महामारीले निम्त्याएको सङ्कटबाट मुक्त हुँदै गर्दा पुनः आर्थिक मन्दीको चपेटामा परिरहेको कुरा हामी सबैले अनुभव गरिरहेको विषय हो । यस परिस्थितिमा आर्थिक मन्दीको असरबाट

विभिन्न सहकारी संस्था र सहकारीका सदस्यहरूसमेत प्रताडित बन्न पुगेको अवस्था छ । फलस्वरूप सहकारीका सदस्यको अधिकांश व्यवसाय तथा आर्थिक क्रियाकलाप करिब-करिब शून्यमा पुग्न गयो । किस्ता भुक्तान गर्न सक्ने अवस्था रहेन । यस अवधिमा यस संस्थाले आफ्ना सदस्यहरूमा परेको प्रत्यक्ष प्रभावको मूल्याङ्कन गर्ने काम गर्‍यौं । आ.व. ०८१/८२ मा समेत यसको प्रत्यक्ष असर पर्‍यो भने चालु आ.व.मा पनि उक्त महामारीको असर संस्था तथा सदस्यहरूलाई परि नै रहेको छ । त्यसपछि इजरायल र हमासबिचको युद्धका कारण सिर्जित आर्थिक मन्दी एवम् देशभित्रै रूकुम, जाजरकोटमा गएको भूकम्पले समेत नेपाली अर्थतन्त्र र यहाँका वित्तीय संस्थाहरूलाई प्रभाव पारेकै छ भने यसै वर्ष बाढी-पहिरो तथा भू-क्षयले पुर्‍याएको क्षतिले समेत यस क्षेत्रलाई थप जटिल बनाएको छ । यस विषम परिस्थितिमा सबैले हातमा हात मिलाई एकताबद्ध रूपमा आइपर्ने हरेक खालका चुनौतीहरूलाई सामना गर्नुपर्ने बाध्यात्मक अवस्थामा हामी आइपुगेका छौं ।

आदरणीय सेयरधनी महानुभावहरू, अब म सहकारी अभियानसँग सम्बन्धित केही मुद्दाहरूलाई तथ्यगत ढङ्गले यहाँसमक्ष राख्न चाहन्छु ।

१) सहकारी ऐन २०७४ तथा नियमावली २०७५ ले नाफाको आधारमा सदस्यलाई बढीमा १५ प्रतिशत मात्र लाभांश दिन सक्ने स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरेको छ । वार्षिक नाफाबाट करपछि जगेडा कोषको व्यवस्था गरी अन्य ८ प्रकारका कोषमा कम्तीमा ५ प्रतिशत राख्नै पर्ने बाध्यात्मक नियमले सहकारीका सेयर सदस्यहरू मारमा परेको देखिएको छ । एकातिर धेरैवटा कोषको व्यवस्थाले तोकिएको प्रतिशतमा ठोस रकम वितरण गर्न अत्यन्त कठिन छ भने अर्कातिर कर दर २०% पुर्‍याउनुले सहकारीप्रति राज्यको सकारात्मक सोच नभएको हो कि जस्तो देखिएको अवस्था छ । अतः यी दुवै विषयमा पुनरावलोकन गर्नु अपरिहार्य देखिन्छ ।

२) सहकारी ऐनले स्पष्ट व्यवस्था गरे तापनि ऋण असुली न्यायाधीकरण र कर्जा सूचना केन्द्र हालसम्म पनि सशक्त ढङ्गले अगाडि आउन नसक्नु विडम्बना नै भएको छ । सहकारीमा ऋण तिर्नको लागि आलटाल गर्ने तथा ऋण नतिर्ने बेथितीलाई न्यूनीकरण गर्ने यो व्यवस्था तत्काल कार्यान्वयनमा ल्याउन अति आवश्यक छ । सहकारीमा आई सहज ढङ्गले कर्जा लिने तर तिर्न लापरवाही गर्ने ऋणीलाई तत्काल कठघरामा ल्याउनको लागि ऐनले व्यवस्था गरेको प्रावधान तत्काल लागु हुनुपर्दछ । बैंकमा तीन महिनामा ऋण तिर्न नसक्दा जायजेथा गायब हुने तर सहकारीमा कर्जा लिएपछि आलटाल गर्ने प्रवृत्तिलाई नित्रूसाहित गर्न सहकारी ऐन २०७४ ले व्यवस्था गरे बमोजिम कर्जा असुली न्यायाधिकरण मार्फत दण्डको व्यवस्था तत्काल सुरू गर्नपर्दछ ।

३) बचत केन्द्रित तथा सहर केन्द्रित सहकारीहरू सदस्यको बचत हिनामिना गर्ने, सहकारीको पुँजी अपचलन गर्ने जस्ता कार्यले समस्याग्रस्त बन्न पुगेका प्रशस्त घटनाहरू सार्वजनिक भएका छन् । फलस्वरूप सम्पूर्ण सहकारी क्षेत्र नै बदनाम हुनुका साथै विश्वसनीयतामा चुनौती थपिएको छ । सहकारी स्वनियमनमा सञ्चालन हुनुपर्दछ । यसका सम्पूर्ण सञ्चालक सदस्य र संस्थाको दायित्वप्रति पूर्ण उत्तरदायी हुनुपर्दछ । साधारणसभा मार्फत सदस्यको सक्रिय सहभागिताबाट वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा हुनुपर्दछ । तर, व्यवहारमा सबै सहकारीमा यो भइरहेको देखिंदैन । अर्कोतर्फ जनशक्तिको अभाव देखाई नियामक निकायले नियमित अनुगमन गर्न नसक्दा दिनप्रतिदिन सहकारीहरू समस्याग्रस्त भइरहेको अवस्था छ ।

४) सहकारी ऐन २०७४ मा एक व्यक्ति एक स्थानीय तहमा एकै प्रकृतिको एकभन्दा बढी सहकारीमा सदस्य भई कारोबार गर्न नपाउने कानुनी व्यवस्था गरियो । सोको कार्यान्वयनका लागि नियामक निकायले २०७७ आश्विनमा दिएको समयसीमा सकिनुपूर्व यस विषयमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा सो व्यवस्था खारेजीको लागि मुद्दा पर्न गयो । सहकारी क्षेत्रमा सबैभन्दा पेचिलो देखिएको यो विषयले सहकारीकर्मीको ध्यान

खिंचेको छ भने मुद्दाको किनारा लागि नसकेको अवस्थामा थप अन्यौलता देखिएको छ । ऐनले व्यवस्था गरे बमोजिम दोहोरो सदस्यता अन्त्य गर्न सके मात्र धेरै बेथिती हट्न सक्दछन् ।

५) चर्को ब्याज, चक्रवर्ती ब्याज, साँवामै थप ब्याजजस्ता सहकारी ब्याजदरमा देखिएको अस्वस्थ प्रतिस्पर्धालाई सन्दर्भ ब्याजदरले सम्बोधन गर्न खोजेको छ । यद्यपि सहकारीको मर्म तथा सिद्धान्त समेतलाई ख्याल गरी गलत प्रवृत्तिलाई निरूत्साहित गर्नुपर्ने देखिन्छ । सन्दर्भ ब्याजदरका सकारात्मक पक्षलाई सबैले आत्मसात् गर्नुपर्ने देखिन्छ । सहकारी ऐन २०७४ मा सन्दर्भ ब्याजदर लागु गर्न सकिने प्रावधान राखिएको हुँदा समितिले २०७६ सालमा पहिलोपटक सन्दर्भ ब्याजदर लागु गरी ऋणमा १६% भन्दा बढी लिन नपाउने निर्देशन दियो । पुनः २०७७ साल कार्तिक १५ गते देखि लागु हुने गरी उक्त सीमालाई १४.७५ लागु गरियो भने वित्तीय क्षेत्रमा देखिएको अस्वाभाविक तरलता देखाउँदै २०७८/११/१५ देखि लागु हुने गरी पुनः सन्दर्भ ब्याजदर समितिद्वारा १६% लागु गरियो । बैंक तथा वित्तीय संस्थामा छिटो छिटो परिवर्तन हुने तथा सहकारीमा परिवर्तन नहुने हुँदा पुँजी पलायन हुने खतरा बढेको देखिन्छ ।

६) हाल नेपालमा सञ्चालनमा रहेका ३१ हजार ४ सय ५० सहकारीको अनुगमन गर्ने तथा कोपोमिस माध्यमबाट सबै सहकारीका सेवा तथा सूचाङ्क अद्यावधिक राख्ने गरी सहकारी विभागले कार्य गरिरहेको छ । कोपोमिसको माध्यमबाट सहकारी सञ्चालन गर्दा थप प्रविधिमैत्री बनाउन तथा पारदर्शिता अपनाउन सकिने हुन्छ ।

७) सहकारी एकीकरण, जनसङ्ख्याको आधारमा सहकारीको सङ्ख्या निर्धारण जस्ता नियम पुनरावलोकन हुनु आवश्यक छ । हालसम्म जति सहकारी संस्था समस्याग्रस्त घोषित छन्, प्रायः आकारमा ठुला भएका नै देखिएका छन् । यस्तो हुँदाहुँदै किन हामी एकीकरणमार्फत ठुलो आकारको सहकारी बनाउने तर्फ जोड दिइरहेका छौं ? स्थानीय स्तरमा सामुदायिक भावनाले केन्द्रित सहकारीहरू स्वनियमनमा सञ्चालित देखिन्छन् । एकीकरणलाई प्रोत्साहन दिइरहँदा साना तर स्वनियमन राम्रा भएका प्रारम्भिक सहकारीहरू मारमा पर्ने देखिएको छ । निरीक्षणका क्रममा स्वनियमनमा ठीक देखिएका सहकारीलाई प्रोत्साहन गर्दै समस्याग्रस्तलाई आवश्यक कारबाही गर्नु न्यायोचित हुने देखिन्छ ।

८) **धान्याञ्चल साकोसमा हाल लागु भइरहेका कानुनी दस्तावेजहरूः**

- संस्थाको विनियम २०७८
- कार्यविधि नं. १ ऋण नीति २०७३ (पहिलो संशोधन २०७८)
- कार्यविधि नं. २ मानव संशाधन व्यवस्थापन नीति २०७३ (पहिलो संशोधन २०७८)
- कार्यविधि नं. ३ आर्थिक नीति २०७३ (पहिलो संशोधन २०७८)
- कार्यविधि नं. ४ बाह्य ऋण नीति २०७८
- कार्यविधि नं. ५ जोखिम व्यवस्थापन तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कार्यान्वयन नीति २०७८
- कार्यविधि नं. ६ वार्षिक योजना तथा बजेट २०७८
- कार्यविधि नं. ७ सेयर नीति २०७८
- कार्यविधि नं. ८ नगद तथा सानो नगदी कोष व्यवस्थापन २०७८
- कार्यविधि नं. ९ बैठक सञ्चालन कार्यविधि २०७८
- कार्यविधि नं. १० शिक्षा, तालिम र भ्रमण सञ्चालन कार्यविधि २०७८
- कार्यविधि नं. ११ सूचना प्रविधि नीति २०७८
- कार्यविधि नं. १२ बचत नीति २०७८
- कार्यविधि नं. १३ विस्तारित मञ्च सञ्चालन कार्यविधि २०७८
- कार्यविधि नं. १४ निर्वाचन नीति २०७८

- कार्यविधि नं. १५ सङ्गठन तथा सामान्य नीति २०७८
- कार्यविधि नं. १६ विद्युतीय प्रविधि (भर्चुअल) बैठक सञ्चालन कार्यविधि २०७८
- कार्यविधि नं. १७ सदस्यता नीति २०७८
- कार्यविधि नं. १८ संरक्षित पुँजी फिर्ता कोष वितरण कार्यविधि २०७८
- कार्यविधि नं. १९ सुशासन नीति २०७३ (पहिलो संशोधन २०७८)

९) सहकारीमा सम्पत्ति शुद्धीकरण निर्देशन २०७४ लागु भई कार्यान्वयन भइरहेको छ । हरेक सदस्यले नियमित रूपमा सदस्य पहिचान फाराम भर्नुपर्ने हुन्छ । उक्त कार्यलाई कम्प्लायन्स अफिसर तोकी सोसम्बन्धी आवश्यक कामहरू नियमित रूपमा भइरहेको छ । सीमित स्रोत र साधनको उच्चतम प्रयोग गरी आएका सहकारीका लागि यी समस्त बाध्यात्मक परिस्थितिका बिच सहकारी क्षेत्र अघि बढिरहेको छ । विद्यमान कानुनी परिधिभित्र रही कार्य गर्न प्रारम्भिक सहकारीहरूमा थप चुनौती सृजना भएको छ ।

आदरणीय शेयरधनी महानुभावहरू,

संस्थाको आजसम्मको समग्र विकासमा तपाईँ सदस्यहरूको योगदान महत्त्वपूर्ण रहेको छ । बचत तथा ऋणको कारोबारबाट संस्थालाई यो उचाइमा पुऱ्याउन तपाईँ सदस्यहरूको भूमिका महत्त्वपूर्ण रह्यो । व्यापक रूपमा रोजगारको अवसर सिर्जना गर्ने, आयआर्जन बढाउने, राष्ट्रिय अर्थतन्त्र निर्माणमा टेवा पुऱ्याउने र आर्थिक सामाजिक तथा सांस्कृतिक विकासको सहकारी अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्न तपाईंहरूमा सहकारीको सम्पत्ति भनेको मेरो सम्पत्ति हो, सहकारीको घाटा नाफासँग मेरो पनि नाफा-घाटा जोडिएको हुन्छ, त्यसैले सहकारी संस्थाले सञ्चालन गरेको व्यवसायलाई आफ्नो सम्झेर सोही अनुरुप समान धारणाको विकास गरिनुपर्दछ । सहकारीका सदस्य भनेको संस्थाका मालिक भएकाले नाफा हुँदा हौसिने र घाटा हुँदा आत्तिई सेयर फिर्ताको वातावरण सिर्जना गर्ने प्रवृतिको अन्त्य हुन जरूरी छ ।

नेपालको सहकारी आन्दोलनको सुरूवातलाई हेर्दा सर्वप्रथम २०१० सालमा कार्यकारी आदेशबाट सहकारी विभागको स्थापना भएको थियो । चितवन जिल्लामा बाढीबाट भएको क्षतिबाट पुनर्बासको व्यवस्था मिलाउन तथा कृषिकार्यलाई निरन्तरता दिन वि.सं. २०१३ सालमा बखान ऋण समितिको रूपमा पहिलो सहकारी संस्था गठन भएको पाइन्छ । तत्कालीन अवस्थामा राप्ती दुनमा आएको बाढी पहिरोको कारण अस्तव्यस्त भएको बस्ती विस्तारका लागि अमेरिकी सहयोगको राप्ती दुन परियोजना लागु भई सुरूवात भएको पाइन्छ । तत्कालीन प्रधानमन्त्री बी.पी. कोइरालाको नेतृत्वमा बनेको प्रथम जननिर्वाचित सरकारको तर्फबाट सहकारी संस्था ऐन २०१६ जारी गरियो । यसबाट सहकारी संस्थाको स्थापना र विकासका लागि मार्ग खुला भयो । त्यसपछि २०१८ सालमा सहकारी नियम बनाइयो ।

नेपालको सहकारी विकासक्रमलाई तपसिल बमोजिम उल्लेख गर्न सकिन्छः

सहकारी विभागको स्थापना वि.सं. २०१०, २०१३ चैत्र २० मा स्थापित प्रथम सहकारी संस्था बखान सहकारी संस्था, सहकारी संस्था ऐन २०१६ तथा सहकारी संस्था नियमावली २०१८ जारी, सहकारी प्रशिक्षण केन्द्रको स्थापना २०१९, साझा संस्था ऐन २०४१ तथा साझा संस्था नियमावली २०४३ जारी, सहकारी ऐन २०४८ तथा सहकारी नियमावली २०४९ जारी, सहकारी विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको पुनः संरचना २०६१, राष्ट्रिय सहकारी नीति २०६९ जारी, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयको स्थापना २०६९ जेठ ५, सहकारी ऐन २०७४, सहकारी नियमावली जारी २०७५ ।

यसैगरी नेपालको सहकारीलाई हेर्दा सहकारीको योगदान तपसिल बमोजिम रहेको छः

- झन्डै ६७ प्रतिशत जनता कृषिमा आधारित रहेको, कृषि क्षेत्रको व्यावसायिक विकास र बजारीकरणमा सहकारीको योगदान रहेको ।

- कुल गार्हस्थ उत्पादनमा कृषिको योगदान करिब ३३.१ प्रतिशत ।
- राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा सहकारीको योगदान वृद्धि हुँदै ३ प्रतिशतभन्दा माथि पुगेको ।
- हाल मुलुकभर २० वटा विषयगत केन्द्रीय संघ, एक-एकवटा राष्ट्रिय सहकारी बैंक र राष्ट्रिय सहकारी महासंघ, ७० वटा जिल्ला सहकारी संघ, २४१ वटा विषयगत सहकारी संघ क्रियाशील रहेका । सहकारीमा कुल सदस्य सङ्ख्या १,०९,०५,१९२ रहेको छ ।
- सहकारीमार्फत ९०,२६५ जनाले प्रत्यक्ष रोजगारी पाएका ।
- देशभरका सहकारीको कुल सेयरपुँजी १ खर्ब ४३ अर्ब २९ करोड रहेको ।
- बचत सङ्कलनतर्फ रु ११ खर्ब २५ अर्ब २८ करोड तथा कुल ऋण लगानी रु ९ खर्ब २३ अर्ब ४७ करोड रहेको ।
- सञ्चालक समितिमा महिलाको करिब ३४ प्रतिशत सहभागिता, महिला सशक्तीकरण र समावेशी विकासमा सहकारी क्षेत्रबाट उल्लेखनीय योगदान ।
- मुलुकको कुल गार्हस्थ उत्पादनमा सहकारी क्षेत्रले ५५ र वित्तीय क्षेत्रमा सहकारी क्षेत्रको योगदान १७ प्रतिशत भन्दा बढी रहेको अनुमान ।
- दसौं लाख जनतालाई उद्योग, व्यापार, पेसा, व्यवसायमार्फत प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रोजगारी मिलेको । सामाजिक, सांस्कृतिक र जनचेतनाको क्षेत्रमा अतुलनीय योगदान ।

सहकारी अभियानको तहगत अवस्था

हाल जम्मा सहकारी संस्था	: ३२९६५
जिल्ला सहकारी संघ एवम् विषयगत जिल्ला संघ	: ३२६
प्रदेशस्तरीय सहकारी संघ	: ११
राष्ट्रिय सहकारी बैंक	: ०१
विषयगत केन्द्रीय सहकारी संघहरू	: १८
राष्ट्रिय सहकारी महासंघ	: ०१

सहकारी क्षेत्रमा देखिएका समस्या तथा चुनौतीहरूः

समस्याहरूः (स्रोतः आर्थिक सर्वेक्षण, २०८२)

- सहकारीको सिद्धान्त, मूल्यको परिपालना एवम् संस्थागत सुशासनको अभाव ।
- अर्थतन्त्रमा आएको सङ्कुचन र वित्तीय प्रणालीमा आएको अवरोधको असर ।
- अनुत्पादक क्षेत्रमा लगानी केन्द्रित ।
- सदस्यहरूको अपनत्वको अभाव ।
- बचत फिर्ताको चाप र ऋण असुलीमा समस्या ।
- नीतिगत एवम् कानुनी प्रावधानहरूको परिपालनामा उदासीनता ।
- दक्ष सिपयुक्त जनशक्तिको स्थायित्वको अभाव ।
- नीति, योजना र बजेट कार्यक्रमबिच असामञ्जस्यता ।
- फितलो सहकारी ऐन, नियम र निर्देशिकाका कारण दण्डहीनता ।
- सेवाप्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको (सबै जिल्लामा कार्यालय नभएको, हाल ३८ जिल्लामा मात्र कार्यालय कायम रहेको) ।
- जनशक्ति उत्प्रेरणाको कमी, भौतिक तथा वित्तीय साधनको कमी ।
- सहकारी क्षेत्रमा दीर्घकालीन सोच र व्यावसायिक योजनाको कमी ।
- सहकारी सिद्धान्त, ऐन, नियम र विनियम पालनामा उदासीनताका कारण सहकारी नियमन र सुशासन कायम गर्नमा समस्या ।

- सहकारीका सदस्यहरूलाई सहकारिताको शिक्षा तथा ज्ञानको कमी ।
- सहकारी संस्थाहरूको प्रभावकारी नियमन गर्न कानुनको अभाव ।
- सहकारी संस्थाहरूको अनुगमन तथा निरीक्षणको लागि जनशक्ति, साधनस्रोत र पूर्वाधारको अभाव । सहकारी संघसंस्थाहरूमा उद्यमशीलता र व्यावसायिक क्षमताको कमी ।
- पुराना सहकारी संस्थाका सम्पत्ति तथा दायित्व फरफारकमा समस्या ।
- संघ, संस्था सञ्चालकहरूमा इमानदारिता तथा व्यावसायिकताको कमी । सहकारी संघसंस्थाको कारोबारमा पारदर्शिताको अभाव ।
- सहकारी – सहकारीबिच अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा ।
- सहकारी संघसंस्थामा राजनैतिक प्रतिस्पर्धा र हस्तक्षेप ।
- सञ्चालक तथा कर्मचारीमा जिम्मेवारी र जबाफदेहितामा कमी ।

चुनौतीहरूः

- सहकारी क्षेत्रमार्फत सेवाको पहुँच तथा गरिबी निवारण
- नियमन, नियन्त्रण, अनुगमन र स्वः अनुशासनबिचको फराकिलो अन्तर ।
- सहकारीप्रतिको विश्वसनीयता र सदस्यहरूको बचत सुरक्षा तथा हित संरक्षण ।
- सीमित भौतिक तथा मानवीय स्रोतबाट व्यापक क्षेत्रको जिम्मेवारी पूरा गर्नुपर्ने ।
- सहकारी क्षेत्रमा गैर सदस्यसँग कारोबार सञ्चालन र अपारदर्शी कारोबार ।
- सीमित जनशक्ति र नवशक्तिशाली संस्थाहरूको व्यवस्थापनबिचको तादात्म्यता ।
- सरकारी, सहकारी, गैरसरकारी क्षेत्रबिचको समन्वय र सहकार्य ।
- सदस्यहरूको सङ्ख्या र सहकारी शिक्षा र क्षमता अभिवृद्धिबिचमा रहेको खाडल ।
- सहरी क्षेत्रमा बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरूको नियमन ।

सहकारीको विश्व इतिहासलाई नियाल्दा जर्मनबाट बचत तथा ऋण सहकारी, डेनमार्कबाट दुग्ध सहकारी, जापान र इजरायलबाट कृषि सहकारी आन्दोलनको सुरूवात भएको देखिन्छ । सहकारीका प्रवर्तक (Father of Coopertive) भनेर चिनिने Robert Owen सँगै विश्व इतिहासलाई हेर्ने हो भने सन् १८४४ मा वेलायतको रोचडेल सहरको कपडा कारखानामा काम गर्ने एकजना महिलासहित २८ जना श्रमिकद्वारा एक एक पाउण्डका दरले सेयर उठाई स्थापना गरेको 'रोचडेल इक्विटेबल पायोनियर्स सोसाइटी' लाई नै विश्वको पहिलो सहकारीको रूपमा लिइएको छ । जुन उपभोक्ता पसलका रूपमा स्थापना भएको थियो जसले बेलायतको मात्र नभई विश्वका अन्य मुलुकहरूमा महत्त्वपूर्ण प्रभाव पार्न सफल भयो । बचत तथा ऋण सहकारीको बिकासक्रम हेर्ने हो भने सन् १८४९ मा जर्मनीबाट यसको सुरूवात भएको पाइन्छ । यहुदी साहुमहाजनहरूको चर्की शोषणबाट मुक्ति पाउन F. W. Raiffeisen जस्ता व्यक्तिहरूको प्रयासमा सन् १८४९ मा जर्मनीमा Union in Aid of Impowerished Farmers नामक संस्था स्थापना भयो यो नै पहिलो बचत तथा ऋण सहकारी संस्था हो । सन् १८४४ मा बेलायतबाट सुरू भएको विश्व सहकारी अभियान आज २०२५ सम्म आइपुग्दा करिब १ अर्ब ९२ करोड सेयर सदस्यका साथ निरन्तर अगाडि बढेको छ भने विश्वका धेरै देशले सहकारी पद्धतिलाई अवलम्बन गरी अर्थतन्त्रको विकास गरेको देखिन्छ । यिनै उपलब्धिलाई आधार मानेर सन् २००९ मा संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाले सन् २०१२ लाई अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी वर्ष घोषणा गरेको थियो ।

विश्वका धेरै मुलुकहरूले सहकारीका माध्यमबाट गरिबी न्यूनीकरण गर्दै देशको आर्थिक विकासमा उल्लेखनीय योगदान गरेको विषयमा, नेपालजस्तो न्यून आर्थिक वृद्धिदर भएको मुलुकले पनि गरिबी न्यूनीकरणका लागि सहकारीको व्यावसायिक प्रयोगमा जोड दिनु अपरिहार्य भएको छ । सहकारी क्षेत्रलाई राज्यले एउटा प्रमुख आर्थिक स्तम्भको रूपमा स्वीकार गरेको छ । मुलुकभरि सहकारी संघ र संस्थाले गरिबी न्यूनीकरणका लागि महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलिरहेका छन् । जनचेतना, महिला सशक्तीकरण, सामूहिक वातावरण, हाम्रो भन्ने भावना

आदिको विकासमा सहकारीको योगदान उल्लेखनीय रहेको छ । वर्तमान समयमा अर्थतन्त्रमा महत्त्वपूर्ण स्थान ओगट्न सफल हुँदै आएको सहकारी क्षेत्रको सहभागिताबिना राष्ट्रिय अर्थतन्त्र बलियो हुन सक्दैन । नेपालको सहकारी अभियान हेर्ने हो भने यसको सञ्जाल देशका सबै जिल्लामा पुगिसकेको छ । विशेष गरी ग्रामीण भेगका महिला, सामाजिक तथा आर्थिक विकासमा समेत पिछडिएका समुदायको क्षमता विकास तथा नेतृत्व विकासका साथसाथै आर्थिक विकासमा समेत उल्लेखनीय योगदान दिन सहकारी अभियान सफल भएको देखिन्छ ।

आदरणीय सेयरधनी महानुभावहरू,

तपाईं हामी सबै मिलेर पारस्परिक सहयोगको भावनालाई व्यवहारमा ल्याई कार्य गर्दै गएमा भविष्यमा यस संस्थाको प्रगति गर्न सम्भव हुने कुरा निर्विवाद छ । सहकारी संस्थामा आबद्ध हुनेहरूले नियमित रूपमा बचत गर्ने कार्यक्रमलाई महत्त्वपूर्ण कार्य हो भनी मनन गर्न आवश्यक छ । संस्थामा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारीले पनि समय परिवर्तनशिल छ भन्ने मान्यतालाई आत्मसाथ गरी कार्यस्थल तथा प्राथमिकता राखी आफ्नो आचरण सुधार्नु पर्ने र जागिरे मानसिकताबाट ध` रै टाढा रहनुपर्ने हुन्छ । काम क्षेत्र बलियो भयो भने मात्र रोजिरोटी सुरक्षित रहन्छ । संस्थाको आय-व्यय लेखा परीक्षण सम्बन्धमा निर्वाचित लेखा समितिबाट आन्तरिक लेखा परीक्षण र वार्षिक रूपमा अधिकार प्राप्त लेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण गरी आयव्ययको विस्तृत विवरणको प्रतिवेदन यही पुस्तिकामा उल्लेख गरिएको छ । संस्थालाई अझ बढी पारदर्शी संस्थाको रूपमा विकास तथा विस्तार गर्दै हाम्रो र राम्रो नमुनायोग्य संस्था बनाउनका लागि सम्पूर्ण सेयरधनी महानुभावहरूको बराबर योगदान हुने हुँदा आ-आफ्नो क्षेत्रबाट रायसल्लाह र सुझाव प्रदान गर्न अनुरोध गर्दछु । सँगसँगै वर्तमानमा संस्थाको सम्पूर्ण कारोबार सफ्टवयेरबाट सञ्चालित भएको हुँदा निश्चिन्त रूपमा आफ्नो सम्पूर्ण आर्थिक कारोबार यस संस्थाबाट गर्नुहुन पनि म हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

अब म सञ्चालक समितिको तर्फबाट संस्थाको २०८१/२०८२ को प्रगति समीक्षा, समग्र आर्थिक कारोबार, चुनौती तथा समस्याहरू, संस्थाका नीति, संस्थाले हासिल गरेका उपलब्धिहरू र भावी कार्ययोजना तथा प्रस्तावहरू सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

१. सञ्चालक समितिका नियमित वैठक तथा निर्णयहरू

संस्थाका नियमित कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याउन, कार्यक्रम विकास एवम् विभिन्न कार्यक्रमहरूको समीक्षा गर्दै आवश्यकता बमोजिमका अल्पकालीन/दीर्घकालीन रणनीति तयार गर्दै अगाडि बढ्ने गरिएको र बैठकमा सकेसम्म सबै विभागीय प्रमुखहरू तथा सल्लाहकारहरूसमेतलाई आमन्त्रण गरी बैठक सम्पन्न गर्ने गरिएको छ । ऐनमा प्रत्येक ४५ दिनमा नबढ्ने गरी बैठक बस्नुपर्ने व्यवस्था भए पनि यस आ.व. २०८१/८२ मा सञ्चालक समितिका जम्मा १३ वटा बैठक सम्पन्न भएका छन् । साथै उपसमितिहरूको बैठक आवश्यकता बमोजिम बस्ने गरेको छ भने यस आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कर्जा उप समितिका २१ वटा बैठक सम्पन्न भएका छन् । त्यसैगरी यस आर्थिक वर्षमा लेखा सुपरिवेक्षण समितिका चारवटा बैठक सम्पन्न भएका छन् ।

२. वार्षिकोत्सव कार्यक्रम सम्पन्न

संस्थाको १६ औँ वार्षिकोत्सव कार्यक्रम मिति २०८२ असार ५ गते काठमाडौँमा सम्पन्न गरिएको थियो । कार्यक्रममा सल्लाहकार, संस्थाका सेयर सदस्य एवं शुभेच्छुकहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

३. प्रविधिमैत्री सेवा सञ्चालन

परिवर्तित समयको मागसँगै संस्थालाई प्रविधिमैत्री बनाउने क्रममा यस आ.व. भित्र मोबाइल एप र एस. एम. एस. मोबाइल बैंकिङको सुरूवात गरिसकिएको छ भने एटिएम तथा खल्ती एकाउन्टमार्फत सदस्यहरूलाई थप सुविधा दिनका लागि कार्यालय तथा कर्मचारी व्यवस्थापन थप सुदृढ गरी सेवालाई थप प्रविधिमैत्री बनाउनका लागि कर्मचारीलाई प्रशिक्षण कार्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ । कार्यालयमा गरिने कारोबारको सन्दर्भमा थप प्रविधिमैत्री बनाउने कामलाई प्राथमिकता दिई कर्मचारीलाई थप जिम्मेवारी बनाउने छ ।

४. सदस्यता

संस्थाले आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्रका प्रत्येक घर परिवारबाट कम्तीमा एक सदस्य बनाउने नीति लिँदै आएको छ र यही नीतिअनुरूप नयाँ सदस्यहरूलाई सदैव स्वागत गर्दै आएको पनि छ । विगत वर्षहरूमा जस्तै यस आर्थिक वर्षमा पनि संस्थाको उदार नीतिबमोजिम नै विशेष गरी न्यून आय भएका कार्यक्षेत्रभित्रका व्यक्तिहरूलाई सेयर दिन सकिने व्यवस्था गरिएको छ । गत आ.व. २०८०/२०८१ को आषाढ मसान्तसम्म जम्मा सेयर सङ्ख्या ६०५ महिलाको सङ्ख्या २३१, पुरूषको सङ्ख्या ३७४ रहेको थियो भने आ.व. ०८१/८२ को अन्तसम्ममा जम्मा सेयर सङ्ख्या, ६१६ महिलाको सङ्ख्या २३१, पुरूषको सङ्ख्या ३८५ रहेका छन् । आ.व. ०८२/०८३ मा ६३० सदस्य पुऱ्याउने लक्ष्य लिईएको छ ।

५. शेयर पुँजी

सेयर पुँजी आ.व. २०७३/२०७४ मा १,८२,५५,०००/- रहेकोमा आ.व. २०७४/२०७५ को अन्त्यसम्म आइपुग्दा केही सेयरधनीले आर्थिक अवस्था देखाई सेयर फिर्ता गरेकाले सेयर रकम घट्न गई १,६७,२६,२००/-, आ.व. २०७५/२०७६ को अन्त्यसम्म आइपुग्दा करिब ३० प्रतिशत (रू. ४९९,८४००/- ले वृद्धि भई रू. २,१७,२४,६००/- पुगेको र २०७६/२०७७ को अन्त्यसम्म आइपुग्दा २,५१,५६,२००/- पुगेको थियो । त्यसैगरी २०७७ र २०७८ को अन्तसम्ममा सेयर पुँजी रु २,७०,९२,२००/- पुगेको थियो भने २०७८/२०७९ मा २,८५,३८,८००।००, २०७९/२०८० मा जम्मा रु २,९४,४८,६००/- सेयरपुँजी पुगेको थियो भने आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा सेयर पुँजी रु २ करोड ८३ लाख २२ हजार ७ सय पुगेको थियो । हाल आएर २०८२ असार मसान्तमा आइपुग्दा संस्थाको सेयर पुँजी रू. ३,०२,६८,२००/-पुगेको अवस्था छ ।

६. नियमित बचत

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाले सदस्यहरूलाई सदैव बचत गर्न उत्प्रेरित गर्दै आएको छ । बचत नै उनीहरूको सुरक्षित र सुखद भविष्यको आधार हो । सदस्यहरूलाई आफ्नो सुविधा र आवश्यकता अनुसार बचत योजना छनोट गर्न सहज होस् भनी संस्थाले विभिन्न प्रकारका बचत योजनाहरू सञ्चालन गरेको छ र सोहीबमोजिम विगत लामो समयदेखि आवधिक बचत, बाल बचत, गृहिणी बचत, जेष्ठ नागरिक बचत, स्वेच्छिक बचत, नारी बचत, अपाङ्ग बचत, धान्याञ्चल सुपर बचत, प्रिमियम बचत, खुत्रुके बचत आदिमार्फत पनि बचत गर्न सक्ने प्रावधान बनाइएको छ । सहकारी संस्थाको मूल मर्म भनेको नै नियमित तथा आवधिक बचत भएकाले सदस्यहरूमा अनिवार्य बचत गर्ने बानी पार्नुपर्ने चुनौतीका बिच पनि संस्थाले आ.व. ०८०/८१मा रू. ८,०२,२२,१२९।२७ बचत गरेको थियो भने आ.व. ०८१/८२ मा रू. ७,९९,४२,००३.१९/- बचत गर्न सक्षम भएको छ जुन रकम अघिल्लो वर्षको तुलनामा ०.३५ प्रतिशतले कमी हो । नियमित मासिक बचत गर्ने सदस्यलाई प्रोत्साहित गर्न अन्य बचत खाता अर्थात् धान्याञ्चल सुलभ वा आवधिक खातामा परिवर्तन गर्नको लागि मौका दिइनेछ । स्वेच्छिक बचतमा ७ प्रतिशत ब्याजदर प्रदान गर्दिंदै आएकोमा यस वर्ष पनि सोही ब्याजदरलाई निरन्तरता दिइनेछ भने अनिवार्य बचतमा ९ प्रतिशत ब्याजदरको विगतको प्रावधानलाई निरन्तरता दिइनेछ । सेयर बचतको अनुपात सकेसम्म १:१५ मा कायम राख्न सदस्यहरूलाई अभिप्रेरित गरिनेछ ।

७. कर्जा लगानी तथा कर्जा असुली

आर्थिक वर्ष आ.व.२०८१/०८२ मा रू. १४,१७,६१,०००/- पुऱ्याइने लक्ष्य राखिएकोमा जम्मा १२,७०,१२,७२४।४८/- पुगेको छ भने अघिल्लो वर्षको तुलनामा १.४४ ले कमी भएको अर्थात् लक्ष्य अनुसार १०.४० प्रतिशतले कमी छ । सदस्यहरूको आवश्यकताअनुसार कर्जाको सीमा बढाउँदै लैजान नियमित मासिक बचत, सेयर खरिद तथा कर्जाका दैनिक, मासिक किस्ता तथा एकमुष्ट चुक्ता गर्ने बानी पार्नु जरूरी भएकाले उक्त कार्यलाई नियमित र अनिवार्य गरी लागु गरिनेछ र कर्जा लगानी आ.व. २०८२/०८३ मा रू. १४,२७,००,०००/- पुऱ्याइने लक्ष्य राखिएको छ । कर्जा लगानीतर्फ सामूहिक धन जमानत तथा धितो जमानतमा मात्र सञ्चालक समितिको परामर्शमा ऋण

प्रवाह गर्ने नीतिलाई कडाइका साथ लागु गरिनेछ । कर्जा प्रवाह गर्दा दैनिक तथा मासिक भुक्तानी प्रक्रियालाई कडाइका साथ लागु गरिनेछ भने धितो प्रकृयाद्वारा ऋण प्रवाह अघि बढाउने कार्य भइसकेकोले यसलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ भने ऋणीको आम्दानीको स्रोत अर्थात् पहिचान गरेर मात्रै कर्जा लगानी गरिनेछ ।

८. सेयर लगानी

सि.नं.	विवरणहरू	२०८२ आषाढ मसान्तको रू.
सेयर लगानी		
१	जिल्ला सहकारी संघ लि.	१०,०००.००
२	प्रभु (हब) कोअपरेटिभ सर्भिस लि	१००,०००.००/-
३	महेन्द्र नारायण निधि मेमोरियल स्वास्थ्य संस्था लि.	१००,०००.००/-
४	राष्ट्रिय सहकारी बैंक लिमिटेड (एनसिबिएल)	१०,०००.००/-
५	नेपाल बचत तथा ऋण के.स. संघ लि.	१,११२,४००.००/-
६	(नेफ्स्कुन) नेपाल सहकारी बैंक लि. (प्रस्तावित)	१००,०००.००/-
७	काठमाडौँ बचत तथा ऋण स. संस्था लि. (कास्कुन)	३९४,०००.००/-
जम्मा रू.		**१८,२६,४००.००/-**

९. सहकारी अभिमुखीकरण कार्यक्रम

संस्थाको दिगो विकासको मूल आधारका रूपमा सहकारी शिक्षा तथा तालिमलाई लिइएको छ । सदस्यहरू, कर्मचारी र सञ्चालकहरूलाई नियमित तालिम सञ्चालन गर्ने गरी संस्थाले भौतिक पूर्वाधारको विकास गर्ने र संस्थाका योजनाहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न दक्ष जनशक्तिका साथमा संस्था र सहकारीप्रतिको साझा बुझाइ सदस्यहरूका बिचमा कायम गराउन र शिक्षा तथा तालिमकै माध्यमबाट सदस्यहरूलाई सुसूचित गराउन निरन्तर शिक्षा तथा तालिमका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । यसै क्रममा यस आ.व. मा राष्ट्रिय सहकारी महासंघ, नेफ्स्कून तथा कास्कुनद्वारा सञ्चालित विभिन्न तालिममा विभिन्न व्यक्तिहरू सहभागी हुनुभएको विषय यहाँ स्मरणीय छ । सेयरधनीहरूलाई संस्थाप्रति बढीभन्दा बढी जागरूक बनाउने उद्देश्यले संस्था स्थापनासँगै सहकारी विज्ञमार्फत पटक पटक विभिन्न कार्यक्रमको आयोजना गरिएकोमा आउँदा दिनहरूमा समेत यस्ता कार्यक्रमहरूलाई थप निरन्तरता दिइने छ ।

१०. सदस्य तथा कर्मचारी हितकोषको स्थापना

सदस्यहरूको सर्वाङ्गीण हित नै सहकारी संस्थाको मुख्य सिद्धान्त हो । संस्थाले सञ्चालन गर्ने हरेक कार्यक्रमहरू सदस्यहरूको आवश्यकता र हितलाई मध्यनजर गरेर सञ्चालित हुनुपर्ने कुरामा बढी जोड दिइएको छ । आ.व. ०७८/७९ देखि जन्मदेखि मृत्युपर्यन्तसम्मको सारथी सहकारी हुनुपर्छ भन्ने मान्यतालाई आत्मसात् गर्दै सदस्य तथा कर्मचारी हितकोष परिचालन कार्यविधि २०७८ सञ्चालक समितिले बाह्रौं साधारणसभाबाट पारित गरी लागु गरिएको छ । यो कार्यविधि लागु भएसँगै सदस्यको हकमा सदस्य बनेको ३ वर्षपछि र कर्मचारीको हकमा सेवा अवधि ५ वर्ष पूरा गरेपछि लागु हुने गरी निम्न सुविधाहरू उपलब्ध गराइनेछः

- महिला सदस्य सुत्केरी हुँदा सुत्केरी स्याहारका लागि रू. ३०००/- (अक्षेरूपी तीन हजार रूपियाँ मात्र) उपलब्ध गराउँदै आएको छ ।
- सेयर सदस्यको मृत्यु भएमा काजक्रिया खर्चस्वरूप रू. २०,०००/- (अक्षरूपी बिस हजार रूपियाँ मात्र) उपलब्ध गराउने ।
- कर्मचारीको मृत्यु भएमा काजक्रिया खर्चस्वरूप रू. २५,०००/- (अक्षेरूपी पच्चिस हजार रूपियाँ मात्र) उपलब्ध गराउने ।

- संस्थामा आबद्ध सदस्य तथा कर्मचारी जुनसुकै कारणले पनि दुर्घटनामा परी अङ्गभङ्ग भई अस्पतालमा भर्ना भएर उपचारका लागि १ वर्षभन्दा बढी खर्चिनुपरेमा रू.१५,०००/- (अक्षेरूपी पन्ध्र हजार रूपियाँ मात्र) चिकित्सकककाे सिफारिसअनुसार उपलब्ध गराउने ।

११. आयमा वृद्धि

विगत ९ वर्षदेखि संस्था अपेक्षाकृत नाफा उन्मुख भइरहेकोमा आगामी दिनमा संस्थालाई अझ बढी नाफा उन्मुख बनाई सेयरधनीहरूलाई लाभांश वितरण गरिनेछ । आयमा वृद्धि गर्नका लागि संस्थाका विभिन्न सेवाहरू Remittance, E-Sewa, Recharge, Internet Banking जस्ता सेवाहरू प्रयोग गर्न सम्पूर्ण सदस्यहरूलाई प्रेरित गरिनेछ ।संस्थाका विभिन्न सेवाहरूमार्फत सदस्यहरूलाई दैनिक जीवनमा आइपर्ने विभिन्न सेवाहरू सुचारू गर्ने कार्य प्रारम्भ भइसकेको छ ।

१२. कोष व्यवस्थापन

संस्थाको उन्नति, प्रगति र गतिशीलताको लागि कोष परिचालन एवम् व्यवस्थापनको अहम् भूमिका रहने हुँदा कोषको लक्ष्यअनुरूप सहकारी शिक्षा, सामाजिक उत्तरदायित्व तथा संस्था स्थितीकरण र सहकार्यमूलक अध्ययन अवलोकन भ्रमण आदि गतिविधिहरू केही वर्षदेखि गर्न नसकिएकोमा आर्थिक मन्दी लगायत विभिन्न क्षेत्रमा देखापरेका विभिन्न समस्याहरू टाढा राखी तत्काल शैक्षिक भ्रमण/सहकारी अभिमूखीकरण/अनुगमन गरिनेछ ।

१३. व्यक्तिगत बचत खाता

संस्थाले आफ्ना सदस्यहरूका लागि नियमित मासिक बचत, स्वैच्छिक बचत आवधिक बचत तथा महिला, बाल, ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्ग, शैक्षिक बचतजस्ता विभिन्न खाताहरू सञ्चालनमा ल्याएको विदितै छ । यी विभिन्न खाताहरूलाई आगामी वर्षहरूमा समेत थप प्रभावकारी ढङ्गले कार्यान्वयनमा ल्याउनको लागि कर्मचारीलाई प्रशिक्षण मार्फत क्षमतामा विकास गरी सदस्यलाई प्रोत्साहन गर्न सक्ने बनाइने छ ।

१४. सूचनामूलक प्रकाशनको निरन्तरता

धान्याञ्चल दर्पण, Leaflet, भित्रेपात्रो, गोजीपात्रो आदिको प्रकाशनबाट संस्थाका गतिविधिको सूचना प्रवाह गरी संस्थाको गरिमालाई उँचो बनाएको सर्वत्र महसुस भएको सन्दर्भमा सोलाई निरन्तरता दिँदै आगामी दिनमा पनि यस्ता कार्यक्रमलाई थप निरन्तरता दिइनेछ । आगामी वर्षहरूमा पनि स्मारिका, Leaflet, गोजी पात्रो, डायरी तथा Website जस्ता माध्यमबाट उक्त कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढङ्गले निरन्तरता दिइने छ ।

१५. कार्यालय व्यवस्थापन

कार्यक्षेत्रलाई थप प्रविधिमैत्री तथा समय सापेक्ष बनाई Corporate Culture को रूपमा विकसित गर्ने कामलाई प्रभावकारी ढङ्गले अघि बढाइने छ । संस्थालाई व्यवस्थित र प्रतिस्पधी बनाउनका लागि यस वर्ष थप दक्ष कर्मचारीको व्यवस्थासँगै उनीहरूलाई संस्थाप्रति थप जिम्मेवार र प्रविधिमैत्री बनाइनेछ । कार्यक्षेत्रमा देखिएका समस्या तथा भौतिक सामग्रीको यथोचित व्यवस्थापन तथा Physical Counting मार्फत संस्थाको सम्पत्तिलाई थप व्यवस्थित गर्ने कार्यलाई कर्मचारीलाई थप जिम्मेवार बनाउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । Knowledgeable संचालक समिति र Skillful कर्मचारी मार्फत मात्र संस्थाको उन्यन तथा प्रगती सम्भव छ ।

१६. मानव संसाधन विकास

जबसम्म संस्थाले बनाएका योजनाहरू कार्यन्वयन गर्न सक्षम प्रविधिहरूको प्रयोगमा दक्ष जनशक्ति तयार हुँदैन तबसम्म संस्थाले गतिशीलता प्राप्त गर्न सक्दैन । प्रभावकारी कार्यसम्पादन नहुँदा संस्थाको लक्ष्य र उद्देश्य पूरा हुन नसक्ने भएकाले कर्मचारी प्रशासन नीतिमा समेत आवश्यक संशोधन गरिएको छ । वर्षैपिच्छे कार्ययोजना तयार गरी प्रत्येक कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने, त्रैमासिक रूपमा कर्मचारीको स्वमूल्याङ्कन गर्ने र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनकै आधारमा कर्मचारीहरूलाई पुरस्कार र दण्डको व्यवस्था प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइने यस अघिको निर्णयलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

१७. GOAML मार्फत सम्पत्ति शुद्धीकरण

सहकारीमा सम्पत्ति शुद्धीकरण निर्देशन २०७४ लागु भई कार्यान्वयन भइरहेको छ । गत बर्षसम्म रहेको कागजी प्रतिवेदन बुझाउनुपर्ने व्यवस्थालाई परिमार्जन गरी GOAML मार्फत सम्पत्ति शुद्धीकरणसम्बन्धी प्रतिवेदन बुझाउनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

शङ्कास्पद तथा गैरकानुनी तरिकाले आर्जन गरिएको सम्पत्तिलाई नियन्त्रण गर्न सम्पत्ति शुद्धीकरणसम्बन्धी व्यवस्था भएको सदस्यहरूलाई जानकारी गराउन चाहन्छु । सम्पत्ति शुद्धीकरणसम्बन्धी विवरण हरेक बैंक, फाइनान्स तथा सबै सहकारी संस्थाहरूले नियमित रूपमा नियामक निकायमा पठाउनुपर्ने हुन्छ । जसअनुसार हरेक सदस्यले नियमित रूपमा सदस्य पहिचान फाराम भर्नुपर्ने हुन्छ । उक्त कार्यको लागि सहकारीले एक कर्मचारी नियुक्त गर्ने वा एकजना व्यवस्थापकीय कर्मचारीले कम्प्लाएन्स अफिसरको रूपमा सोसम्बन्धी आवश्यक कामहरू नियमित रूपमा गर्नुपर्ने प्रावधान भए अनुसार यस संस्थाले एकजना व्यवस्थापकीय कर्मचारीलाई कम्प्यायन्स अफिसर नियुक्त गरी जिम्मेवारी दिइरहेको छ । गत वर्षसम्म GO-AML कार्यान्वयन गर्न नसकिएको भए तापनि पनि यस वर्षदेखि कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइएको छ ।

१८. सहकारी एकीकरणमा देखिएका समस्याहरू

सहकारी एकीकरण, जनसङ्ख्याको आधारमा सहकारीको सङ्ख्या निर्धारणजस्ता विषय पुनरावलोकन हुनु आवश्यक छ । हालसम्म जति सहकारी संस्था समस्याग्रस्त घोषित छन् प्रायः आकारमा ठुला भएका नै देखिएका छन् । यस्तो हुँदाहुँदै किन हामी एकीकरणमार्फत ठुलो आकारको सहकारी बनाउनतर्फ जोड दिइरहेका छौं ? स्थानीय स्तरमा सामुदायिक भावनाले केन्द्रित सहकारीहरू स्वनियमनमा सञ्चालित देखिन्छन् । एकीकरणलाई प्रोत्साहन दिइरहँदा साना तर स्वनियमन राम्रा भएका प्रारम्भिक सहकारीहरू मारमा पर्ने देखिएको छ । सहकारीको मर्म, सिद्धान्त पनि ससाना पुँजी एकत्रित गरी समुदायको हितका लागि सहकारी सञ्चालन गर्ने रहेको हुँदा विद्यमान कानुनमा केही पुनरावलोकन हुनु हामीले जरूरी ठानेका छौं । निरीक्षणका क्रममा स्वनियमन ठिक देखिएका सहकारीलाई प्रोत्साहन गर्दै समस्याग्रस्तलाई आवश्यक कारवाही गर्न सके न्यायोचित हुने हामीले ठानेका छौं । सहकारी बिचको एकीकरण सोचे अनुरूप सजिलो देखिएन । ऋण जोखिममा रहेका सहकारीलाई असल सहकारीले एकीकरण गर्न नचाहने, सेयर स्वाप अनुपातमा छलफल हुनै नसक्ने, नामकरणमा समस्या उत्पन्न हुने जस्ता केही समस्याहरू एकीकरणका लागि प्रत्युत्पादक हुने कारण सहजै एकीकरण हुने देखिँदैन ।

१९. 'उत्कृष्ट सहकारी पुरस्कार २०८०' बाट पुरस्कृत भएसँगै उत्साह तथा चुनौती

पुरस्कार आफैंमा अमूल्य हो । २०८० सालमा यस धान्याञ्चल 'सहकारी काठमाडौँ महानगरपालिकाबाट उत्कृष्ट सहकारी पुरस्कार २०८०' बाट पुरस्कृत भएको सवै सदस्य महानुभावहरूमा अवगत नै छ । काठमाडौँ महानगरपालिका स्थापना दिवसको अवसरमा प्रदान गरेको उक्त पुरस्कार हामीले अमूल्य गहनाको रूपमा लिएका छौं । पुरस्कार प्राप्त भएसँगै गुणस्तरीयता, पारदर्शिता, सहकारी मूल्यमान्यता तथा विद्यमान कानुनको परिपालना गर्दै जनभावना अनुसार आर्थिक तथा सामाजिक समृद्धि हासिलका लागि तपाइँ हाम्रो काँधमा थप चुनौती थपिएको छ । प्राप्त पुरस्कारले असल सहकारी अभ्यासका लागि हामीलाई थप ऊर्जा प्रदान गरिरहको छ । हामीले यसै विषयलाई शिरमा राखेर संस्थालाई थप महत्त्वपूर्ण सुधार गरिरहेका छौं । संस्थाको आर्थिक सूचकाङ्क अब्बल राख्न हामी सफल भइरहेका छौं । क्रियाशील लेखा सुपरिवेक्षण समितिको मार्गदर्शन अनुसार सहकारीलाई अगाडि बढाइएको छ । कुशल एवम् अनुभवी व्यवस्थापनबाट कर्मचारी मनोबल बढाई क्षमता अभिवृद्धि गराइएको छ । सदस्यको हितलाई ध्यानमा राखी शिक्षा स्वास्थ्य क्षेत्रमार्फत थप लाभ प्रदान गर्न कार्यविधिहरू निर्माण गरिएको छ । संस्थालाई सबलीकरण गर्दै लैजान भएका नीति नियमहरूको पुनरावलोकन गरी थुप्रै नयाँ कार्यविधिहरू निर्माण गरिएको छ । सबै सदस्यहरूलाई नियमित कारोबार गराउनतर्फ पुरै संयन्त्र परिचालन गरिएको छ ।

२०. प्रस्तावित सेयर लाभांश

आ.व. ०८१।०८२ मा सहकारीले नाफा गरेको रकम नियमानुसार तोकिएका कोषहरूमा छुट्याएर मात्र लाभांश वितरण गर्न सकिने भएकोले सहकारी ऐन २०७४ मा व्यवस्था भए अनुसार विगतका बर्षहरूभैँ संस्थाले नाफा गरेको रकमबाट कर कार्यालयलाई आयकर बापत तिर्नुपर्ने रकम भुक्तान गरी सदस्यहरूलाई लाभांश वितरण गर्न प्रस्ताव गरेको छु ।

२१. सदस्य लक्षित अन्य प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू

क) सामाजिक सेवा कोषको थालनी

सामाजिक सेवा कोषबापत ०७३/०७४ देखि सुरू गरिएको रू ३००/- लाई छुट्टै कोषको व्यवस्था गरी भविष्यमा सेयरधनीका सन्ततिलाई आइपर्ने कडा रोग, प्रसुति, प्राकृतिक प्रलयजस्ता शीर्षकमा खर्च गरिनुका साथै सोको दायरालाई बृहत् बनाई अगाडि बढाइएको छ । साथसाथै सेयरधनी, सेयरधनीका सन्तति तथा बुवाआमाको निधनमा दाहसंस्कार खर्च रू. ७५००/- दिइ आएकोमा संस्थाको समृद्धिसँगै आगामी दिनमा थप प्रभावकारी बनाउँदै लैजाने गरी उक्त रकमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

ख) रक्तदान कार्यक्रम

संस्थाको आफ्नो वार्षिक उत्सव तथा विभिन्न अवसर पारेर रक्तदान कार्यक्रमको आयोजना गर्ने लक्ष्य लिए अनुरूप विगत वर्षहरूमा जस्तै यस आ.व. मा पनि रक्तदान कार्यक्रमको आयोजना गरी सामाजिक उत्तरदायित्व निर्वाह गर्ने र व्यापक सहभागिता जुटाई संस्थाको प्रचारप्रसार गर्ने कार्य सम्पन्न गरिएकोमा त्यसप्रकारका कार्यक्रमहरूलाई आगामी वर्षहरूमा समेत सामाजिक उत्तरदायित्वका रूपमा लिई निरन्तरता दिइनेछ ।

ग) सम्मान कार्यक्रम

विगत आ.व.हरूमा जस्तै आगामी आर्थिक वर्षहरूमा पनि संस्थाले आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्रका विभिन्न व्यक्तित्वहरूलाई विभिन्न विधामा दिएका सम्मानलाई विस्तारसहित निरन्तरता दिइनुका साथै गत आ.व. देखि लागु भएको नयाँ विधा एक आर्थिक वर्षमा एकपटक पनि बचत फिर्ता नगर्ने रू. ५०,०००/- भन्दा माथि ३ ठुला बचतकर्तालाई सम्मान गर्ने कार्यको प्रारम्भ गरिएको छ । SEE अथवा कक्षा १२ तर्फ उत्कृष्ट प्राप्त गर्ने २ जना, सहकारी क्षेत्रमा उत्कृष्ट काम गर्ने सेयरधनी, बचतकर्ता, ऋणी तथा यस संस्थाको सेयर धनी भई विभिन्न क्षेत्रमा काम गरी विशिष्टता प्राप्त गर्ने व्यक्तिहरू तथा कार्य सम्पादनका आधारमा उत्कृष्ट कर्मचारीलाई सम्मान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

घ) बिमासम्बन्धी प्रावधान

संस्थाले आफ्ना सेयरधनीको कर्जा रकमलाई सुरक्षित गर्न तथा सेयरधनी र सेयरधनीका सन्ततिहरूको स्वास्थ्यलाई मध्यनजर गर्दै राष्ट्रिय स्तरमा बिमा कम्पनी तथा सरोकारवालाहरू र विज्ञहरूसँग समन्वय गरी सुरक्षित बिमा प्रक्रियालाई अधि बढाइएको छ । यसबाट संस्थाको आयमा वृद्धि हुनुका साथै सुरक्षित लगानीको थप सुनिश्चितता देखिने छ । यसै आर्थिक वर्षदेखि लागु हुने गरी सबै कर्मचारीहरूको स्वास्थ्य बिमा तथा दुर्घटना बिमा लागु गर्न पहल गरिनेछ । हाल कर्जा बिमाका माध्यमबाट जोखिम न्यूनीकरण गरिएको स्थिति छ ।

ङ) सांस्कृतिक कार्यक्रम

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको गरिमालाई उच्च बनाई साख अगाडि बढाउनको लागि संस्था अन्तर्गत रहेको सांस्कृतिक विभागलाई थप मजबुत बनाई विगतमा गर्दै आएको तिज विशेष कार्यक्रम, देउसी भैलोजस्ता कार्यक्रममार्फत संस्थालाई थप सशक्त बनाउन पहल गरिएकोमा यस्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

च) सामाजिक उत्तरदायित्व

विगतका वर्षहरूदेखि निरन्तर रूपमा गरिँदै आएका सामाजिक कार्यहरूलाई सामाजिक उत्तरदायित्वको रूपमा लिई यस आ.व.मा समेत विभिन्न निकायहरूसँग समन्वय गरी प्रभावकारी ढङ्गले सम्पन्न गरिनेछ । टोल सरसफाई, बृद्ध आश्रमलाई सम्मान, रक्तदान लगायतका विभिन्न कार्यक्रममा सहभागिता जनाइनेछ भने संस्थाको वार्षिकोत्सव तथा साधारणसभाको अवसर पारेर यस्ता सामाजिक उत्तरदायित्वसम्बन्धी कार्यक्रमलाई थप निरन्तरता दिइनेछ । संस्थाको कार्यक्षेत्रभित्र कुनै उपयुक्त ठाउँभित्र पर्ने धार्मिक तथा पर्यटकस्थलमा प्रतिक्षालाय बनाउन पहल गरिनेछ ।

छ) सेवा केन्द्र विस्तार सम्बन्धमा

सङ्घीयता कार्यान्वयनसँगै सहकारी ऐनको मापदण्डमा रही कार्यक्षेत्र विस्तारसँगै सेवाग्राहीलाई पायक पर्ने ठाउँमा सेवा केन्द्र खोल्ने कामको सुरूवात गरिने भनेर विगतका आ.व.हरूमा भनिएकोमा सहकारी क्षेत्रमा देखिएको असहजता तथा आर्थिक मन्दीका कारण खोल्न नसकिएकोमा स्थिति सहज हुनासाथ कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

ज) गुनासो व्यवस्थापन

धान्याञ्चल साकोसले आफ्नो सेयरधनीहरूमा आइपरेका समस्याहरूको सुनुवाई गरी समाधान गर्ने प्रयास गरेको छ भने स्थानीय तह तथा सामाजिक संस्थाहरूसँग थप समन्वय गर्दै सेयर धनीहरूका समस्याहरूलाई यथोचित समाधान गर्ने प्रयास गरिएको छ । गुनासो सम्बोधन गर्ने यस प्रकृतिका कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाई संस्थामा गुनासो गर्नै नपर्ने ढङ्गले अगाडि बढाउँदै लगिनेछ ।

२२. संस्थाका चुनौतीहरू र अवसरहरू

हाल देशमा भइरहेको राजनैतिक अस्थिरता तथा विगतमा कोरोना भाईरसको कारणले आर्थिक क्षेत्रमा पुऱ्याएको क्षतिले प्राय लगानीकर्ताहरू (शेयरधनीहरू) wait and see को नीति अबलम्बन गरेको देखिन्छ । संस्थाले निक्षेप संकलन गरेर विभिन्न क्षेत्रमा लगानी गर्ने नीति लिएको भएतापनि देशको राजनीतिक एवं आर्थिक अवस्थाको विषय परिस्थितिले गर्दा सोचे जस्तो सफलता हासिल गर्न असमर्थ भएका छौं । विभिन्न उद्देश्य लिएर संचालन भइरहेका विभिन्न साकोसहरू विभिन्न कारणले गर्दा समस्यामा परिरहेको अवस्था छ त्यसको प्रभाव यस संस्थामा पनि प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष परिरहेको छ । परिणमतः लगानीमा अझ बढी चुनौती रहेकोले, सोही अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै समयानुसार संस्थाले Deep Analysis गरी लगानी का क्षेत्रहरू बढाउनु पर्ने चुनौती थपिएको छ ।

संस्थाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत काठमाडौँ उपत्यकामा जनसङ्ख्या र जनघनत्व बढी हुनुका साथै उद्योग व्यवसायका र रोजगारका लागि पनि अवसरहरू उत्तिकै छन् । यहाँ देशका अन्य भूभागमा भन्दा विकास पनि बढी भएको छ भने बजार विस्तारको सम्भावना पनि प्रचुर छ । पर्याप्त अवसरहरू हुँदाहुँदै पनि यहाँ सस्था सञ्चालनका लागि चुनौती पनि प्रशस्त रहेका छन् । संस्थाका चुनौती तथा असरहरू निम्नानुसार छन्ः

१) वित्तीय बजारमा क्रियाशील बैंक तथा वित्तीय सेवा र अन्य संघसंस्थाहरूबिच हुने विशेष गरी बचत तथा ऋण लगानीमा हुने ब्याजहरूको अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा तथा वित्तीय बजारमा अप्रत्यासित रूपमा आउने ब्याजदरको उतार चढावले पार्ने असरहरू ।

२) एउटै कार्यक्षेत्रमा समान प्रकृतिका धेरै संस्थाहरू भएका कारणले एकै व्यक्ति धेरै संस्थाहरूमा सदस्य भई वित्तीय कारोबार गर्ने गरेको र विशेष गरी एकै व्यक्तिलाई धेरै विकल्प भएकाले ऋण लिन सहज हुनाले प्रत्येक संस्थाबाट अनुत्पादक क्षेत्रमा ऋण कारोबार गर्ने र सोबाट हुने नकारात्मक असरहरू ।

३) पुँजी र दक्ष व्यवस्थापकीय जनशक्तिको अभाव रहनु यस सहकारी संस्थाको मुख्य चुनौती रहेको छ । योजनाअनुसार सेयर सदस्यता विस्तार गर्न र बचत उठाउन नसक्दा आवश्यक पुँजीको अभाव खड्किएको छ । दक्ष जनशक्तिको अभाव हुनु पनि यस संस्थाको अर्को चुनौतीका रूपमा रहेको छ ।

४) धान्याञ्चल साकोस ऐननियमका आधारमा मात्र नभई भावनात्मक सम्बन्धका आधारमा समेत सञ्चालित सहकारी भएकाले कर्जा लिएपश्चात् सेयरधनीले समयमै कर्जा भुक्तानी गर्न हेलचेक्र्याइँ गर्नु र संस्थाका तर्फबाट कर्मचारी मार्फत तथा कर्जा उपसमितिबाट थप कडाइ गर्न नसकिनु पनि यस संस्थाको चुनौतीका रूपमा रहेको छ ।

५) संस्थाका सबै सेयर सदस्यहरूमा सहकारी शिक्षा नहुनु, आवश्यक तालिम, भ्रमण आदिको व्यवस्था गर्न नसक्नु पनि अर्को समस्या हो । सहकारी शिक्षाको अभाव र संस्थाप्रतिको प्रतिबद्धता अनुसार कार्य गर्न नसक्नु ठुलो चुनौती हो । विशेष प्रकारले सहकारी सञ्चालनका बारेमा स्पष्टता हुनु आवश्यक छ ।

२३. रणनीति तथा कार्य नीतिहरू:

नेपालको सहकारी आन्दोलन, सहकारी मूल्य, मान्यता तथा सिद्धान्तहरूलाई आत्मसाथ गर्दै सहकारी ऐन, नियमावली, संस्थाको विनियमावलीहरूको अधिनमा रही नीति, विधि, प्रविधि सहित इमान्दारी पूर्वक संस्थाको व्यवस्थापन गर्नु सफल व्यवस्थापन भएको हुँदा संस्थाको संचालक समिति र व्यवस्थापन यो यथार्थलाई आत्मसाथ गर्दै संस्था संचालन गर्न दृढ संकल्पित रहेको छ । संस्थाको योजना, नियम र कार्यक्रमहरू प्रभावकारीताका साथ कार्यान्वयन गर्न दक्ष तथा अनुभवी कर्मचारीहरू हुनु अपरिहार्य मानिन्छ ।

क) विगतलाई फर्केर हेर्दा

संस्थाको विगत १० वर्षदेखिको आर्थिक पक्षलाई निम्नानुसार प्रस्तुत गर्न सकिन्छ:

आ.व.	सेयर पुँजी रू.	बचत रू.	कर्जा लगानी रू.	कुल सम्पत्ति रू.	सदस्य सङ्ख्या	कैफियत
०७२/७३	१०१७५०००	३१७८८८५४/६२	११२९५०००	१३४०३६७९/७४	२९०	
०७३/७४	१८२५५०००	७५३४८७८/९५	२३४७३७५५/४१	२६१०१७४०/३१	३९१	
०७४/७५	१६७२६२००	३१२२६०९०/५३	४५१८४१९२	४८६५१७८९/१९	५०४	
०७५/७६	२१७२४६००	४१३०३७०६/३१	५६९१२००३/१८	६४९४०९०४/९९	५७१	
०७६/७७	२५११५६२००	६७३४८०३३/८८	९०२३६१२१/९९	१११९५३१४४/६४	५८७	
०७७/७८	२७००९२००	८६२४६०९१/०१	१२१९०१८३८/१३	१४२०२२५०५/१५	५७१	
०७८/७९	२८५३८८००	८१८६८५४६/६३	१४७५०७७४७/१९	१६२४९८५१४/१९	५९१	
०७९/८०	२९४४८६००	७७७१४७१९/१०	१२९४३३०५९/१७	१३७३७०८६३/१४	६०७	
०८०/८१	२८३२२७००	८०२२२१२९/२७	१२८८७३६३२/६६	१३७४३९३३३/७६	६०५	
०८१/८२	३०२६८२००	७९९४२००३/१९	१२७०१२७२४/४८	१५०९७०५०६/३६	६२५	

२४. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ का लक्षित कार्यक्रम तथा बजेट

- संस्थालाई प्रविधिमैत्री बनाउँदै संस्थालाई थप समुदायमुखी बनाउन सम्भावित जोखिम न्यूनीकरणको लागि आवश्यक कदमहरू अबलम्बन गर्ने ।
- संस्थाका सामाजिक उत्तरदायित्वका कार्यक्रमहरूलाई थप प्रभावकारी बनाई सदस्य केन्द्रित तथा समुदाय केन्द्रित रहने ।
- सम्पूर्ण सदस्यहरूलाई Cash less कारोबार गर्नको लागि तथा सदस्यहरूलाई संस्थाबाट नै सम्पूर्ण वित्तीय सेवा लिन उत्प्रेरित गर्ने, विशेष गरी सबै सदस्यहरूलाई अनिवार्य नियमित मासिक बचत गराउनको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।

- शिक्षा, स्वास्थ्य तथा अन्य सामाजिक जागरणका कार्यक्रमको निरन्तरता तथा थप कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- विगतका दिनहरूमा गर्दै आएको सम्मान कार्यक्रमहरूलाई थप निरन्तरता दिने । विपद व्यवस्थापन सम्बन्धमा सदस्यहरूलाई आवश्यक सेवा उपलब्ध गराउने ।
- सञ्चालक समिति तथा उप-समितिका सदस्यहरूको नेतृत्व विकासका साथसाथै कर्मचारीहरूको दक्षता अभिवृद्धिका लागि तालिम, गोष्ठी, अन्तर्क्रिया र भ्रमणमा सहभागी गराउने ।
- सशक्त र सबल साकोसको लागि एकीकृत साकोस अभियानलाई सफल पार्न नेफ्स्कुन लगायत अन्य संघसंस्थासँग समन्वय गर्ने ।
- नयाँ सदस्य वृद्धि तथा पुराना सदस्यहरूलाई प्रत्येक वर्ष थप सेयर वृद्धिको लागि उत्प्रेरित गर्न आवश्यक रणनीति तर्जुमा गर्ने ।
- स्थानीय भूगोल र कार्य क्षेत्रमा सर्वसाधारणको पहुँच हुने गरी सेवालाई दिगो, एकीकृत र नवीनतम साझा प्रविधिमा आधारित सञ्जालीकरणको माध्यमबाट सदस्यहरूलाई एउटै नीति, विधि र प्रविधिबाट प्रभावकारी सेवा दिने ।
- संस्थाको वित्तीय जोखिम र भविष्यमा आउन सक्ने सङ्कटपूर्ण अवस्थालाई न्यूनीकरण गर्नका लागि पर्ल्स अनुगमन प्रणाली लगायत समयानुकूल वित्तीय मापन तथा विश्लेषणका औजारहरूको पूर्ण प्रयोग गरी वित्तीय अनुपात मिलान गर्दै संस्थाको पुँजी वृद्धि गर्ने र स्तरीय लेखामान अनुसार वित्तीय विवरण प्रस्तुत गर्ने ।
- संस्थाका सामाजिक उत्तरदायित्वका कार्यहरूलाई थप प्रभावकारी बनाई सदस्य केन्द्रित तथा समुदाय केन्द्रित रहने ।
- सहकारीका मूल्य, मान्यता र सिद्धान्तमा केन्द्रित भई सरकारका तिनै तहबाट निर्माण हुने सहकारी ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिहरू सहकारीमैत्री बनाउन समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह गर्ने र स्वनियमन प्रणाली विकास गर्ने ।
- सहकारीको तथ्याङ्कलाई अद्यावधिक र नियमनलाई प्रभावकारी बनाउन कोपोमिस तथा Gmail लाई अनिवार्य लागु गर्ने तथा सम्बन्धित निकाय र छाता संघहरूलाई आवधिक प्रतिवेदन अनिवार्य रूपमा पेस गर्ने ।
- विगतका तालिम तथा गोष्ठीहरू मार्फत आएका निष्कर्ष र प्रतिबद्धतालाई समयानुकूल अद्यावधिक गरी कार्यान्वयन गर्न प्रतिबद्ध रहने ।
- संस्थाको आफ्नै भवनबाट कार्य सञ्चालनको लागि Reserve Fund लाई बढी प्राथमिकतामा राखी अन्य वैकल्पिक उपायहरू अपनाई सो प्रकृया अघि बढाइने ।

२५. वित्तीय स्रोत व्यवस्था र परिचालनतर्फ

आन्तरिक स्रोतबाट मात्र आवश्यकता परिपूर्ति गर्न नसिकिएमा राष्ट्रिय सहकारी विकास बैंक, नेप्स्कुन, कास्कुन, युवा तथा स्वरोजगार विकास कोष लगायत विभिन्न निकायबाट सहुलियत दरको ऋण लिई परिचालन गरिनेछ ।

२६. अनुगमन, मूल्याङ्कन र नियन्त्रण

सुशासित, मर्यादित र संरक्षित ढङ्गबाट संस्था सञ्चालन गर्न नीति र विधिलाई संस्थाले प्रधान ठानेको छ । संस्था सञ्चालनको लागि आवश्यक पूर्वाधारसहित तहगत जनशक्तिको व्यवस्थापन गरिएको छ । संस्थाले सदस्यहरूको लागि उपलब्ध गराउने सेवासुविधाहरूमा होस् या सदस्यहरूले संस्थाबाट उपलब्ध स्रोतको प्रयोग गर्दा होस् या साधारणसभाबाट निर्वाचित भएका सञ्चालकबाट प्राप्त जिम्मेवारीको सदुपयोग गर्दा होस् निरन्तर अनुगमन, मूल्याङ्कन र नियन्त्रण गर्ने विधिलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

२७. ऐन, नियम र निर्देशनहरूको पालना

संस्थाले सहकारी ऐन, नियमावली, संस्थाको विनियम, नीति तथा कार्यविधि एवम् निर्देशिकाहरूको पूर्ण पालना गर्न प्रतिबद्ध छ । नेपाल सरकारले सन्दर्भ ब्याजदर तोकी लागु गर्न दिएको निर्देशनलाई पूर्ण रूपमा पालना गरिएको छ ।

२८. सामाजिक, सांस्कृतिक तथा वातावरणीय कार्य

संस्थाले सहकारी संस्थाको मूल मर्म बमोजिम सदस्यहरूको आर्थिक विकाससँगसँगै सामाजिक, सांस्कृतिक तथा वातावरणीय विकासका क्षेत्रमा समेत योगदान पुऱ्याउने योजना बनाएको छ । स्थानीय सदस्यहरूको समेत सहभागितामा रहने गरी स्वास्थ्य शिविर, सरसफाइ र वृद्ध भोजनजस्ता सामाजिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

२९. मुकुन्द रिजाल स्मृति छात्रवृत्ति कोषको स्थापना

आ.व. २०८२/०८३ देखि लागु हुने गरी शिक्षा क्षेत्रतर्फ गरिब, जेहेन्दार, अपाङ्ग तथा विपन्न तर्फका कम्तीमा २ जना छात्र/छात्रालाई संस्थाको वार्षिक साधारणसभामा यस स्मृतिबाट छात्रवृत्ति प्रदान गरिनेछ ।

३०. ४ वर्षे परिकल्पना

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थालाई उत्कृष्ट सहकारी तथा नमुना योग्य साकोस बनाउने लक्ष्यका साथ विगतमा गरिएको ४ वर्षको परिकल्पना अनुरुप यस आर्थिक वर्षका लागि संस्थागत सुशासन सुदृढीकरण वर्षका रूपमा प्रस्ताव गरेको छु :

- गुणस्तर सुधार वर्ष
- सदस्यता वृद्धि वर्ष तथा सेवा विस्तार वर्ष
- गुणस्तरीय सेवा प्रवर्द्धन वर्ष
- संस्थागत सुशासन सुदृढीकरण वर्ष ।

आ.व.	सहकारी वर्ष	उद्देश्य
२०७९/०८०	गुणस्तर सुधार वर्ष	संस्थाको कारोबार वृद्धि भईरहेको अवस्थामा स्तरीय सेवामार्फत स्वच्छ प्रतिस्थापन गर्ने र भौगोलिक दृष्टिले विभिन्न ठाउँमा रहेका सेयरभनीहरूलाई सेवासुविधा उपलब्ध गराउने ।
२०८०/०८१	सदस्यता वृद्धि वर्ष तथा सेवा विस्तार वर्ष	संस्थालाई प्रतिस्पधी बनाउन नयाँ बजारमा प्रवेश तथा पुराना निष्क्रिय सदस्यहरूको प्रतिस्थापन गर्ने र भौगोलिक दृष्टिले विभिन्न ठाउँमा रहेका सेयरधनीहरूलाई सेवासुविधा उपलब्ध गराउने ।
२०८१/०८२	गुणस्तरीय सेवा प्रवर्द्धन वर्ष	समयसापेक्ष प्रविधितथा कानुनमैत्री संस्था बनाउन तथा प्रतिस्पर्धा र गुणस्तरसमेतलाई ध्यानमा राखी सेवा प्रदान गर्ने ।
२०८२/०८३	संस्थागत सुशासन सुदृढीकरण वर्ष	संस्थाको वित्तीय, प्रशासनिक, प्राविधिक लगायत सबै पक्ष्मा विद्यमान व्यवस्थामा सुधार ल्याउन तथा सुसासनको अवस्थालाई थप सशक्त बनाउने ।

आर्थिक वर्ष ०८१/८२ लाई गुणस्तरीय सेवा प्रवर्धन वर्षका रूपमा लिएकाले समयसापेक्ष प्रविधि तथा कानुनमैत्री संस्था बनाउन तथा प्रतिस्पर्धा र गुणस्तरसमेतलाई ध्यानमा राखी सेवा प्रदान गर्ने लक्ष्य लिइएकोमा यस वर्ष संस्थालाई थप प्रसिवधिमैत्री बनाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न सफलता आंसिक रूपमा मिलेको छ भने आगामी वर्षमा प्रविधिमैत्री बनाउन देखिएका समस्यालाई थप उजागर बनाइ लगिनेछ त्यसैगरी आ.व. २०८२/८३ लाई संस्थागत सुशासन सृदृढीकरण वर्षको रूपमा लिई संस्थाको वित्तिय, प्रशासनिक, प्राविधिक लगायत सबै पक्षमा विद्यमान व्ववस्थामा सुधार ल्याउन तथा सुशासनको अवस्थालाई थप सशक्त बनाई अगाडी बढिनेछ ।

३१. धान्याञ्चल नियमित बचत खाता

यस खाताअन्तर्गत सेयरधनीले अनिवार्य रूपमा १००० रूपैयाका दरले कम्तीमा एक वर्षसम्म खातामा जम्मा गर्नु पर्नेछ । खातामा जम्मा गरेबापत ९ प्रतिशतका दरले ब्याजसहित एकमुष्ट भुक्तानी गरिनेछ ।

३२. कर्जा असुली वर्षका रूपमा निरन्तरता

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाले अघिल्लो आर्थिक वर्षलाई जस्तै यस वर्षलाई पनि कर्जा असुली वर्षको रूपमा अगाडि बढाएको छ । संस्थाबाट कर्जा लिईसकेपछि आलटाल गर्ने पटकपटक सम्पर्क गर्दा पनि सम्पर्कमा नआउने, सहकारीबाट लिएको ऋण नतिरेपनि हुन्छ भन्ने कुण्ठित मनसायबाट अगाडि बढेका केही ऋणीहरूलाई कानुनको कठघरामा ल्याई ऋण असुलीलाई प्रभावकारी बनाइनेछ । ऋण लिँदा सस्तो लोकप्रियता देखाउने तर लिइसकेपछि वास्ता नगर्ने ऋणीको पहिचान गरी कारवाही प्रकृयालाई अगाडि बढाइनेछ । अधिकतम ऋण लगानीको सीमा रु १ करोड ५० लाख कायम गरिएको छ भने ऋण चुक्ता गरेको ७ दिनपछि मात्र अर्को ऋण उपलब्ध गराइनेछ । सकेसम्म धितो नराखी दिइने ऋणलाई निरूत्साहित गरिनेछ भने हाल प्रयोग भइरहेको कागजहरूलाई समयसापेक्ष परिमार्जन गरिएको छ भने यसै आर्थिक वर्षदेखि उत्पादनमूलक कार्यको लागि दिइने ऋणमा सहुलियत दर कायम गरिने छ । शैक्षिक तथा कृषि कर्जालाई थप प्राथमिकता दिइनेछ । कागजी प्रकृयालाई सकेसम्म Digital प्रविधिमा आधारित बनाई अगाडी बढाइनेछ ।

३३. आ.व. २०८२/८३ को अनुमानित आय-व्यय विवरण (बजेट)

आदरणीय सदस्यहरू, आर्थिक सामाजिक समृद्धिको आधारशीला भन्ने Vision का साथ सहकारीमार्फत सदस्यहरूको आर्थिक स्तरका साथसाथै सामाजिक स्तरसमेत वृद्धि गर्न हामी १६ बर्षदेखि निरन्तर सहकारीसँग आबद्ध भइरहेका छौं । हामी सहकारीमा असल अभ्यास गर्दछौं र असल परिणामको अपेक्षा राख्दछौं । वित्तीय अनुशासन, पारदर्शी सेवा तथा सहकारीमार्फत सदस्यको आर्थिक सामाजिक रूपान्तरण गर्ने अठोट लिएर हरदिन आफ्नो कर्ममा जुट्दछौं । हामी हाम्रा अनुभवी व्यवस्थापन, उर्जाशील कर्मचारी र विश्वासी सदस्यको समुच्च शक्तिलाई लक्ष्य प्राप्तिमा लगाउछौं । संस्थालाई प्रभाव पार्न सक्ने आन्तरिक र बाह्य वातावरणमा भइरहेका ससाना घटनालाई समेत ध्यान दिँदै सदस्यलाई बढीभन्दा बढी सेवासुविधा दिने तर्फ प्रयत्नशील रहन्छौं ।

अनुमानित आय व्यय विवरण

क्र.सं.	खर्च विवरण	२०८१/२०८२ को यथार्थ खर्च	२०८२/२०८३ को अनुमानित खर्च
१	कर्मचारी खर्च	३२,८३,०९०।७६	२६,००,०००।००
२	घरभाडा खर्च	४,८३,९६६ ।००	५००,०००।००
३	मसलन्द तथा छपाई खर्च	३१,५१८ । ४५	८०,०००।००
४	ले.प.खर्च	५६,५०० ।००	५६,५००।००
५	आ.ले.प.खर्च	९०,००० ।००	९०,०००।००
६	विविध खर्च	४५,०२३ ।३२	१,००,०००।००

७	सदस्यता खर्च	६०० । ००	१०,०००।००
८	कार्यालय खर्च/सञ्चालन खर्च	३५१० ।००	६०,०००।००
९	विद्युत् तथा पानी खर्च	३५६२८ ।००	५०,०००।००
१०	सञ्चार खर्च	५८,५५० ।००	५५,०००।००
११	इन्धन खर्च	४८,७७५।००	६०,०००।००
१२	मर्मत तथा सम्भार खर्च	१३,०६० ।००	३०,०००।००
१३	सफ्टवेयर खर्च	४४,०७० ।००	६१,०००।००
१४	अतिथि सत्कार खर्च	९६,६०९ ।२५	१,००,०००।००
१५	बैंक कमिसन	१,२८,५०५।३०	१,३०,०००।००
१६	बिमा खर्च	१४,५६८ ।००	२०,०००।००
१७	एस.एम.एस. खर्च/क्लाउड	४४,९३७ ।३६	४८,०००।००
१८	सर्भर खर्च	३२,०३५ ।५२	३३,६४०।००
१९	वार्षिक उत्सव	२२,५००।००	२५,०००।००
२०	हर्जना तथा जरिवाना खर्च	८२,०६४ ।८२	८५,०००।००
२१	तालिम खर्च	५,५६,२३५ । ००	३,००,०००।००
२२	विज्ञापन खर्च	२०,००० । ००	२५,०००।००
२३	क्यालेण्डर छपाई	५,०००।००	५,०००।००
२४	भ्रमण	६६,००० । ००	७०,०००।००
२५	सामाजिक रिती रिवाज खर्च	२,२०,५३५।००	२,००,०००।००
२६	वार्षिक साधारण सभा खर्च	११,८०,४९१।७५	११,५०,०००।००
२७	संचालक भत्ता	१,१६,८००।००	१,२०,०००।००
	जम्मा खर्च	६७,८०,५७३।५३	६०,५९,१४०।००

क्र.सं.	आम्दानी विवरण	२०८१/२०८२ को यथार्थ आय	२०८२/२०८३ को अनुमानित आय
१	ब्याज आम्दानी	१,८०,९९,१२०।५८	२,०१,३८,४००।००
२	बैंक ब्याज आम्दानी	९०,२२२।७६	१,२५,०००।००
३	प्रवेश शुल्क आम्दानी	१,९८,९००।००	१,००,०००।००
४	हर्जना आम्दानी	४,०४,२९५।१८	१,००,०००।००
५	सेवा शुल्क आम्दानी	१३,३५,८५०।००	१३,५०,०००।००
६	खाताबन्दी शुल्क आम्दानी	९०,११६।८३	१,००,०००।००
७	विविध आम्दानी	१,१५,०८४।०९	५०,०००।००
	जम्मा आम्दानी	२,०३,३३,५८९ ।४४	२,१९,६३,४००।००

क्र.सं.	विवरण	२०८१/२०८२ को यथार्थ	२०८२/२०८३ को अनुमानित
१	नगद	२१,१६,११९।८२	२६,००,०००।००
२	बैंक	१,९०,९८,३५१।५५	२,००,००,०००।००
३	लगानी	१८,२६,४००।००	१९,००,०००।००
४	ऋण लगानी	१२,७०,१२,७२४।४८	१४,२७,००,०००।००
५	चालु सम्पत्ति	३,१०,०८४।३५	३,२०,०००।००
६	स्थिर सम्पत्ति	६,०६,८२६।१५	४,८०,०००।००
	जम्मा	१५,०९,७०,५०६।३५	१६,८०,००,०००।००

क्र.सं.	विवरण	२०८१/२०८२ को यथार्थ	२०८२/२०८३ को अनुमानित
१	सेयर पुँजी	३,०२,६८,२००।००	३,०५,००,०००।००
२	कोष हिसाब	१,२७,४४,१६९।७०	१,७७,००,०००,।००
३	बचत तथा निक्षेप	७,९९,४२,००३।१९	८,५०,००,०००।००
४	बाह्य ऋण तथा सापटी	१,८१,५९,४६४।००	२,५०,००,०००।००
५	अन्य दायित्व	२६,९९,९४८।२८	२७,००,०००।००
६	व्यवस्था	७१,५६,७२१।१८	७१,००,०००।००
	जम्मा	१५,०९,७०,५०६।३५	१६,८०,००,०००।००

समयानुकूल एवम् अवस्थानुकूल उच्चतम लाभांश प्रस्ताव गर्नेतर्फ तल्लीन हुन्छौं । सदस्यलाई दिगो रूपमा सेवा दिन सक्ने सहकारीको रूपमा कामले चिनाउन चाहन्छौं । यो संस्था साधारणसभामा मात्र नभई बर्षभरि नै विभिन्न कार्यक्रमहरूको साथमा सदस्यहरू माझ रहनेछ । सदस्यका बचत रकम सञ्चालक र कर्मचारीबाट सदस्य सरह नियमसङ्गत रूपले उपयोग गर्न बाहेक कुनै पनि प्रकारले दुरूपयोग हुन दिदैनौं भन्ने विश्वास यहाँ प्रकट गर्दछौँ । हामीले बजेट निर्माण गरी त्यही बजेटको सीमाभित्र रहेर संस्थाका गतिविधिहरूलाई अगाडि बढाउँछौँ । विगतका वर्षहरूमा जस्तै यस आर्थिक वर्षका लागि पनि अनुमानित आयव्ययको विवरण यहाँहरूमाझ प्रस्तुत गरेको छु ।

अन्त्यमा, संस्थाको स्थापनाकालदेखि संस्थालाई अगाडि बढाउन निरन्तर रूपमा हामीलाई प्रोत्साहित तथा सहयोग गर्ने सम्पूर्ण सेयरधनी महानुभावहरूमा विशेष आभार व्यक्त गर्दै उहाँहरूको अविस्मरणीय योगदानलाई उच्च मूल्याङ्कन गर्दछु । साथै सञ्चालक समितिका साथीहरू, यस संस्थाका लेखा सुपरीवेक्षण समिति, ऋण उप-समिति, शिक्षा, तथा युवा महिला, सांस्कृतिक, सूचना समितिका सदस्यहरूलगायत संस्थाको दैनिक व्यवस्थापनमा संलग्न सबै कर्मचारीहरूलाई पनि हालसम्मको उपलब्धिका लागि विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । सबैको सुझाव, सल्लाह तथा सहयोगबाट यो संस्था अझै अगाडि बढ्ने विश्वासका साथ सम्पूर्ण उपस्थित शुभचिन्तक महानुभावहरूलाई पुनः स्वागत गर्दै हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । धन्यवाद ! जय सहकारी !!

सहकारी शब्दावली

एक्सेस

- एक्सेस एसियाली ऋण महासंघले विकास गरेको गुणस्तर मापन प्रणाली हो ।
- विभिन्न दृष्टिकोणबाट संस्थाको गुणस्तर परीक्षण गरी एसियाली ऋण महासंघले एसियाली स्तरको गुणस्तर प्रमाणीकरण गर्दछ ।
- नेपालमा नेफ्स्कुनले वि.स. २०६५ सालदेखि सदस्य संस्थाहरूको गुणस्तर विकासको लागि प्रयोगमा ल्याएको हो ।

प्रोबेसन

- साकोसको राष्ट्रिय गुणस्तर प्रमाणीकरण कार्यक्रम हो ।
- नेफ्स्कुनले आफ्नो २१ औं साधारणसभाबाट विकास गरी सहकारी विभागसँगको सहकार्यमा वि.स.२०६९ सालदेखि सञ्चालनमा ल्याएको हो ।
- साकोसको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षणमार्फत गुणस्तर विकासमा निश्चित सुचकहरूको परिक्षण गरी प्रमाणीकरण गरिन्छ ।

कर्ब्स

- जोखिममा आधारित साकोस सुपरिवेक्षण कार्यक्रम साकोसमा आबद्ध सदस्यहरूको वित्तीयएवम् सामाजिक
- सुरक्षाको प्रत्याभुतिका लागि सञ्चालनमा ल्याइएको हो । यसले साकोस सञ्चालनमा विद्यमान वित्तीयएवम् गैर वित्तीय जोखिमको पूर्वानुमान र व्यवस्थापन गर्नको लागि काम गर्दछ ।
- सहकारी विभाग समेतको सहभागितामा विकास गरिएको सुपरिवेक्षण औजारमा वित्तीय र सुशासन व्यवस्थापन गरी ७५ वटा सूचकहरूमार्फत विभिन्न क्षेत्रमा परीक्षण गरिन्छ ।

निर्णयार्थ प्रस्तुत प्रस्तावहरू

क) सञ्चालक समितिको तर्फबाट अध्यक्षज्यूद्वारा प्रस्तुत आ.व. २०८१/२०८२ को प्रतिवेदनमाथि छलफल गरी पारित गर्ने ।

ख) लेखा समितिको तर्फबाट लेखा संयोजकज्यूद्वारा प्रस्तुत आ.व. २०८१/२०८२ को प्रतिवेदनमाथि छलफल गरी पारित गर्ने ।

ग) आ.व. २०८१/२०८२ को लेखा परीक्षकको प्रतिवेदन सहितको वासलात तथा नाफा/नोक्सान हिसाब छलफल गरी पारित गर्ने ।

घ) आ.व. २०८२/२०८३ को लागि लेखापरीक्षकको नियुक्ति एवं निजको पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने ।

ङ) साधारणसभाको निर्णय पुस्तिका (माइन्युट) प्रमाणित गर्न सेयरधनीका तर्फबाट १० जना प्रतिनिधि छनौट गर्ने ।

च) संस्थाका नीतिहरूमा आवश्यक संशोधन गर्ने तथा थप आवश्यक नीति, निर्देशिका र कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्न सञ्चालक समितिलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने ।

ज) विशेष प्रस्तावः

१) विनियमावली संशोधन २०७८ ।

२) संस्थाका आन्तरिक कार्यविधिमा संशोधन २०७८ ।

३) संरक्षित पुँजी फिर्ता कोषमा छुट्याइएको रकम सम्बन्धमा ।

झ) विविध ।

धन्यवाद !

जय सहकारी !!

भविश्व घिमिरे
अध्यक्ष

अनुसूची २
(दफा ११ (४) सँग सम्बन्धित)

लेखा समितिको तर्फबाट सोह्रौं वार्षिक साधारणसभा (२०८२ साल मंसिर २०) मा लेखा संयोजक श्री रामचन्द्र भुसाल ज्यू बाट प्रस्तुत प्रतिवेदनः

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेडको सोह्रौं वार्षिक साधारण सभाको अध्यक्षता गरिरहनु भएका यस संस्थाका आदरणीय अध्यक्षज्यू, प्रमुख अतिथिज्यू, अतिथिज्यूहरू, सल्लाहकारज्यूहरू, सञ्चालक समितिका पदाधिकारी एवम सदस्यज्यूहरू, विभिन्न समितिका प्रतिनिधिज्यूहरू, सम्पूर्ण शेयरधनी महानुभावहरू, यस संस्थाका कर्मचारी मित्रहरू, यूवा, महिला, पत्रकार, कलाकार एवम् नागरिक समाजका प्रतिनिधि महानुभावहरू तथा अन्य यहाँ उपस्थित सम्पूर्ण दाजुभाई दिदी बहिनीहरूमा लेखा सुपरिवेक्षण समितिको तर्फबाट र मेरो व्यक्तिगत तर्फबाट हार्दिक स्वागत एवम् अभिवादन गर्न चाहन्छु ।

आमन्त्रित अतिथि एवम् सेयरधनी महानुभावहरू,

यस सम्मानित साधारणसभा समक्ष धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेडको आर्थिक प्रतिवेदनहरू र हामीले आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ मा संस्थामा गरेको सुपरिवेक्षण र मूल्याङ्कनको आधारमा हामीले औँल्याएका सुझावहरू यस सम्मानित सभामा पेश गर्न गइरहेका छौँ । सभामा उपस्थित सदस्यज्यूहरूले हामीले पेश गरेको प्रतिवेदन माथि सूक्ष्म अध्ययन गरी संस्थाका सञ्चालक समिति तथा हामी लेखा सुपरिवेक्षण समितिका सदस्यहरूलाई आवश्यक राय सल्लाह प्रदान गर्नु हुने छ भन्नेमा विश्वस्त छौँ भन्दै संस्थाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लेखा सुपरिवेक्षण समितिको तर्फबाट प्रतिवेदन पेस गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

यस सस्थाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को आर्थिक कारोवारको लेखा सम्वन्धि सुपरिवेक्षणका लागि हामीलाई सस्थाको विनियमावली र साधारण सभाले सुम्पिएको जिम्मेवारी अनुसार सस्थाले गर्दै आई रहेको विविध क्रियाकलापको सुपरिवेक्षण कार्यलाई अनुशासित रूपमा सम्पन्न गरेको व्यहोरा उपस्थित सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरूलाई अवगत गराउद छौ ।

१. यस सस्थाको २०८२ असार मसान्त सम्मको कारोवारको विवरण :

(क) चुक्ता शेयर पूजि	: रु	३,०२,६८,२००.००
(ख) वचत (निक्षेप)	: रु	७,९९,४२,००३.१९
(ग) जगेडा तथा अन्य कोष	: रु	१,२७,४४,१६९.७१
(घ) बाह्य ऋण सापटी	: रु	१,८१,५९,४६४.००
(ङ) नगद तथा बैक मौज्दात	: रु	२,१२,१४,४७१.३७
(च) कर्जा लगानी	: रु	१२,७०,१२,७२४.४८
(छ) स्थीर सम्पत्ति	: रु	६,०६,८२६.१५
(ज) नाफा/नोक्सान (कर पछि)	: रु	५७,३०,१३७.४८

२. शेयर तथा पुँजीकोषको अवस्था :

सस्थाको चुक्ता पुँजी यस आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा गत आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को तुलनामा ६.८७ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ भने जगेडा तथा अन्य कोषमा अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा ४.२३ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । यसरी सस्थाको समग्र शेयर तथा पुँजी कोषको औषत वृद्धिदर ५.५५ प्रतिशत रहेको र निक्षेप संकलनमा भने अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा ०.३५ प्रतिशतले कमी भएको

देखिन्छ । एकातर्फ पुँजीकोष बृद्धि हुने अर्को तर्फ निक्षेपमा कमि आउने अवस्थाले लाभांश र संरक्षित पुँजी फिर्ति कोष भुक्तानी गर्दा सम्वन्धित शेयर सदस्यहरूको बचत खातामा भुक्तानी गर्नु पर्ने देखिन्छ । पुँजीकोष बढि हुने हुदा संस्थाको जोखिम बहन गर्ने क्षमतामा वृद्धि हुने हुदा संस्थागत पुँजी वलियो हुने हाम्रो राय छ ।

३. तरलताको अवस्था :

संस्थाको यस आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ म कुल निक्षेपको २६.५४ प्रतिशत नगद तथा बैक मौज्दात रहेको देखिन्छ । साथै बैक तथा वित्तिय संस्था, सहकारी बैक र संघ सस्थामा रहेको वित्तिय लगानी कुल निक्षेपको २.२८ प्रतिशत रहेको अवस्था छ । समग्र तरल सम्पत्ति कुल निक्षेपको २५ प्रतिशत रहेको अवस्था देखिन्छ । सहकारी मापदण्ड बमोजिम कम्तिमा १५ प्रतिशत रकम तरलता कायम गरि बाकी रकमलाई विभिन्न उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी गर्नु पर्ने भएता पनि संस्थाको अधिक तरलताको अवस्थामा वर्तमान परिपेक्षमा सस्थाको लगानी उपयोगी भएको हाम्रो अनुमान छ । हाल कायम रहेको १६ प्रतिशत सन्दर्भ व्याजदरको सिमामा रहि कर्जा लगानी गर्नु पर्ने भएकोले निक्षेपको व्याजदरमा बजार अनुकुल हुने गरि कार्य गर्नु हुन हाम्रो सुझाव रहेको छ । यस सस्थाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को असार मसान्त सम्ममा नगद तथा बैक मौज्दातको ०.२० प्रतिशत रकम राष्ट्रिय सहकारी बैकमा र कुल वित्तिय लगानीको ६१ प्रतिशत राष्ट्रिय सहकारी बैक र नेफस्कुनमा लगानी रहेको पाईएकोले लगानी तथा तरलता पोर्टफोलियोलाई समय सापेक्ष विकेन्द्रित गर्नु हुन हाम्रो सुझाव छ ।

४. निक्षेप :

संस्थाको निक्षेप संकलनमा अधिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा-०.३५ प्रतिशत अर्थात रु २,८०,१२६.०८ ले कमी भएको देखिन्छ । सस्थाले ठुला र अल्पकालिन निक्षेपलाई कम गरि मासिक अनिवार्य नियमित बचत जस्ता साना र जोखिम कम भएका निक्षेपलाई बढि प्राथिमिकतामा राख्नु पर्ने देखिन्छ । शेयर सदस्यहरूलाई नियमित बचत गर्ने बानिको विकास गर्न नियमित बचत कार्यक्रम संचालनमा ल्याउनु पर्ने देखिन्छ । सदस्यहरू बाट संकलित निक्षेपलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गरि आय आर्जनमा विषेश ध्यानदिनु पर्ने देखिन्छ । सस्थाले बचत परिचालन आन्तरिक कार्यबिधि वनाई प्रति सदस्य निक्षेप सिमा निर्धारण गरि कार्यन्वयनमा ल्याउनु पर्ने देखिन्छ ।

५. कर्जा लगानी तथा सापटी :

सस्थाको कर्जा लगानी तथा सापटी अधिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा -१.४४ प्रतिशतले अर्थात रू. १८,६०,९०८.१८ ले कमि भएको देखिएको छ । सस्थाको निक्षेपको ह्रासदरको तुलनाम ाकर्जाको ह्ासदर बृद्धि भएकोले सन्तुलित तवरबाट निक्षेप तथा कर्जा परिचालन गर्नु हुन हाम्रो सुझाव रहेको छ । गत आर्थिक वर्षको प्रतिवेदनमा समेत औल्याएको कर्जाको वर्गिकरण गरि कर्जा निर्देशिका र लगानी नीति बनाइ सोही अनुसार एकै क्षेत्रमा अधिकतम २० प्रतिशतको लगानी सिमा कायम गरि कृषि लगायत उत्पादनशील क्षेत्रका कर्जालाई प्राथमिकताका साथ लगानी गर्नु हुन हाम्रो राय सुझाव रहेको छ । देशको वित्तिय अवस्था सरकारले अवलम्वन गरेको मौद्रिक नितिका आधारमा धितो मूल्याङ्कन सम्वन्धि नीति पुनारावलेकन गरि समय सापेक्ष निर्णय लिनु हुन समेत हाम्रो सुझाव रहेको छ ।

६. स्थिर तथा अन्य सम्पत्ति :

सस्थामा यस आर्थिक वर्षमा कुल सम्पत्तिको ०.६१ प्रतिशत स्थिर तथा अन्य सम्पत्ति कायम रहेको देखिन्छ जुन अघिल्लो आर्थिक वर्ष ०.५६ प्रतिशत रहेको थियो । सस्थाको कुल बासलातमा ९.८५ ले बृद्धि भएको कारण यस्तो सम्पत्तिको अनुपात बढेको हाम्रो अनुमान रहेको छ । त्यस्तै अन्य सम्पत्ति तर्फ उठन व्याजको

मात्रा अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा बृद्धि भएको देखिन्छ । एकातर्फ कर्जा लगानी कमि भएको र अर्को तर्फ पाउनु पर्ने व्याजमा बृद्धि भएको तर्फ संवेदनशील हुन सस्थाको संचालक समिती र व्यावस्थापकको ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छौ ।

७. व्याज तथा आम्दानी खर्च :

संस्थाको कर्जा तथा सापटी तर्फको व्याज आम्दानीमा गत वर्षको तुलनामा १२.१५ प्रतिशतले कमि भएको र व्याज खर्चमा ११.४७ प्रतिशतले कमि भएको देखिन्छ । जसको कारण सस्थाको खुद व्याज आयमा अघिल्लो बर्षको तुलनामा १२.५९ प्रतिशतले कमि भएको देखिन्छ । सस्थाको बैक तथा वित्तिय सस्था र सहकारी बैक तर्फ भएको वित्तिय लगानीको व्याज आय भने गतवर्षको तुलनामा ६.१० प्रतिशतले बृद्धि भएको देखिन्छ ।

८. अन्य आम्दानी तथा खर्च :

सस्थाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा कर्मचारी खर्चमा ६.९३ प्रतिशत बृद्धि भएको अवस्था देखिन्छ भने कार्यलय संचालनखर्च, मर्मत सम्भार खर्च, ह्रास खर्चमा बृद्धि भएको देखिन्छ । सस्थाले कर्मचारी खर्च तथा अन्य प्रशासनिक खर्चको बार्षिक बजेट वनाई प्रशासनिक खर्च कम गर्न तर्फ पहल गर्नु पर्ने देखिन्छ । सस्थाले चन्दा र सहयोग प्रदान गर्दा कर छुटको प्रमाणपत्र लिएका संस्थालाई मात्र दिनु हुन हाम्रो राय छ ।

९. खुद संचालन मुनाफा :

सस्थाको खुद मुनाफामा (आयकर अघिको) यस आर्थिक वर्षमा गत आर्थिक वर्षमा भन्दा ६१.४४ प्रतिशतले बृद्धि आएको देखिन्छ । कुल कारोवार, अधिक तरलता, कर्जा लगानीमा कसिलो निति, बजार व्याजदर परिवर्तन लगायतका कारणले यस्तो परिणम आएको हाम्रो विश्लेषण रहि आएको छ । सस्थामा रहेको वित्तिय श्रोतलाई समुचित व्याजदरमा सदस्यहरू माझ परिचालन गरि थपआय बृद्धिमा पहल गर्नु हुन संचालक समिति तथा व्यावस्थापनको ध्यानाकषर्ण गराउन चाहन्छौ ।

१०. साधारण सभाको निर्णयहरू :

अघिल्लो आर्थिक वर्षको साधारण सभाको निर्णयहरू क्रमश लागु हुदै गएको देखिन्छ ।

११. सहकारी विभाग, सहकारी कार्यालय र महानगरपलिकाबाट जारी गरिएका मापदण्डहरूको पालना सम्वन्धी विवरण :

(क) नेपाल सरकार, सहकारी विभागबाट जारी भएका मापदण्ड तथा निर्देशनहरू आंशिक रूपम पालना गरेको पाइयो ।

(ख) सहकारी कार्यालय तथा महा नगरपालिकाबाट अनुगमन भई प्राप्त भएका सबै जसो सुझावहरूको कार्यान्वयन भएको पाइयो ।

१२. आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा विभिन्न समिति, उप-समितिहरूको बैठक बसेको सङ्ख्या, निर्णय र निर्णयको अवस्था :

सञ्चालक समितिको बैठक १३ वटा, लेखा समितिको वैठक ०४ वटा, ऋण उपसमितिको बैठक १९ वटा बसेको र ती विभिन्न समितितथाउपसमितिहरूले गरेका निर्णयहरू क्रमशःकार्यान्वयन हुदै गरेको देखिन्छ ।

१३. लेखा सुपरिवेक्षण समितिले उल्लेख गर्न चाहेका अन्य विवरणहरू :

(क) लेखा प्रणालीलाई थप सुरक्षित गर्न एकिकृत लेखा प्रणालीलाई अझ प्रभावकारी बनाई ऋण लगानी संग सम्वन्धित जग्गाधनी प्रमाण पुंर्जा, ट्रेस नक्सा, चारकिल्ला प्रमाणित, धन जमानी धितो, आम्दानीको स्रोत खुल्ने कागजपत्र र Salaray Tax बुभाएको भौचर, कर चुक्ता प्रमाण पत्र ,संस्था वा ब्यवसाय दर्ताको प्रमाण पत्र,नागरिकताको फोटोकपि, दृष्टिबन्धक रोक्का पासको तमशुक, एकाघर परिवारको मञ्जुरीनामा लगायतका महत्वपूर्ण कागजात क्यात Copy वनाई सुरक्षित राख्नु पर्ने देखिन्छ ।

(ख) संस्थाका संचालक समितीका सदस्यहरूमा सस्थाप्रतिको जिम्मेवारी, कतर्व्यबोफ र उत्तरदायित्व प्रतिलगनशिल भै कार्य सम्पादन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

(ग) सस्थाले कर्जा लगानीको प्रक्रिया, कर्जा वापतको सुरक्षरण वा धितो सम्वन्धि कार्य गर्दा मान्यता प्राप्त इन्जिनियरकाट धितो मूल्याङ्कन गराई ऋण उप-समितिको सिफारिस, शेयर सदस्यहरूको कारोवारको आधारमा ऋण स्वीकृत गराई समिति बाट निर्णय भए पछि मात्र धितो दृष्टिबन्धक पास रोक्का वा सदस्यहरूको बचत जमानीको आधारलाई अनिवार्य ऋणको विमा गरि निज सदस्यको बारेमा पूर्व सूचनाहरू संकलन गरि Five C विश्लेषण फर्म भरेर सो को कुल अंकको जोडलाई हेरेर ऋण लगानी गर्नु पर्ने देखिन्छ साथै जमानी बस्ने एकाघर परिवारका सदस्यहरूलाई जवाफदेही र उत्तरदायीबनाउन निज सदस्यहरूको आयव्यय विवरण संकलन गरि सदस्यको कर्जा फिर्ता गर्न सक्ने संभावनालाई विषेश ध्यानदिनु पर्ने देखिन्छ ।

(घ) सस्थाले लगानी गरिएका केहि प्रतिशतकर्जाहरू भाकानाधि असुली हुन नसकेको हुदा सोको लागि सम्वन्धित ऋणी सदस्यहरूलाई निरन्तर फोन सम्पर्क, घर दैलो कार्यक्रम र भ्रबषि मार्फत पत्राचार गर्दा केहि रकम उठेको अवस्था देखियो तर केहि रकमहरू उठाउन बाकी रहेको हुदा सो भाका नाघेका ऋणी सदस्यहरूलाई निरन्तर रूपमा सर्म्पक गरि कर्जा असुली गराउने तर्फ कर्जा समिती र व्यवस्थापकको ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छौ । सस्थाको ऋण उप-समितिको कामकार्वाही त्यति प्रभावकारी नभएको हुदा उक्त समितीलाई जवाफदेही र उत्तरदायी वनाउदै लैजानको लागि संचालक समितिको ध्यानाकर्षण गराउदछौ ।

(ङ) सस्थाको कारोवार परिणामलाई मध्यनजर गर्दा सस्थाले सूचना प्रणाली व्यवस्थापन नीति तयार गरि कार्यन्वयनमा ल्याउनु पर्ने देखिन्छ ।

(च) सस्थाले कर्जा प्रवाहगर्दा गरेका सम्फौताको अध्ययनगर्दा सम्फौतामाउल्लेख गरिएका शर्त, बन्धेज तथा बैकल्पिक व्यवस्था अनुसार कर्जा असुलीलाई प्रचलित कानून तथा सम्फौता बमोजिम समयमै कर्जा रकमअसुल गर्न थप जोड दिनु पर्ने देखिन्छ ।

(छ) संस्थाको लेखा, ऋण, निक्षेप, ब्याजदर आदि कारोबारको समग्र रूपमाअध्ययन गरी तत्काल सुधार गर्न सकिने विषयहरू बुदागत रूपमा सञ्चालक समितिमा पेश गरिएको, समयसापेक्ष रूपमाब्याजदर समायोजन गर्नका लागिप्रत्येक तीन महिनामा वित्तबजारको अध्ययनका आधारमा समायोजन गर्दै जानुपर्ने देखिन्छ ।

(ज) संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूमा कार्यगत एकताको कमि देखिएको हुदा निजहरूलाई संस्था प्रतिको कर्तव्यबोध र दायित्व बहन गरी जिम्मेवार बनाउनका लागि पदीय जिम्मेवारी अनुसारको Job Description दिनु पर्ने देखिन्छ ।

(झ) संस्थाका दैनिक कारोबारहरू जस्तैः लेखा भौचर, नगद भौचर तथा खर्चका भौचरहरू अधिका प्राप्त अधिकारीबाट अनिवार्य रूपमा चेकजाँच गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने देखिन्छ ।

(ञ) सस्थालाई दीर्घकालिन रूपमा अगाडी बढाउनको लागि शेयर पुँजी बृद्धि गर्नु भन्दा निक्षेपलाई बृद्धि गर्नको लागि प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गरि कार्यन्वयनमा ल्याउनु पर्ने देखिन्छ साथै कर्जा प्रवाहमा पनि कर्जा निर्देशिका बनाई सो अनुसार कार्य गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

(ट) सहकारी सस्थामा देखिदै आएको खराव कर्जालाई न्यूनिकरण गर्दै जानको लागि समय समयमा संचालक समिति, ऋण उपसमिति र लेखा सुपरिवेक्षण समितिको बैठक बसि नियमानुसार अपलेखन गर्दैजानु पर्ने देखिन्छ ।

(ठ) यस आर्थिक वर्षमा बचतमा कमि आएको देखिएको हुदा नियमित बचतमा जोड दिदै बजार प्रतिनिधि र व्यावस्थापन मार्फत बचत संकलनलाई प्रभावकारी बनाउदै लैजानु पर्ने देखिन्छ ।

(ड) शेयर सदस्यहरूलाई अधिकार र दायित्व प्रति अझ बढि जिम्मेवार वनाउनको लागि विभिन्न प्रकारका सहकारी सम्वन्धि व्यावसायिक तालिमहरू संचालन गरि शेयर सदस्यहरूको जिवन स्तरमा परिवर्तन ल्याउन र स्वरोजगार वन्न अभिप्रेरित गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ ।

(ढ) Pearls का अधिकांश सूचकहरू सकारात्मक भएता पनि कुल सम्पतिको अनुपातमा शेयर पुँजी अधिक रहेको हुदा यसमा सुधार गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ ।

अन्त्यमा यस धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेडको लेखा सुपरिवेक्षण समितिको चौमासिक रूपमा सञ्चालक समिति समक्ष पेश गरिएका विवरणहरू तथा प्रतिवेदनहरूमा सुझाइएका विषयहरूलाई ग्रहण गरी आवश्यक कार्यान्वयन गर्नु हुन अनुरोध गर्दछौं । लेखा सुपरिवेक्षण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सञ्चालक समितिका अध्यक्षज्यू तथा पदाधिकारीज्यूहरू, संस्थाका कर्मचारी मित्रहरू तथा हाम्रो लेखा सुपरिवेक्षण समितिका सहयोद्धा मित्रहरू प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दै यहाँ उपस्थित सम्पूर्ण सेयर सदस्यज्यूहरूमा समेत हार्दिक नमन गर्दछु ।

लेखा सुपरिवेक्षण समितिको तर्फबाट

रामचन्द्र भुसाल **संयोजक**	**तेज बहादुर पन्थी** **सदस्य**	**सागर गौतम** **सदस्य**

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.
१६ औं वार्षिक साधारणसभामा सम्मानित हुने व्यक्तित्वहरूको नामावली

१) **शिक्षातर्फ**
SEE - प्रसिद्ध सुवेदी (जिपिए ३.८२)
SEE - रिसर्च घिमिरे (जिपिए ३.९१)
SEE - अंकिता पोखरेल (जिपिए ३.९५)
12 - आचल पाण्डे (जिपिए ३.५८)

२) **स्वैच्छिक बचत तर्फ**
कोपिला पौडेल
रेजन बानियाँ
सिता बस्याल

३) **आवधिक बचत तर्फ**
गणेश चौधरी

४) **कर्जा तर्फ** :
राज मंगल गिरी

५) **सामाजिक कार्य तर्फ** :
प्रकाश सुवेदी

६) **कलासंस्कृति तर्फ** :
विमल राज क्षेत्री

७) **ज्येष्ठ नागरिक तर्फ** :
प्रा. डा. बलराम अर्याल ७२ वर्ष
तारा बहादुर लामिछाने ७० वर्ष
मोहन कृष्ण गुरूङ ७१ वर्ष

८) **कर्मचारी तर्फ** :
सोनिका न्यौपाने

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.
साङ्गठनिक संरचना

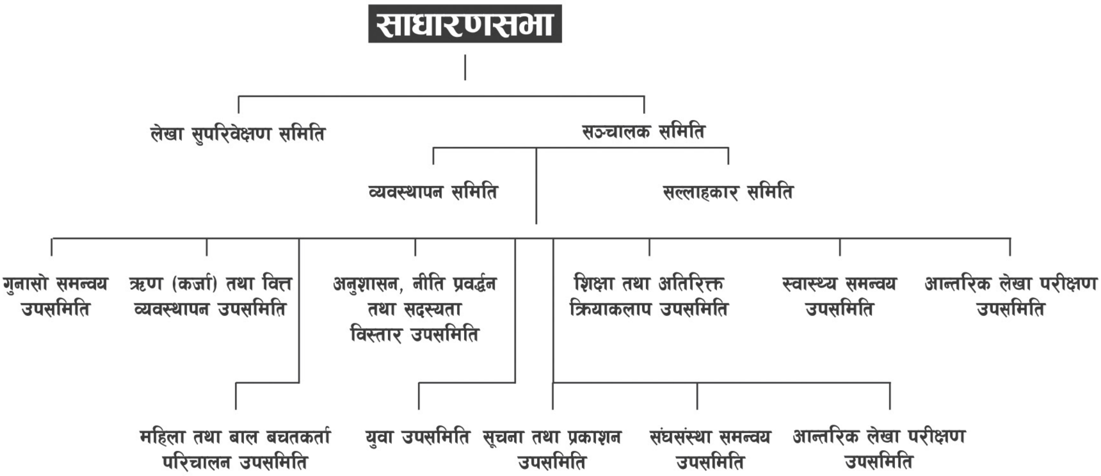

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Regd. Auditors
COP No.: Kha 1734
Regd. No.: 4849/072
Kathmandu, Nepal
Tel.: +977-1-4533033
Mobile: 9851076281
PAN 500074204

श्री धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेडको वित्तीय विवरण उपर स्वतन्त्र लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन

श्री शेयरधनी महानुभावहरु

नरपानी देवनगर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

वनस्थली, काठमाण्डौं ।

आ.व.२०८१/८२ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

मन्तव्य

हामीले श्री **धान्याञ्चल** बचत तथा **ऋण सहकारी संस्था लिमिटेडको** (यस पछि "संस्था" भनिएको) को यसै साथ संलग्न २०८२ आषाढ ३२ मितिको वित्तिय स्थितिको विवरण (वासलात), सो मितिमा समाप्त भएको आर्थिक वर्षको नाफा नोक्सानी हिसाब, नाफा नोक्सान बाडंफांड हिसाब, नगद प्रवाह विवरण, इक्यिूटीमा भएको परिवर्तन र प्रमुख लेखा नीतिहरु तथा लेखा सम्बन्धी टिप्पणीहरु (यस पछि समग्रमा वित्तीय विवरणहरु भनिएको) लेखापरीक्षण सम्पन्न गरेका छौं ।

हाम्रो रायमा र हामीले पाएको अधिकत्म जानकारी तथा हामीलाई दिईएको स्पष्टीकरणहरु बमोजिम माथि उल्लेखित वित्तीय विवरणहरुले सारभूत रुपमा **संस्था** को मिति २०८२ आषाढ ३२ को वित्तीय अवस्था तथा सो मितिमा अत्य भएको आर्थिक वर्षको नाफा नोक्सान हिसाब, नाफा नोक्सान बांडफांड हिसाब, नगद प्रवाह विवरण इक्यिुटीमा भएको परिवर्तन र प्रमुख लेखा नीतिहरु तथा लेखा सम्बन्धी टिप्पणीहरु प्रचलित कानूनका अधिनमा रही संघिय- सहकारी ऐन, २०७४, सहकारी नियमावली, २०७५, सहकारी क्षेत्र वित्तिय प्रतिवेदन ढाँचा, २०७६ तथा काठमाण्डौ महानगरपालिका सहकारी ऐन, २०७४ को अनुसरण एवं पालना गरी तयार गरेका र संस्थाले नेपाल लेखनमान बोर्डले जारी गरेको र नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स सस्थाले लागु गरेको साना तथा मझौलु निकायका लागी नेपाल वित्तीय विवरण प्रतिवेदनमान (**Nepal Financial Reporting Standards for SMEs**) अनुरुप यथार्थ चित्रण गर्दछ ।

मन्तव्यको आधार

हामीले हाम्रो लेखापरीक्षण नेपाल लेखापरीक्षणमान बमोजिम सम्पन्न गरेका छौं । ती मानं बमोजिम हाम्रो जिम्मेवारी यसै प्रतिवेदनको "वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणमा लेखापरीक्षकको उत्तरदायित्व" शीर्षक अन्तर्गत थप व्याख्या गरिएको छ । नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स सस्थाद्धारा जारी गरेको "द हयाण्ड् बुक अफ द कोड अफ इथिक्स् फोर फ्रोफेसनल एकाउन्टेन्ट्स (The Handbook of the Code of Ethics for Professional Accountants) बमोजिम हामी **संस्था** संग स्वतन्त्र छौं र हामीले सो हयाण्डबुक बमोजिमको अन्य नैतिक दायित्वको पालना गरेका छौं । हाम्रो लेखापरीक्षण प्रमाणले हाम्रो मन्तव्यलाई पर्याप्त आधार प्रदान गर्ने कुरामा हामी विश्वस्त छौं ।

विषय उपर जोड - लेखाङ्कनको आधार

हामीले वित्तीय विवरण संग सम्वन्धित प्रमुख लेखा नीतिहरु मा उल्लेखित लेखाङ्कनको आधारमा व्याख्या गरिएको बुंदाहरुमा ध्यानकृष्ट गराउछौं । वित्तीय विवरणहरु सहकारी मान्यता एंव सिद्धान्त तथा सहकारी ऐन, नियम अनुसार तयार गरिएका छन । फलस्वरुप वित्तीय विवरणहरु अन्य प्रयोजनको लागि उपयुक्त नहुन पनि सक्दछन् ।

वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन तथा सुशासनको जिम्मेवारी बहन गरेकाको उत्तरदायित्व

संघिय- सहकारी ऐन, २०७४, सहकारी नियमावली, २०७५, सहकारी क्षेत्र वित्तिय प्रतिवेदन ढाँचा, २०७६ तथा काठमाण्डौ महानगरपालिका सहकारी ऐन, २०७४ को अनुसरण एवं पालना गरी तयार गरेका र संस्थाले नेपाल लेखनमान बोर्डले जारी गरेको र नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स सस्थाले लागु गरेको साना तथा मझौला निकायका लागी नेपाल वित्तीय विवरण प्रतिवेदनमान (Nepal Financial Reporting Standards for SMEs) अनुरुप यथार्थ र उचित चित्रण गर्ने वित्तीय विवरणहरु तयारी एवम् प्रस्तुत गर्ने तथा चाहे जालसाजी वा गल्तीबाट होस, सारभूत रुपमा त्रुटीरहित वित्तीय विवरण तयार गर्ने सम्बन्धि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको तर्जुमा गर्ने जिम्मेवारी व्यवस्थापनमा रहेको छ । वित्तिय विवरण तयार गर्दा व्यवस्थापनलाई संस्था विघटन गर्ने, संचालन बन्द गर्ने वा सो बाहेक व्यवहारिक वैकल्पिक विकल्प नभएको अवस्थामा बाहेक, संस्था निरन्तर संचालन हुने क्षमताको मूल्याङ्कन गर्ने, आवश्यक बमोजिम खुलासा गर्ने र निरन्तर संचालनमा आधारित लेखा नीति प्रयोग गरि वित्तीय विवरण तयार गर्ने जिम्मेवारी संस्थाको व्यवस्थापनमा रहेको छ ।

संचालक समिति संस्थाको वित्तीय सम्प्रेषण प्रकियाको रेखादेखाको लागि जिम्मेवारी छ ।

वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणमा लेखापरीक्षकको उत्तरदायित्व

वित्तीय विवरणहरु सम्पूर्ण रुपमा चाहे जालसाजी वा गल्तीबाट होस, सारभूत रुपमा त्रुटिरहित छ वा छैन भन्नेबारे उचित आश्वस्त्ता प्राप्त गर्नु र हाम्रो राय समावेश गरी लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु हाम्रो उद्देश्य हो । उचित आश्वस्त्ता एक उच्च स्तरीय आश्वस्त्ता भएतापनि सारभूत त्रुटीहरु विद्यमान रहेको अवस्थामा समेत लेखापरीक्षणमान अनुरुपै गरिएको लेखापरीक्षणमा समेत उक्त सारभूत त्रुटीहरु सधैं पहिचान हुन्छन भन्ने आश्वस्त्ता रहदैन । गलत प्रस्तुति, जालसाजी वा त्रुटीबाट उत्पन्न हुन सक्दछन् र ती प्रस्तूतिहरुले वित्तिय विवरणको आधारमा प्रयोगकर्ताहरुले लिने आर्थिक निर्णयहरुलाई अलग अलग वा समग्ररुपमा प्रभाव पार्न सक्ने उचित अपेक्षा गरिन्छ भने, उक्त गलत प्रस्तुतिलाई सारभुत रुपमा गलत प्रस्तुति भनिन्छ ।

नेपाल लेखापरीक्षणमान अनुरुप लेखापरीक्षणको कममा हामी व्यवसायीक सन्देह कायम राखी पेशागत निर्णयको अभ्यास गर्दछौं ।

शुशासनको जिम्मेवारी बहन गरेकाहरुलाई प्रासंगिक नैतिक आवश्यकताहरु पालना गरेको जानकारी सहितको विवरण र हाम्रो स्वतन्त्रतामा उल्लेख्य प्रभाव पार्न सक्ने मानिएका सबै सम्बन्ध तथा अन्य कुराहरु साथै सो सम्बन्धि प्रतिरोध बारेमा समेत जानकारी गराउंदछौं ।

वित्तिय विवरण तयार गर्दा संस्थाले अविच्छिन्नता (Going Concern) कायम गर्न सक्ने नसक्ने कुराको पहिचान गर्न व्यवस्थापन जिम्मेवार हुने छ । हामीले लेखापरीक्षण गर्दा संस्थाको अविच्छिन्नतालाई आधार बनाएका छौं।

अन्य कानूनी तथा नियामक निकायका आवश्यकता सम्बन्धि प्रतिवेदन

(क) हामीले लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न आवश्यक ठानेका सूचना तथा स्पष्टीकरणहरु पाएका छौं ।

(ख) हामीले लेखापरीक्षणमा गरेका श्रेस्ताहरुको आधारमा हाम्रो रायमा, **संस्था** को हिसाब किताब ऐन बमोजिम ठीकसंग राखिएको छ ।

(ग) यो प्रतिवेदनसंग सम्बन्धित संलग्न वासलात, आय विवरण, नाफा नोक्सान हिसाब, स्वामित्व अंशमा भएको परिवर्तन विवरण, नगद प्रवाह विवरण र संलग्न अनूसूचिहरु तोकेको ढांचा र तरिका अनुसार तयार गरिनुका साथै **संस्था** ले राखेको हिसाब किताब, वाहीखाना, श्रेस्ता र लेखासंग दुरुस्त रहेका छन् ।

(घ) हामीले लेखा परिक्षणको समयमा **संस्था** को संचालक समिति वा कुनै प्रतिनिधि वा कुनै कर्मचारीले प्रचलित कानून विपरित कुनै कार्य गरेको वा **संस्था** को सम्पत्ति हिनामिना गरेको वा **संस्था** को हानी नोक्सानी गरे गराएको हाम्रो जानकारीमा आएन ।

RAJESH BASTYAL & ASSOCIATES Luzimpat Kathmandu Registered Auditor

स्थान : काठमाण्डौं
मिति: २०८२।६।२८
युडिन:251014RA053684f6wM

नि. राजेश वस्याल एण्ड एसोसिएट्स
दर्तावाल लेखापरीक्षक

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड
का.म.न.पा. १६,वनस्थली, काठमाण्डौ
२०८२ आषाढ मसान्तको वित्तिय स्थितिको विवरण (वासलातं)

विवरण	अनूसुची	यस वर्षको (रु.)	गत वर्षको (रु.)
सम्पत्ति तथा जायजेथा			
बैंक तथा नगद मौज्दात	४.१	२१,२१४,४७१/३७	६,००८,६०६/२५
कर्जा तथा सापट लगानी	४.२	१२७,०१२,७२४/४८	१२८,८७३,६३२/६६
लगानी हिसाब	४.३	१,८२६,४००.००	१,७८७,४००.००
चालू सम्पत्ती	४.४	३१०,०८४/३५	११,१६२/१७
जायजेथा, यन्त्र र उपकरण(खुद)	४.५	६०६,८२६/१५	७५८,५३२/६८
अन्य दीर्घकालीन सम्पत्ति			
स्थगन कर सम्पत्ति			
जम्मा सम्पत्ति तथा जायजेथा		१५०,९७०,५०६/३५	१३७,४३९,३३३/७६
विवरण	अनूसुची	यस वर्षको (रु.)	गत वर्षको (रु.)
शेयर पुंजी तथा कोषहरु			
शेयर पुंजी	४.६	३०,२६८,२००/००	२८,३२२,७००/००
साधारण जगेडा कोष	४.७.१	६,०५७,१७५/९६	४,४६०,०७४/३१
वैधानिक तथा अन्य कोषहरु	४.७.१	६,६८६,९९३/७५	४,४९३,२४४/६८
बचत तथा निक्षेप	४.८	७९,९४२,००३/११	८०,२२२,१२१/२७
बाह्य ऋण तथा सापटी	४.९	१८,१५९,४६४/००	७,७९१,६६५/९२
पूंजीगत अनूदान		-	-
चालू दायीत्व तथा ब्यबस्था			
अन्य दायित्व	४.१०	२,६९९,९४८/२८	२,५९०,१६८/५५
ब्यबस्थाहरु	४.११	७,१५६,७२१/१८	९,५५९,३५१/०२
आयकर दायीत्व			
दीर्घकालीन दायीत्व		-	-
स्थगन कर दायीत्व		-	-
जम्मा शेयर पुंजी तथा कोषहरु		१५०,९७०,५०६/३६	१३७,४३९,३३३/७६
		(0.00)	0.00

लेखा निति र तत्सम्बन्धी टिप्पणीहरु
वित्तिय विवरणहरुको अभिन्न अङ्ग हुन् ।

आजको मितिको संलग्न प्रतिवेदन अनुसार

यशपाल शर्मा घिमिरे कोषाध्यक्ष	भविश्वर घिमिरे अध्यक्ष	नि.राजेश वस्याल एण्ड एसोसियटस दर्तावाल लेखापरीक्षक

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES Luzimpat Kathmandu Registered Auditor

तुल्सीराम घिमिरे सचिव	रामचन्द्र भुषाल लेखा सुपरिवेक्षण समिति संयोजक	कृष्ण प्र. अधिकारी उपाध्यक्ष	भगवती बस्नेत सदस्य

विबेक भट्टराई प्रबन्धक	मोतिलाल पोखरेल सदस्य	भगवती घिमिरे सदस्य	उर्मिला पौडेल सदस्य	प्रकाश घिमिरे सदस्य

मिति: २०८२/०६/२८
स्थान: काठमाण्डौ

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

का.म.न.पा. १६,वनस्थली, काठमाण्डौ

नाफा-नोक्सान हिसावको विवरण (सञ्चालन नतिजा)

२०८१ श्रावण १ देखि २०८२ आषाढ मसान्तसम्मको

सि.नं.	विवरण	अनुसूची	२०८१/०८२ अवधिको रु.	२०८०/०८१अवधिको रु.
१	व्याज आम्दानी	४.१२	१८,१८९,३४३।३४	२०,६८७,५७५।१८
२	जम्मा व्याज खर्च (क)+(ख)		८,५६०,९७९।५२	९,४७६,०८१।६२
	निक्षेपमा व्याज खर्च (क)	४.१३	७,१५६,५२५।५०	८,०८३,३४५।६४
	बाह्य ऋणमा व्याज खर्च (ख)	४.१३	१,४०४,४५४।०२	१,३९२,७३५।९८
	खुद व्याज आम्दानी (१-२)		९,६२८,३६३.८२	११,२११,४९३।५६
३	अन्य सञ्चालन आम्दानी	४.१४	२,१४४,२४६।१०	३,५९४,९८१।७०
	कुल सञ्चालन आम्दानी ((१-२)+३)		११,७७२,६०९।९२	१४,८०६,४७५।२६
४	प्रशासनिक तथा सहकारी कार्यक्रम खर्च			
	कर्मचारी खर्च	४.१५	३,२८३,०९०।७६	३,०७०,२८८।४६
	प्रशासनिक खर्च	४.१६	२,१६८,१८५।५०	१,६४८,४६८।६२
	ह्रास कट्टी खर्च	४.५	१५१,७०६।५३	२४४,७९०।०७
	सहकारी कार्यक्रम खर्च	४.१७	१,२९७,२९१।७५	१,०६३,१७८।२०
	कूल सञ्चालन खर्च		६,९००,२७४।५४	६,०२६,७२५।३५
	ऋण सुरक्षण कोष व्यबस्था (लगानीमा सम्भावित हानी वापत व्यवस्था)	४.१८	(२,२५०,३६४.०१)	४,३६७,७१०.८१
५	आयकर तथा बोनस व्यबस्था पूर्वको सञ्चालन बचत		७,१२२,६९९.३९	४,४१२,०३९।१०
	कर्मचारी बोनस		६४७,५१८.१३	४०१,०९४.४६
६	गत बर्षको नोक्सानी हिसाव समायोजन		-	-
७	आयकर गणना पूर्वको सञ्चालन बचत		६,४७५,१८१.२६	४,०१०,९४४।६३
	संस्थागत आयकर व्यबस्था	४.१९	७४५,०४३।७८	८९७,३०९।६२
८	आयकर व्यबस्था पछिको सञ्चालन बचत		५,७३०,१३७.४८	३,११३,६३५।०१
९	बांडफांड पूर्वको कूल सञ्चालन बचत		५,७३०,१३७.४८	३,११३,६३५।०१
	सञ्चालन बचतको बाँडफाँड			
	साधारण जगेडा कोष	४.७		
	अन्य कोष	४.७		-

हाम्रो आजकै मितिको प्रतिवेदनको आधारमा

यशपाल शर्मा घिमिरे
कोषाध्यक्ष

भविश्वर घिमिरे
अध्यक्ष

नि.राजेश वस्याल एण्ड एसोसियट्स
दर्तावाल लेखापरीक्षक

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Lazimpat Kathmandu
Registered Auditor

तुल्सीराम घिमिरे
सचिव

रामचन्द्र भुषाल
लेखा सुपरिवेक्षण समिति संयोजक

कृष्ण प्र. अधिकारी
उपाध्यक्ष

भगवती बस्नेत
सदस्य

विवेक भट्टराई
प्रबन्धक

मोतिलाल पोखरेल
सदस्य

भगवती घिमिरे
सदस्य

उर्मिला पौडेल
सदस्य

प्रकाश घिमिरे
सदस्य

मिति: २०८२/०६/२८
स्थान: काठमाण्डौ

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

का.म.न.पा. १६, काठमाण्डौ

नगद प्रवाह विवरण

२०८१ श्रावण १ देखि २०८२ आषाढ मसान्तसम्मको

विवरण		यस वर्ष (रु.)	गत वर्षको (रु.)
सञ्चालन गतिविधिबाट नगद प्रवाह			
कर पछिको नाफा/(नोक्सान)		५,७३०,१३७.४८	३,११३,६३५।०१
समायोजन			
१. ह्रास कट्टी	(+)	१५१,७०६।५३	२४४,७९०।०७
२. क्षयीकरण खर्च	(+)		
३. विभिन्न कोषको समायोजन	(+/-)	(१,९३९,२८६।७६	(२,७७४,५०८।४३
४. कर भूक्तानी रकम	(-)		
५.			
सञ्चालन गतिविधिबाट नगद प्रवाह		(१,७८७,५८०.२३)	(२,५२९,७१८.३६)
चालू सम्पत्ति तथा दायित्वमा भएको परिवर्तन			
१. निक्षेप हिसावमा वृद्दि/(कमी)		(२८०,१२६।०८	२,५०७,४१०।१७
२. अन्य दायित्वमा वृद्दि/(कमी)		१०९,७७९।७२	१,४२७,९५१।९९
३. ब्यबस्थामा वृद्दि/(कमी)		(२,४०२,६२९।८४	५,०३६,५४५।९६
४. भूक्तानी दायित्वमा वृद्दि/(कमी)			
५. लगानीमा (वृद्दि)/कमी		(३९,०००।००	११,०००।००
६. चालू सम्पत्तीमा (वृद्दि)/कमी		१,५६१,९८६।००	५६७,६००।१९
७.			
कूल कायृशिल पुँजीबाट नगद प्रवाह		(१,०४९,९९०.२०)	९,५५०,५०८.३१
कूल सञ्चालन गतिविधिबाट नगद प्रवाह (क)		२,८९२,५६७.०५	१०,१३४,४२४.९६
लगानी गतिविधिबाटको नगद प्रवाह			
१. स्थीर सम्पत्ति खरिद		०।००	(८६,०९९।९४
२. स्थीर सम्पत्ति बिक्री			
३. अन्य			
कूल लगानी गतिविधिबाटको नगद प्रवाह (ख)		०।००	(८६,०९९।९४
वित्तिय गतिविधिबाट नगद प्रवाह			
१. शेयर बिक्रीबाट प्राप्त रकम वृद्दि/(कमी)		१,९४५,५००.००	(१,१२५,९००।००
२. बाह्य ऋणमा वृद्दि/(कमी)		१०,३६७,७९८।०८	(८,११६,६६४।०८
कूल वित्तिय गतिविधिबाट नगद प्रवाह (ग)		१२,३१३,२९८.०८	(१९,०५५,२०२.६८)
कूल गतिविधिबाट नगद प्रवाह (क ख ग)		१५,२०५,८६५.१३	८०५,७६०.९४
शूरु नगद तथा बैंक मौज्दात		६,००८,६०६।२५	५,२०२,८४५।३१
चालू आ.व. अन्तको नगद तथा बैंक मौज्दात		२१,२१४,४७१।३८	६,००८,६०६।२५

0.00 (0.00)

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Lazimpat Kathmandu
Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

शेयर पूंजी तथा स्वामित्व

अनुसूची - ४.६

सि. नं.	बिबरण	२०८२ आषाढ मसान्तको रु.			२०८१ आषाढ मसान्तको रु.		
		दर	शेयर संख्या	जम्मा	दर	शेयर संख्या	जम्मा
१	शेयर पुँजी संकलन	१००	३०२,६८२	३०,२६८,२००।००	१००	२८३,२२७	२८,३२२,७००।००
	जम्मा रु.	१००	३०२,६८२	३०,२६८,२००।००	१००	२८३,२२७	२८,३२२,७००।००

बचत तथा निक्षेपहरु

अनुसूची - ४.८

सि. नं.	बिबरणहरु	अनुसूची	२०८२ आषाढ मसान्तको रु.	२०८१ आषाढ मसान्तको रु.
१	आवधिक बचत		३१,००८,५३६।७२	३७,६९८,३०३।९२
२	नियमित बचत		६,९००।००	२,८१९,३५०।००
३	ऐच्छिक बचत		१,८३४,२१४।५८	१,१८१,७६४।२१
४	धान्याञ्चल प्रिमियम प्लस वचत		६१३,२४७।१७	६६२,९५०।९७
५	धान्याञ्चल नियमित बचत		८,१८२,०७४।०३	४९८,९५४।७८
६	वाल बचत		५२४,७८८।९९	३२९,५२४।८७
७	अनिवार्य बचत		२,५७०,९९६।७७	२,१५०,००३।२०
८	जेष्ठ नागरिक बचत		७७,११०।१०	४१,३५४।०७
९	आवधिक बचत (एक वर्ष)		११,०९५,०००।००	६,६८१,०००।००
१०	आवधिक बचत (तिन महिना)		५०,०००।००	(
११	आवधिक बचत (छ महिना)		१,६००,०००।००	३,१३०,०००।००
१२	आवधिक बचत (दुई वर्ष)		२,०६०,०००।००	१,१६०,०००।००
१३	नारी बचत		१२,०७१।०३	६४,४०२।९०
१४	कोपिला बचत		३९,९५५।९१	१२४,९२४।८५
१५	अन्य बचत		१९,९०९,९६२।८९	२३,३२०,८५०।५०
१६	सामाजिक सुरक्षा कोष		३५७,१४५।००	३५८,७४५।००
	जम्मा रु.		७९,९४२,००३।१९	८०,२२२,१२९।२७

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Luzimpat Kathmandu
Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

का.म.न.पा. १६, काठमाण्डौ

जगेडा तथा अन्य कोषहरु

२०८१ श्रावण १ देखि २०८२ आषाढ मसान्तसम्मको

अनुसूची - ४.७

सि. नं.	विवरण	प्रतिशत	यस वर्षको (रु.)	गत वर्षको (रु.)
	गत आ.व.को संचित मुनाफा		-	-
	यस आ.व.को नाफा/(नोक्सान)		५,७३०,१३७.४८	३,११३,६३५.०१
	जम्मा (क)		५,७३०,१३७.४८	३,११३,६३५.०१
	कोष बांडफांड			
	साधारण जगेडा कोष	२५	१,४३२,५३४.३७	७७८,४०८.७५
	विविध कोषहरु			
	संरक्षित पुंजी फिर्ता कोष	२५	१,०७४,४००.७८	५८३,८०६.५७
	सहकारी प्रवर्धन कोष	०.५	२१,४८८.०२	११,६७६.१३
	शेयर लाभांश कोष	७०	२,२४१,२००.०२	१,२१७,८२०.४९
	सहकारी शिक्षा कोष	५	१६०,०८५.७२	८६,९८७.१८
	घाटा पूर्ति कोष	५	१६०,०८५.७२	८६,९८७.१८
	सहकारी विकास कोष	५	१६०,०८५.७२	८६,९८७.१८
	स्थिरिकरण कोष	५	१६०,०८५.७२	८६,९८७.१८
	सामुदायिक विकास कोष	५	१६०,०८५.७२	८६,९८७.१८
	अन्य जोखिम व्यवस्थापन कोष	५	१६०,०८५.७२	८६,९८७.१८
	जम्मा		५,७३०,१३७४८	३,११३,६३५।०१
	अन्य कोष			
			-	-
	जम्मा		(	(
	जम्मा (ख)		५,७३०,१३७४८	३,११३,६३५।०१
	खुद संचित मुनाफा		-	-

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES Lazimpat Kathmandu Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

का.म.न.पा. १६, काठमाण्डौ

इक्युटीमा भएको परिवर्तनको विवरण

२०८१ श्रावण १ देखि २०८२ आषाढ मसान्तसम्मको

अनुसूची - ४.७.१

विवरण	पुंजी कोष	जगेडा कोष	संरक्षित पुंजी फिर्ता कोष	सहकारी पवर्धन कोष	शेयर लाभांश कोष	सहकारी शिक्षा कोष	घाटा पूर्ति कोष	सहकारी विकास कोष	स्थिरिकरण कोष	सामुदायिक विकास कोष	अन्य जोखिम व्यवस्थापन कोष	जम्मा
शुरु मौज्दात	२८,३२२,७००.००	४,४६०,०७४.३१	८२१,९२४.७७	५२,२५५.३२	१,२२९,६७३.९६	५४५,६७४.३९	२९६,४७५.६०	६५७,८१३.८४	२९६,४७५.६०	२९६,४७५.६०	२९६,४७५.६०	३७,२७६,०१८.९९
एकिकरणबाट												०.००
लेखा नीतिहरुमा भएको परिवर्तनको असर												०.००
परिवर्तित मौज्दात												०.००
चुक्ता पुंजी थप /(फिर्ता)	१,९४५,५००.००											१,९४५,५००.००
सम्पत्तिमा भएकम मूल्याङ्कन												०.००
कोषबाट भएको भुक्तानी तथा खर्च		१६४,५६७.२८	(८२१,९२४.७७)	(५२,२५५.३२)	(१,२२९,६७३.९५)							(१,९३९,२८६.७६)
विभिन्न कोषको समायोजन												०.००
यस आ.व. को खुद नाफा बाँडफाँड		१,४३२,५३४.३७	१,०७४,४००.७८	२१,४८८.०२	२,२४१,२००.०२	१६०,०८५.७२	१६०,०८५.७२	१६०,०८५.७२	१६०,०८५.७२	१६०,०८५.७२	१६०,०८५.७२	५,७३०,१३७.४८
अन्तिम मौज्दात	३०,२६८,२००.००	६,०५७,१७५.९६	१,०७४,४००.७८	२१,४८८.०२	२,२४१,२००.०३	७०५,७६०.११	४५६,५६१.३२	८१७,८९९.५६	४५६,५६१.३२	४५६,५६१.३२	४५६,५६१.३२	४३,०१२,३६९.७१

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Lazimpat Kathmandu
Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

का.म.न.पा. १६, काठमाण्डौ

स्थिर सम्पतीमा ह्रासकट्टी विवरण आ.व. २०८१/८२

अनुसूची - ४.५

जायजेथा, यन्त्र र उपकरण

विवरण	जग्गा	भवन	कार्यालय उपकरण	कम्प्युटर	फर्निचर	गाडी	अन्य सम्पत्ती	अमूर्त सम्पत्ति	निर्माणाधिन सम्पत्ति	जम्मा
लागत										
१ श्रावण २०८१ को मौज्दात			१०७,४२४.९०	१४२,४१७.०२	४८८,३७०.४५		२०,३२०.३१			७५८,५३२.६८
थप										-
नि:सर्ग	-	-	-			-	-	-	-	-
आषाढ ३२, २०८२ को मौज्दात	-	-	१०७,४२४.९०	१४२,४१७.०२	४८८,३७०.४५	-	२०,३२०.३१	-	-	७५८,५३२.६८
अन्य संचित ह्रास र क्षयीकरण नोक्सानी										
१ श्रावण २०८१ को मौज्दात	-								-	-
यस वर्षको ह्रासकट्टि	-		२१,४८४.९८	२८,४८३.४०	९७,६७४.०९		४,०६४.०६		-	१५१,७०६.५३
क्षयीकरणको नोक्सानको समायोजन	-	-	-			-	-	-	-	-
नि:सर्ग	-	-	-			-	-	-	-	-
आषाढ ३२, २०८२ को मौज्दात	-	-	२१,४८४.९८	२८,४८३.४०	९७,६७४.०९	-	४,०६४.०६	-	-	१५१,७०६.५३
परल मूल्य										
१ श्रावण २०८१ को मौज्दात	-	-	१०७,४२४.९०	१४२,४१७.०२	४८८,३७०.४५	-	२०,३२०.३१	-	-	७५८,५३२.६८
आषाढ ३२, २०८२ को मौज्दात	-	-	८५,९३९.९२	११३,९३३.६२	३९०,६९६.३६	-	१६,२५६.२५	-	-	६०६,८२६.१५

धितो (यदि छ भने)

बैंक ऋणहरु रु......का जायजेथा, प्लान्ट र उपकरणमा सुरक्षित छन्...............। (२०........)

निर्माणाधिन जायजेथा, प्लान्ट र उपकरण

निर्माणाधिन सम्पत्तिको परल मूल्यमा रु.......समावेश छ जसको सम्बन्ध......सँग छ। भवनहरुको लागत त्यस सम्पत्ति पुरा र प्रयोगको लागी उपलब्ध भए पश्चात मात्र ह्रास हुनेछ्। सम्पत्ति सम्पन्न गर्नको लागी अनुमानीत थप लागत र जसमा समूहले कानुनी प्रतिबद्धता जनाएको छन्, त्यो रु..... हो।

जायजेथा, यन्त्र र उपकरण मा हानी/क्षयिकरण /दुर्वलता

कुनै जायजेथा, यन्त्र र उपकरण मा हानी/क्षयिकरण /दुर्वलता भएको छैन।

जायजेथा, यन्त्र र उपकरणको सन्दर्भमा, संस्थाले परिवर्तन वा संक्रमणको मितिमा मानित लागत छुटको सुबिधाको लाभ उठाएको छ। खुद ब्लक किताबी मूल्य लाई नै कुल ब्लक किताबी मूल्य मानिएको छ।

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Lazimpat
Kathmandu
Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

का.म.न.पा. १६, काठमाण्डौ

स्थिर सम्पतीमा ह्रासकट्टी विवरण आ.व. २०८१/८२ (आयकर प्रयोजनका लागी)

ह्रासकट्टि दफा १९ बमोजिम								
विवरण	वर्ग क		वर्ग ख			वर्ग ग	वर्ग घ	
	जग्गा	भवन	कार्यालय उपकरण	कम्प्युटर	फर्निचर	गाडी	अन्य सम्पत्ती	जम्मा
शुरुको ह्रासआधार १ श्रावण २०८१			१०७,४२४.९०	१४२,४१७.०२	४८८,३७०.४५	-	२०,३२०.३१	७५८,५३२.६८
श्रावण देखी पौष २०८१ अन्तिम सम्मको थप		-			-	-	-	-
माघ देखी चैत २०८१ अन्तिम सम्मको थप		-		-	-	-	-	-
बैशाख देखी असार २०८२ अन्तिम सम्मको थप		-			-	-	-	-
ग्राह्य थप मौज्दात		-	-	-	-	-	-	-
यस वर्षको नि:सर्ग		-						-
यस वर्षको ह्रासआधार	-	-	१०७,४२४.९०	१४२,४१७.०२	४८८,३७०.४५	-	२०,३२०.३१	७५८,५३२.६८
ह्रासकट्टि दर		५%	२५%	२५%	२५%	२०%	१५%	
यस वर्षको ह्रासकट्टि		-	२६,८५६.२३	३५,६०४.२६	१२२,०९२.६१	-	३,०४८.०५	१८७,६०१.१४
सिमा भन्दा बढी थप मौज्दात		-	-	-	-	-	-	-
मर्मत खर्चको सिमा भन्दा बढी भएको खर्च		-	-	-	-	-	-	-
ह्रासआधार अर्को वर्षको लागी	-	-	८०,५६८.६८	१०६,८१२.७७	३६६,२७७.८४	-	१७,२७२.२६	५७०,९३१.५४

मर्मत र सम्भार खर्च दफा १६ बमोजिम					
सम्पत्तिको वर्ग	ह्रासआधार	स्विकार्य खर्च	वास्तविक खर्च	मर्मत तथा सम्भार खर्च मान्य हुने	पूंजीकृत
भवन	-	-		-	-
कार्यालय उपकरण	१०७,४२५	७,५२०	-	-	-
कम्प्युटर	१४२,४१७	९,९६९	-	-	-
फर्निचर	४८८,३७०	३४,१८६	-	-	-
गाडी	-	-	-	-	-
अन्य सम्पत्ती	२०,३२०	१,४२२	-	-	-
जम्मा	७५८,५३३	५३,०९७	-	-	-

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

कर्जा तथा सापट

अनुसूची -४.२

सि.नं.	बिबरणहरु	२०८२ आषाढ मसान्तको रु.	२०८१ आषाढ मसान्तको रु.
१	अटो कर्जा	३,४२१,७२७।९३	१,६७६,२५७।०८
२	व्यबसायिक कर्जा	१७,७९७,४७१।५०	१६,८५१,२७६।०८
३	सुविधा कर्जा	२४२,२५८।९०	९९८,६३०।२७
४	घर जग्गा कर्जा	२१,६२०,९९९।७०	२६,१२५,८०१।३७
५	व्यक्तिगत कर्जा	७७,५०५,९०९।१४	७३,६२३,७४६।४२
६	खुद्रा कर्जा	६,४२४,३५७।३१	९,५९७,९२१।४४
	जम्मा रु.	१२७,०१२,७२४।४८	१२८,८७३,६३२।६६

शेयर तथा अन्य लगानी

अनुसूची - ४.३

सि.नं.	बिबरणहरु	२०८२ आषाढ मसान्तको रु.	२०८१ आषाढ मसान्तको रु.
शेयर लगानी			
१	जिल्ला सहकारी संघ लि.	१०,०००।००	१०,०००।००
२	प्रभु (हब) कोअपरेटिभ सर्भिस लि.	१००,०००।००	१००,०००।००
३	महेन्द्र नारायण निधि मेमोरियल स्वा.स.संस्था लि.	१००,०००।००	१००,०००।००
४	राष्ट्रिय सहकारी बैंक लिमिटेड (एनसिबिएल)	१०,०००।००	१०,०००।००
५	नेपाल बचत तथा ऋण के.स. संघ लि. (नेफ्स्कुन)	१,११२,४००।००	१,११२,४००।००
६	नेपाल सहकारी बैंक लि.(प्रस्तावित)	१००,०००।००	१००,०००।००
७	काठमाण्डौ बचत तथा ऋण स. संस्था लि. (कास्कुन)	३९४,०००।००	३५५,०००।००
	जम्मा रु.	१,८२६,४००।००	१,७८७,४००।००
बैंक मुद्धती			
१	नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रिय सहकारी संघ लि.	-	-
२	काठमाण्डौ बचत तथा ऋण सहकारी संघ लि	-	-
	जम्मा रु.	-	-
अन्य गैर वित्तीय लगानी			
१	Ieterest Receivable	-	
	जम्मा रु.	-	-
	जम्मा रु.	१,८२६,४००।००	१,७८७,४००।००

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Lazimpat Kathmandu
Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

नगद तथा बैंक मौज्दात

अनुसूची - ४.१

सि.नं.	बिबरणहरु	२०८२ आषाढ मसान्तको रु.	२०८१ आषाढ मसान्तको रु.
१	ग्लोबल आईएमई बैंक लिमिटेड (च. खाता नं. ०१००१०१००००४६३)	२,४२७,८४३।०३	१,२६३,२१९।९८
२	शेयर लाभाश खाता (कास्कुन) (खाता नं. ८०००००९३२)	४१,२६०।१७	२९,१८८।०६
३	ऐच्छिक बचत खाता (कास्कुन) (खाता नं. OS00015)	३८३,३६९।३६	२४३,३१६।७४
४	नियमित मासिक बचत खाता (कास्कुन)(खाता नं. MRS00001003)	३७,०९८।८७	२८,२३८।६६
५	खल्ती मर्चेन्ट	३४६,५८४।००	(
६	खल्ती पे ग्रुप	३५६,०८४।८६	ढ९७६।००ण
७	कुमारी बैंक लिमिटेड (च. खाता नं. ०६१००३४३७५१००००१)	९८,४०९।४८	१२४,०५५।३२
८	राष्ट्रिय सहकारी बैंक लिमिटेड (एनसिबिएल) (खाता नं. १५-००१२२-३)	४३,१७७।९९	४३,१७७।९९
९	नेपाल बचत तथा ऋण के.स. संघ लि. (नेफस्कुन) (खाता नं. ३००२०००१२५८)	५१८,९५९।२७	१४९,१०४।०५
१०	शेयर लाभाशं खाता (नेफस्कुन) (खाता नं. ३०१००४३९२)	१८,५४२।९०	१८,३२६।८६
११	नियमित बचत खाता (नेफस्कुन) (खाता नं. ३००१०००४६५८)	७४,९४४।३१	६५,९५६।८७
१२	प्रभ म्यानेजमेण्ट प्रा.लि.	१००,०००।००	१००,०००।००
१३	प्राईम कमर्सियल बैंक लिमिटेड (खाता नं. १२२००२३५ CA)	६६४,४५६।३१	५०९,१३२।१०
१४	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक लिमिटेड (खाता नं. ११९०१००००२२६७००१)	३०,०१८।००	३०,०१८।००
१५	सानिमा बैंक लिमिटेड (च.खाता नं. ०३८०१००१००००७१५)	१००।००	१००।००
१६	सानिमा बैंक लिमिटेड (कल खाता नं. ०३८०१०५१००००५०)	२७,६५०।०७	२७,६५०।०७
१७	साग्रीला डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड (कल खाता नं. ०४०१००००२०१७२६०००००	१३,९२९,७५२।९३	२,०७८,४१०।५५
१८	साग्रीला डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड (च. खाता नं. ०४०००८००२०१७२६०००००	१००।००	१००।००
	जम्मा बैंक	१९,०९८,३५१।५५	४,७०९,०१९।२५
१९	नगद	२,११३,६६४।८२	१,२९९,५८७।००
२०	सानो नगदी कोष	२,४५५।००	(
	जम्मा रु.	२१,२१४,४७१।३७	६,००८,६०६।२५

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

पेश्की, अग्रिम भुक्तानी, मौज्दात, धरौटी

अनुसूची -४.४

सि.नं.	बिबरणहरु	२०८२ आषाढ मसान्तको रु.	२०८१ आषाढ मसान्तको रु.
१	अग्रिम कर कट्टी पाउनु पर्ने	१२,४६८।३३	१०,८६५।१४
२	अग्रिम कर भूक्तानी	(	२९७।०३
३	अग्रिम भूक्तानी	(	(
४	पाउनु पर्ने व्याज हिसाव (Interest Receivable A/c)	(	(
५	मसलन्द तथा छपाई मौज्दात	(	(
६	अन्य	(	(
७	अन्य पेश्की		
	अन्य	२९७,६१६।०२	(
	जम्मा रु.	३१०,०८४।३५	११,१६२।१७

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

बाह्य ऋण तथा सापटी

अनुसूची -४.९

सि. नं.	बिबरणहरु	२०८२ आषाढ मसान्तको रु.	२०८१ आषाढ मसान्तको रु.
१	कास्कुन	३,०८७,४६४।००	१,६६६,६६६।००
२	नेफ्स्कुन	११,२००,०००।००	६,१२४,९९९।९२
३	नेफ्स्कुन (अधिविकर्ष)	३,८७२,०००।००	(
	जम्मा रु.	१८,१५९,४६४।००	७,७९१,६६५।९२

दायित्व - खर्च व्यवस्था तथा भुक्तानी गर्नु पर्ने रकम

अनुसूची -४.१०

३क्षीग्भ्	बिबरणहरु	२०८२ आषाढ मसान्तको रु.	२०८१ आषाढ मसान्तको रु.
१	घर भाडा कर	१३,१९१।२४	४८,३९६।००
२	लेखा परीक्षण शूल्क कर	१,९४५।००	७५०।००
३	बैठक भत्ता कर	(	१,१२५।००
४	भुक्तानी बाकी ब्याज कर	२२७,९४०।०७	२२५,८७४।३९
५	सुरक्षा कर	११,६३५।८३	८,५८९।९३
६	पारिश्रमिक आयकर	(	(
७	अग्रिम कर कट्टी (आपुर्ति)	७,६५६।६२	७,४२६।३१
८	लेखा परीक्षण शूल्क	५५,७५०।००	५५,७५०।००
९	भुक्तानी बाकी ब्याज	२,९६९।६१	२८५,७२०।०३
१०	भुक्तानी बाकी ब्याज (म्याद ननाघेको	(	(
११	अबधि समाप्तीका बचत	-	-
१२	कर्मचारी बोनस व्यवस्था	६४७,५१८।१३	४०१,०९४।४६
१३	कर्मचारी बोनस कर	४,०१०।९४	२,२४२।८१
१४	अन्य कर दायित्व	(	९९,९२५।३५
१५	लाभांश कर	४१,०९६।२४	३८,८००।०७
१६	अन्य दायित्व	१,६८६,२३४।६०	१,४१४,४७४।२०
	जम्मा रु.	२,६९९,९४८।२८	२,५९०,१६८।५५

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Lazimpat Kathmandu
Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

अनुसूची -४.११

कर दायित्व तथा ब्यबस्थाहरु

सि. नं.	बिबरणहरु	२०८२ आषाढ मसान्तको रु.	२०८१ आषाढ मसान्तको रु.
१	आयकर व्यवस्था	७४५,०४३।७८	८९७,३०९।६२
२	लगानीमा सम्भावित हानी वापत व्यवस्था	६,४११,६७७।४०	८,६६२,०४१।४०
३	व्याज मुल्तवी हिसाव (Interest Suspense A/c)	(	(
४	अन्य दायित्व	(	(
५	**अन्य व्यवस्था**		
	कर्मचारी सुविधा तथा व्यवस्था	(	(
	जम्मा रु.	७,१५६,७२१।१८	९,५५९,३५१।०२

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Luzimpat Kathmandu
Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

व्याज आम्दानी

अनुसूची -४.१२

सि. नं.	बिबरण	अनुसूची	२०८१/०८२ अवधिको रु.	२०८०/०८१ अवधिको रु.
१	कर्जा तथा सापटबाट व्याज आम्दानी		१८,०९९,१२०।५८	२०,६०२,५४०।८३
	कर्जाबाट व्याज आम्दानी		१८,०९९,१२०।५८	२०,६०२,५४०।८३
	अन्य कर्जाबाट व्याज आम्दानी			
२	बैंक तथा अन्यबाट व्याज आम्दानी		९०,२२२।७६	८५,०३४।३५
	बैंक बाट व्याज आम्दानी		९०,२२२।७६	८५,०३४।३५
	सहकारी बैंक बाट व्याज आम्दानी		(	(
३	विविध			
	जम्मा		१८,१८९,३४३।३४	२०,६८७,५७५।१८

व्याज खर्च

अनुसूची - ४.१३

सि. नं.	बिबरण	अनुसूची	२०८१/०८२ अवधिको रु.	२०८०/०८१ अवधिको रु.
१	जम्मा बचतमा ब्याज खर्च		७,१५६,५२५।५०	८,०८३,३४५।६४
	बचतमा ब्याज खर्च		७,१५६,५२५।५०	८,०८३,३४५।६४
२	बाह्य ऋणमा ब्याज खर्च		१,४०४,४५४।०२	१,३९२,७३५।९८
	ऋणमा ब्याज खर्च		१,४०४,४५४।०२	१,३९२,७३५।९८
	जम्मा		८,५६०,९७९।५२	९,४७६,०८१।६२

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES Lazimpat Kathmandu Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

अन्य सञ्चालन आम्दानी

अनुसूची - ४.१४

सि. नं.	बिबरण	अनुसूची	२०८१/०८२ अवधिको रु.	२०८०/०८१ अवधिको रु.
१	**बिलम्ब शुल्क**		(	(
	बचतमा जरिवाना		(	(
	ऋणमा जरिवाना		(	(
२	**बिबिध आम्दानी**		२,१४४,२४६।१०	३,५९४,९८१।७०
	प्रवेश शुल्क		१९८,९००।००	१२७,५००।००
	लगानीमा हर्जाना		४०४,२९५।१८	१,६३२,३६२।२६
	सेवा शुल्क		१,३३५,८५०।००	१,३८९,४६०।००
	खाता बन्द शुल्क		९०,११६।८३	१२५,१०५।९२
	अन्य विविध आम्दानी		११५,०८४।०९	३२०,५५३।५२
३	**लाभांश आम्दानी**		(	(
	डिभिडेन्ड आम्दानी		(	(
	जम्मा		२,१४४,२४६।१०	३,५९४,९८१।७०

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Lazimpat Kathmandu
Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

अन्य सञ्चालन खर्च

अनुसूची - ४.१५,४.१६ र ४.१७

सि.नं.	बिबरण	अनुसूची	२०८१/०८२ अवधिको रु.	२०८०/०८१ अवधिको रु.
१	तलव भत्ता		३,०९३,१२८।२६	२,९१४,०३८।४७
२	दशैं भत्ता		१८९,९६२।५०	१५६,२४९।९९
	जम्मा कर्मचारी खर्च	१४.१५	३,२८३,०९०।७६	३,०७०,२८८।४६
१	घर भाडा		४८३,९९६।००	४८३,९९६।००
२	मसलन्द तथा छपाई		३१,५१८।४५	३७४,०२२।३५
३	लेखा परीक्षण शुल्क		५६,५००।००	५६,५००।००
४	आ. लेखा परीक्षण शुल्क		९०,०००।००	३३,९००।००
५	विविध खर्च		४५,०२३।३२	१२५,९२६।८५
६	सदस्यता शुल्क		६००।००	६,८२१।००
७	कार्यालय खर्च /कार्यालय संचालन खर्च		३,५१०।००	३७,९००।००
८	विद्युत तथा पानी महसूल		३५,६२८।००	२२,६८०।००
९	टेलिफोन/संचार/इन्टरनेट महसूल		५८,५५०।००	४२,३००।००
१०	ईन्धन तथा परिवहन खर्च		४८,७७५।००	४८,६५५।००
११	मर्मत तथा संभार		१३,०६०।००	३०,४१४।८९
१२	सफ्टवेयर नविकरण / मर्मत खर्च		४४,०७०।००	४४,०७०।००
१३	खाजा तथा अतिथि सत्कार खर्च		९६,६०९।२५	१०८,४८३।४८
१४	बैंक कमिसन		१,२१५।३०	१,०००।००
१५	बाह्य ऋण सेवा शुल्क		१२७,२९०।००	(
१६	ढुकुटी,कारोवार काउन्टर र मार्गस्थल नगदको विमा शुल्क		१४,५६८।००	१८,६६५।००
१७	खल्तीका लागी एस.एम.एस.शुल्क		(	३१,३००।००
१८	क्लाउड शुल्क		४४,९३७।३६	३२,०३५।५२
१९	वार्षिक उत्सब खर्च		२२,५००।००	७८०।००
२०	नगरपालिका कर		(	(
२१	आयकर		(	(
२२	विलम्ब शुल्क तथा जरिवाना		८२,०६४।८२	२७,०७३।०३
२३	तालिम तथा प्रशिक्षण खर्च		५५६,२३५।००	२१,१२५।००
२४	विज्ञापन खर्च		२०,०००।००	१६,६१०।५०
२५	क्यालेण्डर खर्च		५,०००।००	५,०००।००
२६	भ्रमण खर्च		६६,०००।००	७६,२१०।००
२७	सामाजिक रिती रिवाज खर्च		२२०,५३५।००	(
२८	प्रमोसन खर्च		(	३,०००।००
	जम्मा प्रशासनिक खर्च	१४.१६	२,१६८,१८५।५०	१,६४८,४६८।६२
१	तालिम तथा प्रशिक्षण खर्च		(	(
२	वार्षिक साधारण सभा खर्च		१,१८०,४९१।७५	९४०,५७८।२०
३	संचालक भत्ता		११६,८००।००	१२२,६००।००
	कुल संस्थागत खर्च	१४.१७	१,२९७,२९१।७५	१,०६३,१७८।२०
	कूल खर्च रु.		६,७४८,५६८।०१	५,७८१,९३५।२८

धान्याञ्चल

RAJESH BASIYAL & ASSOCIATES
Lazimpat Kathmandu
Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

कर्जा नोक्सानी व्यवस्था

अनुसूची - ४.१८

सि.नं.	बिबरणहरु	अनुसूची	२०८२ आषाढ मसान्तको रु.	२०८१ आषाढ मसान्तको रु.
१	यस बर्षको जोखिम कर्जा व्यवस्था (लगानीमा सम्भावित हानी वापत व्यवस्था)		६,४११,६७७।४०	८,६६२,०४१।४०
	जम्मा रु.		६,४११,६७७।४०	८,६६२,०४१।४०
२	गत बर्षको		८,६६२,०४१।४०	४,२९४,३३०।५९
	जम्मा रु.		८,६६२,०४१।४०	४,२९४,३३०।५९
	बघघट		(२,२५०,३६४.०१)	४,३६७,७१०।८१

कर्जाको वर्गीकरण

सि.नं.	बिबरणहरु		२०८२ आषाढ मसान्तको रु.	२०८१ आषाढ मसान्तको रु.
१	असल ऋण (भाखा ननाघेका वा भाखा नाघी ३ महिना व्यतित नभएको र सदस्यहरुको बचतको सुरक्षणमा प्रवाह गरेको ऋण)		११९,२९१,४०९।७०	११५,६३४,०६८।१०
२	कमसल ऋण (३ देखि ६ महिनासम्म भाखा नाघेका ऋण)		(	(
३	संकास्पद ऋण (६ देखि १२ महिनासम्म भाखा नाघेका ऋण)		३,८५०,०७९।२०	८,८२१,३२८।९८
४	खराब ऋण (१२ महिनाभन्दा बढीले भाखा नाघेका ऋण)		३,८७१,२३५।५८	४,४१८,२३५।५८
	जम्मा रु.		१२७,०१२,७२४।४८	१२८,८७३,६३२।६६

०.००

कर्जा नोक्सानी व्यवस्था

सि.नं.	बिबरणहरु		२०८२ आषाढ मसान्तको रु.	२०८१ आषाढ मसान्तको रु.
१	असल ऋण (१%)		१,१९२,९१४।१०	१,१५६,३४०।६८
२	कमसल ऋण (२५%)		(	(
३	संकास्पद ऋण (५० %)		१,३४७,५२७।७२	३,०८७,४६५।१४
४	खराब ऋण (१००%)		३,८७१,२३५।५८	४,४१८,२३५।५८
	जम्मा रु.		६,४११,६७७।४०	८,६६२,०४१।४०

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड

संस्थागत आयकर व्यबस्था

अनुसूची -४.१९

सि. नं.	बिबरणहरु	खर्च तथा आम्दानी विवरण	२०८२ आषाढ मसान्तको रु.
१	कर व्यवस्था अगाडीको नाफा		६,४७५,१८१।२६
	कट्टि गर्न नपाईने खर्चहरुः		२९४,८१२।५२
	बिविध खर्च		
	अधिक ऋण सुरक्षण कोष व्यबस्था	६१,०४१.१७	
	आयकर	-	
	नगरपालिका कर	-	
	विलम्ब शुल्क तथा जरिवाना	८२,०६४.८२	
	ह्रास कट्टी खर्च (नाफा-नोक्सान हिसाव अनुसार)	१५१,७०६.५३	
	न्यूनः कट्टि गर्न पाईने खर्चहरुः		१८७,६०१.१४
	ह्रास कट्टी खर्च (आयकर अनुसार)	१८७,६०१.१४	
२	जम्मा नाफा		६,५८२,३९२।६४
	न्यून कर नलाग्ने आम्दानीहरुः		
	लाभाँश आम्दानी		(
	संघीय सहकारी ऐन को दफा ६८ को उपदफा (२) को खण्ड (क) वमोजिम जगेडा कोषमा छुट्याएको रकम		१,६१८,७९५।३२
	संघीय सहकारी ऐन को वफा ६९ को उपदफा (२) वमोजिम संरक्षित पुंजी फिर्ता कोषमा जम्मा गरेको रकम		१,२१४,०९६।४९
	संघीय सहकारी ऐन को दफा ७० को उपदफा (२) वमोजिम सहकारी प्रबर्द्धन कोषमा जम्मा गरेको रकम		२४,२८१।९३
३	गत आ.ब.वाट जिम्मेवारी सरेको व्यवसायको नोक्सानी (दफा २०.१.ख)		(
४	जम्मा करयोग्य आम्दानी		३,७२५,२१८।९१
५	कर व्यवस्था		७४५,०४३।७८
	अग्रिमकरकट्टिमा आयकर समायोजन		(
६	तिर्नुपर्ने कर		७४५,०४३।७८

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Lazimpat Kathmandu
Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड
का.म.न.पा. १६, काठमाण्डौ
आ.व. २०८१ / २०८२

लेखा निति र तत्सम्बन्धी टिप्पणीहरु

१ संस्थाको सामान्य परिचय

"स्वरोजगार विकासको पूर्वाधार : धान्याञ्चल नै एकमात्र आधार" भन्ने मूल नारालाई आत्मसात गरी यस सहकारी संस्था सहकारी ऐन, २०४८ (संशोधन सहित) अन्तर्गत डिभिजन सहकारी कार्यालय, काठमाडौमा दर्ता (दर्ता नं. २३३२।०६५।६६,मिति २०६६/३/५) भएको हो ।यसको मुख्य कार्यालय का.म.न.पा. १६,वनस्थली, काठमाण्डौमा रहेको छ। साथै काठमाण्डौ महानगरपालिकावाट मिति २०७५/५/१२ गते व्यवसाय दर्ता प्रमाण पत्र नं. ४७९४ समेत लिएको छ। संस्थाले मिति २०६६.०४.०६ मा आन्तरिक राजस्व विभाग बाट पान नं. ३०३६९७४५१ लिएको छ।

२ वित्तीय विवरण प्रस्तुतीकरणको आधार:

संस्थाको कारोवारको लेखा, लेखाका सर्वमान्य सिद्धान्त, नेपाल लेखामान बोर्डले जारी गरेको साना तथा मझौला निकायका लागी नेपाल वित्तीय प्रतिवेदन मान (Nepal Financial Reporting Standards for Small and Medium -sized Entities –NFRS for SMEs) अनुरुप,प्रचलित ऐन नियम र सहकारी ऐन २०७४ को निति निर्देशन तथा मापदण्ड अनुसार राखिएको छ ।

वित्तीय विवरणहरु ऐतिहासिक लागत वा उचित मूल्यमा तयार गरिएको छ र लागू हुने हदसम्म पालना गरिएको छ ।

३ आधारभुत लेखामान नितिहरु / प्रमुख लेखा नितिहरु र तत्सम्बन्धी टिप्पणीहरु

३.१ जायजेथा, यन्त्र र उपकरण (स्थिर सम्पत्ति) तथा ह्रास कट्टी:

क) स्थिर सम्पत्तिहरुलाई ऐतिहासिक लागत अवधारणा *(Historical Cost Concept) को आधारमा लेखांकन गरिएको छ ।*

ख) स्थिर सम्पत्तिहरुको ह्रास कट्टी व्यवस्थापनको निर्णय बमोजिम (सम्पत्तिको उपयोगी जीवनकाल (Useful Life) अनुसारले घट्दो दरमा हिसाब गरी नाफा नोक्सान हिसाबमा खर्च लेख्ने निती लिएको छ ।

ग) जायजेथा, यन्त्र र उपकरणको सन्दर्भमा, संस्थाले परिवर्तन वा संक्रमणको मिति (Date of Transition) मा मानित लागत छुटको सुविधाको लाभ उठाएको छ । खुद ब्लक किताबी मूल्य लाई नै कुल ब्लक किताबी मूल्य मानिएको छ ।

३.२ लगानी

विभिन्न संघ संस्थाहरुको शेयरमा गरिएको लगानीलाई परल मोलको आधारमा लेखाङ्कन गरिएको छ ।

३.३ आम्दानी र खर्चको लेखाङ्कन विधि (Accounting Treatment)

तोकिएका नेपाल वित्तीय प्रतिवेदन मान वा नेपाल लेखामान बमोजिम वित्तीय विवरणहरु तयार गर्नु सम्बन्धित निकाय वा संस्थाको व्यवस्थापनको दायित्व रहन जान्छ । साधारणतया संस्थाले आम्दानी र खर्चको लेखाङ्कन प्रोदभावी आधार (Accrual Basis) मा गरेको छ ।

३.४ ब्याज गणना गर्ने तरिका:

क) निक्षेप खाताहरुमा ब्याज प्रदान गर्दा र कर्जा सापटीमा ब्याज लिंदा कम्प्युटर गणना आधार मानि गणना गरिएको छ ।

ख) कर्जा सापटीको ब्याज असुली भएको आधारमा आम्दानी जनाईएको छ ।

३.५ आयकर तथा व्यबस्था:

विद्यमान आयकर ऐन तथा नियमावली बमोजिम आयकरको निमित्त व्यवस्था गर्ने गरीएको छ ।

RAJESH BASTIYAL & ASSOCIATES Lazimpat Kathmandu Registered Auditor

३.६ *कर्जा नोक्सानी व्यवस्था:*
कर्जा सापटमा सहकारी क्षेत्र वित्तीय प्रतिवेदन ढाचा (लेखा नीति, लेखा सुचा र लेखा मापदण्ड) २०७६ मुताविक जोखिम वर्गीकरणको आधारमा १ प्रतिशत देखि १०० प्रतिशत सम्म सम्भावित कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गरिएको छ।

३.७ **कर्मचारी अवकाश सम्बन्धि व्यवस्था :**

कर्मचारी उपदान तथा संचित विदा वापतको कुनै पनि व्यवस्था गरिएको छैन ।

३.८ *व्यवसाय चालूको अवधारणा*
(Going Concern Concept)

संस्थाको वित्तीय विवरण निरन्तर निकाय *(Going Concern)* *को आधारमा तयार सञ्चालन गरिएको छ ।*

३.१० *कोष हिसाव:*
क) सहकारी प्रबर्द्दन कोष

गत आ.व. सम्मको सहकारी प्रबर्द्दन कोषको रकम बाट महानगर सहकारी प्रबर्द्दन कोष खातामा मिति २०८१/९/२९ गते रु. ११,६७६.१३ पैसा जम्मा भुक्तानी गरी बचेको रु. ४०,५७९.१९ पैसा साधारण जगेडा कोषमा स्थानान्तर गरिएको छ। जसबाट कुनै लाभांस कर दायित्व सिर्जना हुँदैन।

ख) शेयर लाभांस कोष

यस वर्षको शुरुमा शेयर लाभांस कोषमा रहेको रु.१२,२९,६७३.९५मध्ये यस वर्ष रु. ११,०५,६८५.८७ पैसा शेयर लाभांस वापत बितरण गरिएको छ र वितरित रकम मा रु.५५,२८४.२९ लाभांस कर कट्टी गरी दाखिला भएको छ। बाँकी रु. १,२३,९८८.०८ पैसा जगेडा कोषमा स्थानान्तर गरिएको छ। जसबाट कुनै लाभांस कर दायित्व सिर्जना हुँदैन।

ग) संरक्षित पुंजी फिर्ता कोष

यस वर्षको शुरुमा संरक्षित पुंजी फिर्ता कोषमा रहेको रु.८,२१,९२४.७७ मध्ये यस वर्ष रु. ८,२१,९२४.७७ पैसा बितरण गरिएको छ र वितरित रकममा रु.४१,०९६.२४ लाभांस कर कट्टी गरी दाखिला भएको छ।

३.११ *सम्बन्धित मानहरुको पालना*

संस्थाले नेपाल लेखामान वोर्डद्वारा जारी गरेका र नेपाल चार्टर्ढ एकाउन्टेन्ट्स संस्थाले लागू गरेको नेपाल लेखामान, नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान अनुसार पुनर्ताजगी *(Restated)* *गर्नु पर्ने देखिएको छैन ।.*

३.१२ *विगत वर्षका तथ्यांकहरु*

तुलना गर्न सजिलोको लागि आवश्यकता अनुसार विगत वर्षका तथ्यांकहरुलाई वर्गिकरण वा पुर्नवर्गिकरण गरिएको छ ।

RAJESH BASHYAL & ASSOCIATES
Lazimpat Kathmandu
Registered Auditor

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड
का.म.न.पा. १६, काठमाण्डौ
आ.व. २०८१/८२ को पर्ल्स विश्लेषण (PEARLS Analysis)

सुचक	उद्देश्य	विवरण / सुत्र	नतिजा	लक्ष्य	कैफियत - नतिजा
P	Protection : सुरक्षण				
P1	१२ महिना भन्दा बढि भाखा नाघेको ऋणमा सुरक्षण	१२ महिना भन्दा बढि भाखा नाघेको ऋणको लागि छुट्याइएको कोष र १२ महिना भन्दा बढि भाखा नाघेको सम्पूर्ण ऋण रकम ।	१००%	१००%	९९ प्रतिशत नराम्रो
P2	१२ महिना भन्दा कम भाखा नाघेको ऋणमा सुरक्षण	१२ महिना भन्दा कम भाखा नाघेको ऋणको लागि छुट्याइएको कोष र १२ महिना भन्दा कम भाखा नाघेको सम्पूर्ण ऋण रकम ।	३५%	३५%	३५प्रतिशत कम आएमा नराम्रो
P2x	भाखा ननाघेको ऋणमा सुरक्षण (असल ऋणका लागी व्यवस्था)	भाखा ननाघेको ऋणको लागि छुट्याइएको कोष र भाखा ननाघेको सम्पूर्ण ऋण रकम ।	१%	१%	
E	Effective Financial Structure : प्रभावकारी वित्तिय संरचना				
E1	कुल सम्पत्तिमा शुद्ध ऋणको अनुपात	शुद्ध ऋण लगानी *१०० /कुल सम्पत्ति	८०%	७०%-८०%	कम -नराम्रो , बढी - जोखिम
E5	कुल सम्पत्तिमा बचतको अनुपात	बचत/निक्षेप *१०० /कुल सम्पत्ति	५३%	७०%-८०%	बढी - दायीत्व बढी ,कम -सम्पत्ति बढी
E6	कुल सम्पत्तिको अनुपातमा वाह्य ऋण	वाह्य ऋण *१०० /कुल सम्पत्ति	१२%	५%	राम्रो ० % , बढीमा ५ % सम्म
E7	कुल सम्पत्तिमा शेयर पुजीको अनुपात	सदस्यको शेयर पुंजी *१०० /कुल सम्पत्ति	२०%	१०%-२०%	१० प्रतिशत भन्दा बढि -२० प्रतिशत वा सो भन्दा कम
E8	कुल सम्पत्तिको अनुपातमा संस्थागत पुजी	संस्थागत पुंजी (संस्थाको हक लाग्ने तर सदस्यहरुको हक नलाग्ने पुंजी) *१०० /कुल सम्पत्ति	८%	१०% न्युनतम	१० प्रतिशत वा सो भन्दा बाढ
A	Assets Quality : सम्पत्तिको गुणस्तर				
A1	भाखा नाघेको ऋणको अनुपात	कुल भाखा नाघेको ऋण *१००/कुल लगानीमा रहेको ऋण	६%	५%	अधिकतम
A2	आय आर्जन नगर्ने सम्पत्तिको अनुपात	आय आर्जन नगर्ने सम्पत्ति *१०० /कुल सम्पत्ति	१५%	५%	अधिकतम
R	Rate of Return and Cost: प्रतिफल तथा लागत दर				
R9	औषत कुल सम्पत्तिमा कुल सञ्चालन खर्चको अनुपात	कुल सञ्चालन खर्च (व्यवस्थापन संग सम्बन्धित)*१००/औषत कुल सम्पत्ति	५%	५%	५ प्रतिशत वा सो भन्दा तल, बढि भएमा बढि खर्च
R12	संस्थाको आर्जन गर्ने क्षमता र संस्थागत पुंजी निर्माण गर्ने क्षमता	खुद नाफा *१००/औषत जम्मा सम्पत्ति	४%	१०%	
L	Liquidity : तरलता				
L1	कुल बचत, निक्षेपको अनुपातमा तरलता	तरल सम्पत्ती + तरल लगानी - भुक्तानी दिनुपर्ने रकम X १००/कुल बचत , निक्षेप	२५%	१५%-२०%	न्युनतम १५ प्रतिशत
L2	सदस्यहरुको माग बमोजिम तत्काल बचत फिर्ता गर्न सक्ने क्षमता	तरल मौज्दात X १००/कुल बचत , निक्षेप	२९%	१०%	
L3	जम्मा सम्पत्तिको अनुपातमा नकमाउने तरल सम्पत्ति	आय आर्जन नगर्ने तरल सम्पत्ति *१००/कुल सम्पत्ति	१४.५%	१%	१ प्रतिशत भन्दा कम (Cash in hand नराम्रो)
S	Sign of Growth : वृद्धिको संकेत				
S10	वार्षिक सदस्य वृद्धि दर	यस बर्षको सदस्य संख्या (-) गत बर्षको सदस्य संख्या *१००/गत बर्षको सदस्य संख्या	६.८७%	१५%	न्युनतम १५ प्रतिहत
S11	जम्मा सम्पत्तिमा वार्षिक वृद्धि दर	यस बर्षको कुल सम्पत्ति (-) गत बर्षको कुल सम्पत्ति *१००/गत बर्षको कुल सम्पत्ति	१०%	मुद्रास्फिती दर +१०%	

धान्याञ्चल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.
अन्तर्गतका विभिन्न विभागहरू

ऋण उप-समिति
संयोजक कृष्णप्रसाद अधिकारी
सदस्य हरि घिमिरे
सदस्य सुभाष पाण्डे

संघसंस्था समन्वय उप-समिति
संयोजक लक्ष्मण पन्थी
सदस्य नारायण खनाल
सदस्य विष्णु पराजुली
सदस्य रमेश अधिकारी
सदस्य पशुपति के.सी.

महिला उप-समिति
संयोजक अनिता कार्की
सदस्य शिलु अर्याल
सदस्य राधा घिमिरे

आन्तरिक लेखा परीक्षण उप-समिति
संयोजक राकेशकुमार लामा
सदस्य महेश मिश्र
सदस्य माधव घिमिरे
सदस्य प्रमिला गौतम

युवा उप-समिति
संयोजक खगेन्द्र न्यौपाने
सदस्य झवि घिमिरे
सदस्य रामबहादुर के.सी.

स्वास्थ्य उप-समिति
संयोजक डा. ऋषिकेशव भुसाल
सदस्य बाबुराम पोखेल
सदस्य पीताम्बर पोखेल

अनुशासन, नीति तथा प्रबर्द्धन सदस्य विस्तार उप-समिति
संयोजक इन्दुकान्त घिमिरे
सदस्य खुमानन्द पोखेल
सदस्य सीताराम खड्का

सांस्कृतिक उप-समिति
संयोजक विमलराज क्षेत्री
सदस्य जानु थापा
सदस्य गङ्गा भट्टराई
सदस्य दशरथ शर्मा

सूचना तथा प्रकाशन उप-समिति
संयोजक राजेन्द्र पोखेल
सदस्य अनिता रिमाल
सदस्य विष्णु के.सी.
सदस्य भुमादेवी शर्मा

सदस्य विस्तार उप-समिति
संयोजक मोतीलाल पोखेल
सदस्य कमल टण्डन
सदस्य राधिका बन्जारा
सदस्य राजीव सिंजापती
सदस्य हुमनाथ पौडेल

गुनासो व्यवस्थापन उप-समिति
संयोजक कृष्णप्रसाद अधिकारी
सदस्य जनकराज उप्रेती
सदस्य प्रकाश सुवेदी

शिक्षा उप-समिति
संयोजक तुल्सीराम घिमिरे
सदस्य कृष्णप्रसाद भण्डारी
सदस्य चोपनारायण घिमिरे
सदस्य प्रमिला अधिकारी
सदस्य दीपक गौतम

नोट:

नोट:

नोटः

सञ्चालक समिति

भविश्वर घिमिरे
अध्यक्ष

कृष्ण प्रसाद अधिकारी
उपाध्यक्ष

तुलसी घिमिरे
सचिव

यसपाल शर्मा घिमिरे
कोषाध्यक्ष

भगवती बस्नेत
सदस्य

भगवता घिमिरे
सदस्य

उर्मिला पराजुली
सदस्य

प्रकाश घिमिरे
सदस्य

मोतिलाल पोखरेल
सदस्य

लेखा सुपरिवेक्षण समिति

राम चन्द्र भुसाल
संयोजक

तेज बहादुर पन्थी
सदस्य

सागर गौतम
सदस्य

सल्लाहकारहरू

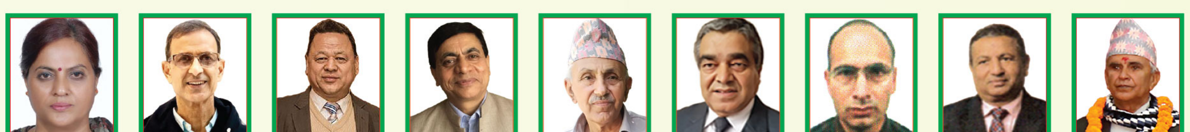

पुष्पा भुषाल | रेवती प्रसाद भुसाल | डा. मुक्तिराम श्रेष्ठ | दुण्डीराज पोखेल | प्रा. माधवराज गौतम | प्रा. मोहन प्रसाद पन्थी | प्रा. डा. देव ब. खड्का | प्रा. डा. हेमराज सुवेदी | शालिकराम घिमिरे

शिवलाल वेलवासे | नरेश कुमार अधिकारी | सागरमणी पराजुली | दक्ष पौडेल | डा. रामशरण थपलिया | कविता रिजाल | हरि सिंह के.सी. | यादव प्रसाद घिमिरे | गणेश चौधरी

कर्मचारीहरू

विवेक भट्टराई

ज्ञानु घिमिरे

अमृत कार्की

सोनिका न्यौपाने

विशाल बानियाँ

मिना गिरी

धान्याञ्चल गतिविधिका झलकहरू

१६ औं वार्षिकोत्सव कार्यक्रम-२०८२

तीज विशेष कार्यक्रम-२०८२

तीज विशेष कार्यक्रम-२०८२

शुभ दिपावली - लक्ष्मी पूजा